38a

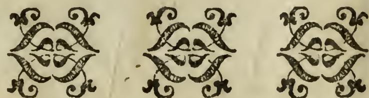


HERCULES *claret domitrice clavâ,*
ÆGIDE & PALLAS *pharetra minaci*
DELIA, & POLLUX *validis Lacertis,*
BRUCHIUS *enſe.*

GRONDIGE BESCHRYVINGE
Van de Edele ende Ridderlijcke
SCHERM - ofte WAPEN-KONSTE.
Noyt diergelijcke in dese Nederduytse Tale in
den Druck uytgegaen.

Met veele schoone Kopere Figueren verciert.

Uytgegeven ende aen den Dagh gebracht door,
JOHANNES GEORGIUS BRUCHIUS, Scherm - ofte
Vecht-Meester der wijt-vermaerde Academie tot Leyden.



Gedruckt tot Amsterdam.
voor *Daniel van den Dalen*, Boeckverkoper op de Nieuwen-dijk, 1676.



Aen de Wel-Edele, Achtbare, ſeer Voorſienige HEEREN

MYN HEEREN

DE CURATEUREN

Van de Hoogh-beroemde ende Wijt-vermaerde Univerſiteyt binnen LEYDEN.

d'Heer FREDERICUS VAN DORP, Heere van Maaſdam, Lit van de Ridderſchap van Hollant, Dijck-graaff van Rhijnlandt; eertijts Ambaſſadeur by de Doorluchtigſte ende Grootmachtigſte Koningen van Poolen en Sweden, &c.

d'Heer JOHANNES VAN THILT, J. C. Burgermeeſter der Stadt Haerlem, Heemraat van Rhijnlant, &c.

d'Heer CORNELIS DE WIT, Ruwaard van Putten, Bailjuw van Beyerlandt, Burgermeeſter van Dordrecht, Gecommitteerde Raat van Hollant, &c.

Gelijck mede aen de Heeren Burgermeesters der Stadt LEYDEN,

d'Heer en Mr. JOHAN MEERMAN, J.C. eertijts Ambassadeur by den Doorluchtigsten en Grootmachtigsten Koninck van Engelant, Schotlant, ende Yerlant, &c.

d'Heer en Mr. PAULUS VAN SWANENBURGH, J.C.

d'Heer JACOB MAAS.

d'Heer DANIEL VAN ALPHEN.

Benevens den Achtbaren Wijsen HEER,

d'Heer en Mr. PIETER BURGERSDYCK, J.C. Pensionaris der Stadt Leyden, ende Secretaris der boven-gemelte Academie.



YN HEEREN:

Ick Twijffel niet, of het sal u H. E. seer wonder ende vreemt voor-komen, dat sulck een Man als ick, die niet anders gewoon ben als de Wapenen, ende 'tgene daer mede over-een komt, te handelen, my soo verre hebbe laten vervoeren, dat ick mijn Penne hebbe durven op het Papier setten, om de Werelt met een

Boeck

Boeck te verrijcken. Maer ſoo u H. E. de ſtoffe, die daer in verhandelt wort, aenſiet, houde ick my verſeeckert dat die verwondering, indien niet in't geheel, ten minſten eenighſins verſtuyven ſal. Ende ſeecker, ick ſoude dit Werck niet wel hebben durven ondernemen, ſoo ick niet de Voetſtappen van deftige Mannen voor my hadde. Gelijck onder anderen den Hoogh-beroemden *Salvatoris Fabri*, die in de Italiaenſe Tale hier van geſchreven heeft, als mede den Hoog-geachten *Gerardus Thibault*, de welcke al voor 43. Jaren yets ontrent deſe ſaeck in de Françoyſche Tale heeft aen den dagh gebracht; hoewel dat Werck in ſijn ſelven Loff-waerdig is: ſoo is nochtans die manier van Circkel-vechten, die hy daer in wijtloopigh beſchrijft, in deſe Dagen buyten gebruyck geraeckt, ſoo van wegen de moeyelijckheyt die daer aen vaſt is, als oock om dat nu niemant ſoo veel tijdts (als wel voor deſe de Oude Lief-hebbers gedaen hebben) daer aen te koſt leggen wil, 'twelck te beklagen is: 'tIs nu ſoo verre met deſe Konſte gekomen, datmen geen onderſcheyt maeckt tuſſchen goede ofte quade onderrechtinge, die aen de Jonge Manſchap

 gedaen

gedaen wort, die, om datſe daer in noch onervaren zijn, ſich ſeer licht laten innemen van ſulcke, dien deſe Konſt meer in de mondt geſlagen is, als wel door ervarentheyt verkregen hebben, het welcke heden ten Dage, niet dan al te gemeen is.

Daer zijn nu bykans 17. Jaren door-geloopen, dat ick deſe Landen met mijne Konſte hebbe by gewoont, want daer ick van het Jaer 1653. Heydelbergh bedient hadde, wierdt ick in 't Jaer 1655. van daer na Uytrecht geroepen: alwaer ick met alle lof (volgens mijn Atteſtatie) mijn Konſt tot het Jaer 1660. geoeffent hebbe; op welcke tijdt ick, op het aenhouden van veele Lief hebbers, Uytrecht verlaten hebbende, op deſe wijt-beroemde Academie ben gekomen. Maer dewijl ick mijn oogh-wit tot noch toe niet hebbe konnen bereycken, hebbe ick dit Werck in het licht gebracht, om my daer door in ú H. E. geheugeniſſe te brengen; ende oock met een, op dat deſe mijne *Wapen-oeffeninge*, op het ſterck aenhouden, ende verſoeck van eenige edelmoedige Zielen, beſchreven, tot dienſt van veele ſtrecken mocht: door welcke ick my oock

oock hebbe laten bewegen, om alles met geen kleyne kosten, na het leven te laten af-teyckenen, ende in het koper te doen brengen, tot meer gemack ende proffijt van de Leerlingen.

Dewijl ick dan dese mijnen arbeyt, moeyte ende kosten tot het algemeene-best van de Nederduytsche Natie, op my genomen heb, soo konde ick niemant beter uyt kiesen om dit Werck op te offeren, als u H. E. als wel verseeckert zijnde, dat ghy als machtige Bescherm-Heeren my voor den *Zoïlus* genoeghsaem sult konnen beschermen. Soo versoeck ick dan in alle ootmoedigheyt, dat u H. E. dit weynigh, eenvoudigh, doch grondigh Werck, geliest aen te nemen, ende my in u H. E. goedertierentheyt in te laten.

Hier mede beveel ick u H.E. in de bewaringe des Aller-machtighste Bescherm-Heers, ende my in u H. E. goede gunste ende genade. Gegeven in Leyden den 2. Julij 1671.

U H. E. Heeren Heeren onderdanighsten ende ootmoedighste Dienaer

JOHANNES GEORGIUS BRUCHIUS,

Scherm- ofte Vecht-Meester in Leyden.

AEN

AEN DEN LESER.



GOet-gunstige Leser: *Denckt niet, dat ick oyt soude voor-genomen hebben dit Boeck aen de wereldt mede te deelen, dewijl'er al eenige zijn, die voor my van dese materie, soo wel in't Hooghduytsch, Italiaens, als in't Fransch seer konstelijck ende wijt-loopigh geschreven hebben; indien ick niet (by een algemeen gebreck van die noodige ende vermaerde Schriften, die nu naeuwlijcks meer te vinden zijn) van een groot getal Liefhebbers ende verscheyde Staets-luyden van dit Landt, door haer geduyrigh aenhouden, gedwongen ende geprangt was geweest, om dit werck oock in't Neerlantsch uyt te geven. Derhalven hebbe ick, om dese hare begeerte te voldoen, die Ridderlijcke ende overdeftige Konst van't Schermen in dese weynige Bladeren, na mijn uyterste vermogen, seer beknopt ende zonnen-klaer voor-gestelt: soo dat het niemant swaer sal vallen; indien hy anders maer met rechte lust tot dese nobele Konst bevangen is, deselve met weynigh moeyte uyt dese Papieren te rapen, ende tot grondige kennis daer van in te dringen; ja deselve meesterlijck in't werck te stellen. Ick acht het schier onnoodigh veel te seggen, om dese Konst yemant aen te prijsen: want daer is niemant onder hooge ofte lage Staets-mannen, die deselve niet voor het aller-nootsaecklijckste achten, dat men in de werelt besitten kan: om dat men dickmael daer door alleen sijn leven, wanneer het somtijts in het aller-uyterste gevaer is, komt te bevrijden ende te behouden. Waer uyt men licht kan af nemen, dat dese voortreffelijcke Konst elck een soo lief behoordt te zijn als sijn eyge leven;*

leven; dewijl niemant verseeckert is, dat hy noyt in diergelijcke gevaer sal gebracht worden. Doch insonderheyt isse meer als nootsaeckelijck voor sulcke, die gesint zijn haer leven te verslijten ende te besteden, om haer Vaderlandt tegen 't geweldt van den Vyant te beschutten, ende het selve, soo veel in haer is, te beschermen: het welck de dagelijckse ervarentheyt genoeghsaem uytwijst. Want dese Konst is 't, die ons leert, hoe wy de grootste perijckelen ontgaen, ende ons' leven beschermen konnen; die ons thoont, hoe dat wy ons selven voegen ende schicken moeten, om in het aenstellen van een Battailje onse Vyanden eenigh voordeel af te sien, ende alle gevaer voor te komen; ja, hoe dat wy ons' Lichaem in postuyr setten, hoe wy alle onse Leden bewegen, ende onse Voeten verseeckeren sullen, gelijck wy sulcks in dit Boeck overvloedigh sullen aenwijsen. Gelijck het voor een Stier-man hooghnoodigh is, dat hy sijn Zee-kaert ende Compas te hulp roept, op dat sijn Schip, 't welck op de holle Baren van de woeste Zee drijft, niet aen verboolene Klippen en stoote, ofte op verborgene Sandt-bancken kome vast te raecken, maer veel eer in een gewenste Haven mach inkomen; even alsoo noodtsaeckelijck is dese Konst voor een rechtschapen Soldaet, om daer door veelerley perijckelen te ontgaen, ende een gewenst eynde te verkrijgen: dewijl dat die ons alleen leerdt, hoe dat de eene beweegingh van het Lichaem op de andere volgen moet, om het gevaer te mijden, ende de overwinningh te bekomen. Dese snelle ende voordeelige beweegingh des Lichaems ende des Rapiers zijn de sleutels van dese Scherm-konst, waer door men sijn Lichaem gelijck als

 opent

opent ende weder toe-ſluyt; ja 't is ons even gelijck als een ſterck ende vaſt Bolwerck, waer door onſ' Lichaem bewaerdt blijft, ende onſe Tegen-party in zijn voornemen belet wordt.

Ondertuſſchen niemant kome tot ſulcke gedachten, als of ick dit Werck t'ſamen gebracht hadde, om een ander te leeren, hoe dat hy zijn Naeſten, wanneer 't hem maer luſt, beſchadigen ſal; dat is in 't minſte mijn oogh-merck niet: maer dit ſoeck ick alleen, dat een eerlijck Man weten mach, hoe hy ſijn eygen lijf, wanneer hy van een ander beſprongen, ende daer toe genootſaeckt wordt, ſal konnen beſchermen, oock tot nadeel van ſijn Vyandt: 'twelck beyde de goddelijcke ende de menſchelijcke Wetten hebben vrygekeurt.

Soo ick dan gewaer worde, dat deſe Eerſtelingen de Liefhebbers aengenaem zijn, ſoo ſal ick niet ruſten, voor dat mijne vordere beloften aen haer betaelt ſullen zijn. Inſonderheyt, ſal ick geen koſten ſparen, om de overige koopere Platen, daer in ick alles duydelijck ſal aenwijſen, tot volkomenheyt van het Werck, na behooren daer toe te laten maecken.

Vaert wel.

JOHANNES GEORGIUS BRUCHIUS,

Scherm-Meeſter van de wijt-vermaerde Academie tot Leyden.

Wat

VVat Schermen ofte Vechten, ende hoe meenigerley het ſelve zy.



HET woordt Schermen ofte Vechten heeft verſcheyde beduydingen: want het wordt genomen voor beſchermen; dat is, ſijn ſelven bewaren tegen het geweldt van een ander, die hem beſchadigen wil. Soo dat het in deſe ſin genomen, ſchijnt af te komen van het woord Scherm ofte Rondaſch; 't welck men in de oude Tijden gebruyckte, om het geweldt van ſijn Vyandt daer mede af te keeren, ende ſijn eygen Lijf te bewaren. Vechten wordt oock ſomtijds gebruyckt voor een bejegeningh van twee Partyen, ofte oock voor een geheele Slagh-ordre, die met kracht van wapenen tegen malkanderen aengaen, het zy dat het geſchiedt te Paerdt ofte te Voet; te Water ofte te Landt; met gelijck of ongelijck Geweer. Somtijdts beduyt dit woort oock een Duël van twee Perſoonen, die met het een ofte 'tander Geweer tegen malkanderen aen trecken.

Wat my belanght, ick verſta door Vechten ofte Schermen een Strijdt van twee Tegen-partijen met gelijcke Wapenen, doch niet met Piſtoolen of Roers; maer alleen met Zijdt-geweer ende dat te Voet: waer in de Konſt van de Man (naeſt Godt) door de ſnelle beweegingh van de Vuyſt, ende de rappigheyt van het Lichaem het voornaemſte is. Ende dat is eygentlijck de Vecht- ofte Scherm-konſt.

Soo dat Schermen ofte Vechten niet anders is dan een Konſt, waer door hy,

die daer in Meester is, sijn Tegen-party alleen met sijn Zijt-geweer soo van sijn Lijf kan af houden, dat hy aen alle sijne Leden onbeschadight blijft: ja daer-en-tegen sijn Weder-party (soo hy maer anders wil) self beschadigen kan.

Soo dat men hier uyt lichtelijck vatten kan, tot wat eynde men dese Konst behoordt te onderwijsen, te leeren ende te gebruycken.

Namentlijck, op dat hy, die dese Konst recht ende wel geleerdt heeft, sich wete voor sijn Vyandt te beschermen; ende hem, soo het noodigh is, te be-schadigen, ja te overwinnen. Waer toe oock alleen dit Boeck van my (met seeckere Regulen ende vaste Gronden) beschreven is: doch niet volgens de oude, maer na de hedendaeghse manier.

In het Eerste Boeck, sal gesproocken worden van het Rapier alleen, (gelijck de Italianen seggen) *Pede firmo:* dat is, hoe men in het Stooten den eenen Voet moet staen laten, ende met den anderen toe-treden, ende dan na het Stooten die wederom geswindt te rugge setten. Daer na oock, hoe dat men met de Lincker-voet sal avancéren, ofte passéren.

In het Tweede Boeck, sal gehandelt worden van het Rapier *per Caminade*, daer de Passade het middel van *Pede firmo*, ofte de *Lange-Stoot*, ende de *Caminade* is.

In het Derde Boeck, sal van het Rapier alleen gesproocken worden, hoe dat een Slinckse tegen een Rechtse gaen ende agéren sal.

Het

Het Vierde Boeck ſal aenwijſen, hoe men een Rapier om te Houwen gebruycken ſal.

Het Vijfde Boeck ſal van het Rapier, ende de Poignart handelen.

Hier mede ſal ick mijn Boeck door Godes zegen beſluyten. De groote Godt geve geluck tot het begin ende het eynde: ja geve, dat alle de gene, die het ſullen leſen ende verſtaen, mogen gebruycken ter rechter tijdt ende plaetſen, doch niet uyt dertele weelde ende lichtvaerdigheyt komen te misbruycken. Dit is mijn wenſch over alle, dit mijn eynde, dat ick daer mede beoogh; 't welck ſoo ick bereyck, ſal ick mijn arbeydt wel beſteedt reeckenen.

LOF- en EER-DICHT
VOOR DEN
AUTHEUR.

EEn Ridderlijcke naam eyſt Ridderlijcke wercken.
Die Ridder weſen wil, die moet ſig ſoo verſtercken
Door Wapens-oeffening, dat door verkregen kracht
Een aangejaagde vrees ſeer vailiglijck veracht;

Op dat flaeuhertigheyt soo'n Ziel niet mag beswalcken;
Hoedanig oock belaagt door list van loose Schalcken:
Want dat men heeft geleert en vreestmen niet te doen.
Die nimmer wort bevreest blijft onvertsaegt en koen.
Mijns oordeels, volgens reen; is't hand'len van den Degen
Hier toe de rechte weg; want selfs de meeste zegen
Of Ridderlijcke eer, van niemant wort verworven,
Dan die Verwinnaar blijft, of Ridderlijck is gestorven
Ten dienste van den Staat. Een yder BRUCH *dan prijst,*
Die ons seer bondig, kort, en klaar den weg aenwijst,
Om met een vlugge Hant den Degen soo te voeren,
Dat 's Vyants trotse moet hier voor den beck moet snoeren,
Als't plicht of eer betreft. Vaart voort, het werck niet staackt,
Op dat door u toe-doen, dees Ridder-kunst volmaackt,
Waar't moog'lijck, mag worden. Verseeckert, dat die Man
Volkomen lof verdient, die doet het geen hy kan.

C. M. M. P.

IN

IN EXIMIUM

DE GLADIATORIA

Opus D. BRUCHII, *peritiſſimi in arte ſuâ magiſtri.*

TRos *Anchiſiades*, juvenis *Pellæus*, & acer
  Æacides ævo nomina magna ſuo.
Quo peperêre ſibi per plurima ſecula famam
  Magnam, quæ nullis eſt moritura locis.
Quod regum ſobolem, cunctos de ſtemmate natos
  Ornat nobilium, condecoratque viros.
Quos generoſa movet mens imis inſita fibris,
  Pro patriis Laribus bella parare manu.
Quoque ſuam vitam ſævo quis ſervat ab hoſte,
  In vitâ melius quâ nihil eſſe poteſt.
Hanc artem celebrem dignis extollere verbis
  Quæ poſſint linguæ? pingere quæve manus?
Ad vivum verbis hîc quam depingere viſum
  Auctori, cujus nomen in arte patet.
Salvator primus *Latio* quod ceſſit, & ipſe
  Hinc *Salvatoris* nomen & omen habet.
Quodque ſuis clarus *Gallis Thibautius* arte,
  Sumtibus at magnis grande peregit opus.
Bruchius hoc *Belgis* jam per compendia præſtat,
  Ac nitidâ paret picta figura manu.
Hactenus inſtruxit vivâ qui voce juventam,
  His mutus punctis eſſe magiſter avet.
Omne tulit punctum, calamo qui pugnat & enſe,
  Laudibus hunc celebrent *Martia* corda virum.

Αὐτοσχεδιαστὶ *canebat rogatus*

L. BOOTS.

AEN

AEN
DEN-SELBIGEN.

EIN recht-gesinnter Mensch ist dahin auch bedacht,
Das Er nach seiner Art dem Nechsten moge dienen,
Als der nicht ihm allein an dieses Licht gebracht.
Ist dir des Himmels Gunst vor andern mild erschienen,
Ja hastu etwas mehr in Gaben und Verstand,
Es ist dir wol gegonnt: doch bistu auch verbunden,
Was deine Kunst vermag, zu nutz dem Vatterland,
Und was dergleichen mehr wird hulff-los hier gefunden.
Gar recht habt Ihr, Heer Bruch, *gethan zu dienst der Welt,*
Als Ihr, was Euch die Zeit und Ubung vormahls gaben,
Mit unerspartem Fleis in einer Kunst gestellt:
Auff das die Muhsamkeit hierinn werd' auffgehaben.
Den weil des Menschen Thun nur Unrecht, Rach, und List,
Dahin nach seinem Stand der Unschuld er versetzet;
Und weil der eine fast des andern Teuffel ist,
(Sogar ist die Natur durch Eines Fall verletzet!)
Halt man die Fecht-Kunst *auch vor vielen billich wehrt.*
Sie ist die Meisterinn, uns tapfer zu beschutzen
Fur Anfall und Gewalt, (so uns sonst leicht verzehrt,)
Und machet unsern Feind, das Er mus furchtsam stutzen.
Wolan so lese nun mit woll-bedachtem Sinn
Ein jeder dieses Werck; ich weis, Er werd' es lieben:
Nach dem in Holland noch das Fechten *nie verhin,*
Wie mans vor Augen sieht, so deutlich ist beschrieben.

Aus schuldiger zuneigung setzete dieses

D. T. v. W.

Inhout



Inhoud van't Eerste Boeck.

Aengaende het Enckel Rapier, beschreven in Ordre, als volght.

Ten eersten, Van de Generale Fondamenten.

HEt Fondament bestaet voor-eerst in dese navolgende stucken, uyt welcke alle andere beweginge haren oorspronck hebben, als daer zijn, *Prima*, *Secunda*, *Tertia*, *Quarta*, na dese volgen de *Bastaerden*.

Aen-

Aengaende de Eerſte, *Prima* genaemt.

De *Prima* beduyt de Eerſte beweginge, mitſdien ghy u Geweer uyt de Schee treckt, *Siet op het Bladt* A. *Fig.* 1. Ende dan moeten de Stangen van u Rapier gelijck ſtaen, de flackte van u Handt buyten na u rechter zijde uyt ſiende, *gelijck ghy aen de Poſtuer op het Bladt* A. *Fig.* 2. *ſien ſult.*

Aengaende de Tweede, *Secunda* genaemt.

De *Secunda* wert aldus geformeert, de Palm van u Handt om leegh, ende de Stangen gelijck; *als u de Poſtuer Fig.* 3. *op het Bladt* A. *aenwijſt.*

Aengaende de Derde, *Tertia* genaemt.

De *Tertia* wert geformeert met de Palm van u Handt na binnen, dat is, na u ſlincker zijde, ende de Stangen gelijck. *Siet op het Bladt* A. *Fig.* 4.

Aen-

Aengaende de Vierde, *Quarta* genaemt.

De *Quarta* formeert ſijn ſelven, ſoo ghy de Palm van u Handt om hoogh ſet, met gelijcke Stangen, *als u de Poſtuer Fig. 5. op het bladt* B. *aenwijſinge doet.*

Volgt nu het Fondament van de 4. Hooft-ſteecken, welcke aldus werden gedaen.

De *Prima*, wert geſtooten met een hooge Handt, boven ofte onder het Lichaem, nadien hem de gelegentheyt preſenteert.

De *Secunda*, werd mede hoogh geſtooten, ende met gelijcken Arm, dat is, u Punt, Hand ende Schouder in een gelijcke linie. *Siet op het Blad* Q. *Fig.* 66.

De *Tertia*, werd geſtooten met een laage Hand ende een hooge Punt; *gelijck als u de Poſtuer op het Blad* Q. *Fig.*64. *aenwijſt.*

De *Quarta*, werd geſtooten met een hooge Hand, ende de Punt een weynigh laager als de Handt; *volgens het bewijs der Figueren* 10. *ende* 15.

Volght nu de uytlegginge van de Poſtuer.

Soo ghy u Lichaem oprecht, en in een rechte linie ſtelt, ende dat uwen Arm uytgereckt is, ſo is nootſakelijck te weten, hoe ghy u Lijff in een vaſt ende verſeeckert goed Poſtuer ſtellen ſult; ſoo wetet voor-eerſt, dat uwe voeten, hack tegen hack, in een rechte linie, ende ontrent 1½ Rhijnlandſche Maet-voet van malkanderen ſullen ſtaen, buygende als dan uwe knien, doch alſoo, dat u Lichaem, ruſtende op u ſlincker been, ſoo dat de voorſte rechter Voet onbeſwaert is, ende lichtelijck avancéren kan, in't treden, ofte ſtooten, ende u ſlincker-hand om hoogh ter zijden; in dit Poſtuer zijt ghy gehouden te blijven ſoo langh ghy in Actie zijt, om u Parthije geen grooter avantagie te geven; doch werd door beweginge ende

ende wendinge des Hands, het Lichaem altemets verſet. *Siet de 5. Figuer, op het Blad* B.

Volght nu de uytlegginge van de Stocada.

Als ghy (gelijck boven geſeyt is) u alſoo in Poſtuer geſtelt hebt, ende ghy uwen Stoot volbrengen wilt, ſoo neemt wel waer hoe ghy ſtooten ſult, dat ghy niet te weynigh, ende niet te veel uyt-ſtoot, om alſoo ſnel weder in u Poſtuer te konnen komen, ſoo weet, dat als ghy ſtooten wilt, ghy met u bovenſte Lichaem voor over valt in het ſtooten, ſoo ſal u rechter voet wel te ſtaen komen, namentlijck alſoo, dat u tee, knie, ende aengeſicht t'ſamen in een rechten Perpendiculaer komen te ſtaen, ende beyde de voeten in een rechte linie, gelijck oock beyde de armen in een Paralel met de voeten, ſoo ſult ghy vaſt ſtaen, ſonder bewegen: *gelijck u de Poſtuer Fig. 6. op het Blad* B. *aenwijſt.*

Volght de afdeelinge van de Lemmer.

Dese afdeelinge is hoogh-noodigh te verstaen, want sonder het selve, niemant (met Kunst) sijn selven defendéren kan, bestaet alsoo in dese vier deelen, als de sterckte, het welcke dat naeste deel by u rechter-hand is; naest dit, volght de halve sterckte; ende daer na, de halve swackte; ende voort laetste, de heele swackte; uyttreckende tot het eynde van de Punt; *gelijck ghy siet op het Bladt* B. *Fig.* 7. NB. *De oorsaeck waerom het Geweer alsoo afgedeelt wert, is dese, als dat de gene, dewelcke de selve wel weet te gebruycken, groote avantagie daer door hebben kan, soeckende altijdt met sijne sterckte, de minder sterckte van sijn adversarium, ende lette wel de selve altijdt te bewaren, soo langh ghy voor u Contra-parthije leght, het zy voor, ofte na den stoot.*

Volght

Volght nu de uytlegginge van de drie Menſuren, als daer zijn de langhſte, de middelſte, ende kortſte.

Aengaende de lange Menſuer, dit is de gene, wanneer ghy u Parthije van verre attaqueert, dat ghy hem, met een langen ſtoot, effen met de punt van u Lemmer raecken kondt.

De tweede Menſuer, is de gene, wanneer ghy uyt de lange Menſuer avançeert met beyde u voeten, ende de volkomene ſwackte van u Parthije krijght, dat wanneer ghy ſtoot, hem gewis raecken kondt.

De derde is, wanneer ghy ſoo na in de Diſtantie komt, dat ghy uwen Adverſarium, ſonder bewegen van den voorſten voet, raecken kondt, ende in deſe Menſuer wert gemeynelijck de Paſſade gemaeckt.

Volght

Volght nu de uytlegginge van de Paſſaden.

Paſſéren moet gedaen werden, wanneer ghy in de derde Menſuer zijt, dat is, ſoo na by dat ghy u Parthije ſonder voet ſtooten kondt, dan wert gemeynelijck uyt de ſelve beweginge een Paſſade, dat is met u ſlincker voet voort loopende, ende alſoo beſchadigende, ſoo haeſt ghy voor by de Man zijt, u dadelijck wederom in Poſtuer ſtelt, dat wanneer u Vyant (na dien hy gebleſſeert) ſijn ſelven omkeerende, u verder ſoeckt te attaquéren, ghy dadelijck wederom gereedt zijt u te defendéren; voorts is oock wel waer te nemen, dat ghy in de ſelve tijdt, als ghy paſſeert, uwe handt, in't uyt-trecken, in de *Quarta* laet af-loopen, *gelijck ghy ſiet op het Bladt* K. *Fig*. 42. ende in de ſelve beweginge ſijn Lemmer doet battéren, ende krachteloos maeckt, dan ſal u Rapier in het paſſéren niet in de weegh zijn, nochte uwen loop beletten.

Volght

Volght de uytlegginge van de openinge van het Lichaem.

Daer en is geen Konſt ofte Wetenſchap, die niet haer ſeeckere materie ende ſonderlijcke profijt heeft, alſoo is het oock met deſe onſe Konſt en Wetenſchap; ſoo is dan de openinge van u Lichaem, ende die van uwen Vyant, nootſaeckelijck te verſtaen; te weten, te ſien, ende te erkennen; aengaende deſe openinge, zijnder drie; voor-eerſt, buyten over den rechten arm; de tweede, is binnen het Lichaem, na de ſlincker-borſt; de derde, is onder de bandt van de broeck, tot onder de heupe: want armen ende beenen tot geene openinge gereeckent werden, om dat aldaer ſelden, of heel geen doodelijcke quetſuere konnen geſtooten werden; maer in het Houw-vechten, is het heel anders, want daer het hooft ende andere lidmaten niet konnen uytgeſloten werden. Hoe ſubtijl deſe openinge moeten waer-genomen zijn, kan elck een van ſijn Meeſter onderrecht vverden.

Volght, ofmen in het Vechten, ofte Schermen, de ſlincker-handt gebruycken ſal, ofte niet.

Hoewel daer ſommige gevonden werden, die oordeelen, datmen in het Rapier-vechten, de ſlincker-handt niet mach, of moet gebruycken, andere die oordeelen onwijſlijcker, ſeggende, dat het niet oprecht, ofte behoorlijck en is; ende datmen de handt altijt moet laten ſacken: maer ick verſta, ende veel verſtandige Meeſters met my, dat de ſlincker-handt nootſaeckelijck is; niet datmen altoos, ſonder onderſcheyt, met de handt paréren ſal, ofte moet, maer alles na gelegentheyt van tijt; want ick hebbe het in de experientie bevonden, dat alle Contra-ſteecken, ofte in de Ripoſta, daer mede ſuyver konnen afgekeert werden. Ick hebbe ſelfs met mijn oogen geſien, dat een Edelman, met ſijn ſlincker-handt, ſijn leven heeft geſalveert, nadien de Punt van ſijn Vyant, al door de Huyt van ſijn Borſt was, ende hy heeft het ſelve, met ſijn ſlincker-handt, ende met de

de volteringe Contra-tempo, voorgekomen: niet verſta ick, datmen willens met de ſlincker-handt ſijn Vyants Geweer ſal vaſt houden, gelijck wel ſommige doen, het welcke niet geoorloft is, maer alleen de afkeeringe, het welcke d'eene ſoo wel als d'andere geoorloft is. Hoe ende wanneer men de ſlincker-handt ter rechter tijdt ſal gebruycken, ſal een yeder van ſijn Meeſter, die de experientie daer van heeft, informatie nemen, ende hier in ten deele ſal aengeweſen werden.

De uytlegginge van het Tempo, ofte de rechte Tijt, wanneer het ſelve gebruyckt moet werden.

Daer zijn veel ontelbare Menſchen, die veel van het Geluck ende de Fortuyn weten te ſeggen, ende beklagen haer meeſtendeel daer over, ende den meerendeels weten niet wat het is, ofte hoe ſy het vinden ſullen, want het Geluck, ofte de Fortuyn (gelijck de Schilders uyt-wercken)

 ſtaet

ſtaet op een Moſſel-ſchelpe, of Cogel, met Vleugelen geſchildert, ſwierende op de Zee, ofte door de Locht, herwaerts ende derwaerts, latende haer van alle Menſchen ſien, hebbende op het Voor-hooft lange hayrlocken, om dat de gene die haer verwachten, daer mede konnen vaſt houden, maer achter is ſy glat ende kael; de gene dan die haer onachtſaemlijck hebben laten voor-by gaen, die zijn kael ende beroyt, ende weten ten meerendeel niet de oorſaeck, maer beklagen haer maer alleen over de Fortuyne: want de Fortuyn, ofte het Geluck, is anders niet als de Tijdt daer wy in leven: want de wijſe Koningh Salomon ſeght in den Predicker aen het 3. Cap. ℣ſ. 4. *Alles heeft eenen beſtemden Tijt, ende alle het voornemen onder den Hemel heeft ſijnen Tijt.* Gelijck ghy oock ſien ſult op het 9. Cap. ℣ſ. 11. Soo ſeght oock het Spreeck-woort,

Hayrigh is 't Voor-hooft van 't Geluck,
Maer achter glat is den Ruck.

Daerom zijn die gene de geluckſalighſte die de rechte Tijt, ofte het Tempo

Tempo (gelijck wy het noemen) wel weet waer te nemen, want dit is het merch van onse Konste, het welcke groote snelheyt vereyscht, ende is het swaerste ende subtijlste; doch het gevoel, het welck in onse Konste mede subtijl, ende met het Tempo groote gemeenschap heeft; veel zijnder die meenen dat de Konst lichtelijck geleert kan werden, ende dencken als sy maer veel Lessen hebben, dat het dan wel is, ende weten niet dat sy haer selven bedriegen: andere seggen, soo ick maer een Steeck of twee weet, hebbe ick genoegh: ende sy en weten niet, dat het in de tijt ende metter tijt moet geleert werden, gelijck dan alle dingh sijn tijdt heeft; alsoo heeft oock het Vechten sijn tijt, soo wel in't gemeen, als oock in't bysonder: dan insonderheyt, is het nootsaeckelijck in onse Konste van het Vechten, daer de Man sijn voornemen, in de rechte tijt (ofte in het Tempo) moet waer-nemen, wil hy de naem hebben van de Konste wel te verstaen: Niet segge ick, dat een Capiteyn ofte Krijghs-held te Water ofte te Landt, soo kloeck ofte verstandigh is, dat hem niet eens de kansse soude ontsnappen; het is daerom niet ge-

ſeght dat hy overwonnen is, maer hy ſal trachten met alle ſijn macht, ſijn Vyant uyt ſijn avantagie te rucken; alſoo is oock geen Vechter ſoo goet, die niet altemets een Tempo miſlucken ſoude, daerom is hy noch niet verloren, dan hy kan hem door een raſſe Reſolutie wederom verhalen.

Volght nu de uytlegginge van de Reſolutie.

De Reſolutie is de bandt van alle andere voorgaende onderrechtinge, want daer helpt geen Wetenſchap van het Vechten, (als daer is *Motion*, ofte *Bewweginge*; *Menſuer*, ofte *Diſtantie*; *Tempo*, ofte de rechte *Tijt* wanneer het gebruyckt moet werden) ſoo daer geen Reſolutie by is; de Reſolutie is dan het gene, datmen hem ſchielijck ende ſnel, op alle beweginge van den Vyant, reſolvéren kan, want het is aen ſijn ſelven, eygentlijck de geſchicktheyt van de Man in deſe Konſte, om ſijn ſelven met alle behendigheyt van d'eene poſtuer in de ander, nadien de gelegentheyt

gentheyt van u Vyant u het ſelve preſenteert, endc dat met een geſwinde Reſolutie, want de gene die ſijn ſteeck wel doet, de ſelve moet nootſaeckelijck de Diſtantie, ende Beweginge, ende het Gevoel, met den Tijt, ende Reſolutie, alles met een oogenblick, ende dat met een ſonderbare ſnelheyt doen.

Nu volgen de Terminos na de Italiaenſche manier,

ende van de Liefhebbers van de Konſt in't gebruyck; de ſelve werden aldus verſtaen.

Poſtura, ofte Poſtuer. *Dit is de rechte ſtandt, hoe ghy u Lijff tegen u Parthije ſult ſtellen, dat ghy bequaem zijt daer in te wercken, ende u daer in te defendéren.*

Contra Poſtura. *Dat is, als u tegen-parthije hem in een goeden ſtant geſtelt heeft,*

heeft, hoe ghy u wederom tot u defentie tegen hem ſtellen ſult.

Stoccada. *Dat wert genoemt een netten langen ſteeck uyt de vrye vuyſt.*

Alongéren. *Dit is te ſeggen uyt-ſtooten.*

Ripoſta. *Dit is een Na-ſteeck.*

Repouſſéren. *Dat is, wanneer ghy ſtoot, ende weder retireert, na geſtooten wert, ofte dat ghy ſelver kort na ſtoot.*

Pede Ferme. *Dat is met vaſte voeten ſtaen ende ſtooten.*

Menſura. Menſuer. *Beduyt de rechte Diſtantie, ofte wijtte, om de Parthije met een langen ſteeck te bereycken.*

Motion. *Dit is een beweging met het lijf, voet, ofte met den degen.*

Dit

Strengéren, ofte Attaquéren. *Dit heet ſoo veel, als ſijn Adverſarium met den degen aentaſten, ofte aengrijpen, met goed voor-deel.*

Paréren. *Dat is, wanneer u Tegen-parthije op u toe-ſtoot, dat ghy ſijn Rapier of Lemmer, met kunſt, van u lijff af-keert.*

Battéren. *Dit is ſlaen met de voet, ofte Rapier, op eene plaets ſtil-ſtaende.*

Cavéren. *Dit heet ſoo veel als onder den lemmer door-gaen, buyten ofte binnen het Lichaem.*

Concavéren. *Dit is, als ghy met u Parthije te gelijck door-gaet.*

Recavéren. *Dit is, doende of ghy door-gaen wildt, ende in de ſelve beweginge weder te rugge keert.*

Avancéren.	*Dit is, wanneer ghy u Parthije nadert, ofte vervolght.*
Angagéren.	*Dit is, wanneer ghy u Parthije sijn Lemmer in u gewelt hebt.*
Mutéren.	*Dit is, soo ghy met u lemmer haest hier of daer gaet.*
Coperéren.	*Dit is, wanneer ghy met de Second, ofte Quarta stoot, dat ghy u hooft weet te bedecken.*
Finta, ofte Fintéren.	*Dit is, u Parthije te verleyden, indien ghy doet of ghy stooten wilt, ende stoot hem dan op een ander plaets.*
Tempo.	*Heet soo veel als de rechte tijt waer-nemen, als men den stoot aenbrengen wil, ofte alle beweginge in sijn rechte tijt obsérvéren.*
Contra Tempo.	*Dit is, soo u Tegen-parthije stoot, dat ghy met avantagie te gelijck met hem stoot.*

Dit

Retrahéren. *Dit is, wanneer ghy u Lijff achterwaerts ſet, doch met avantagie, om u Parthije de Diſtantie daer mede te benemen.*

Revertéren. *Dit heet ſoo veel als over u Tegen-parthijes lemmer henen gaen, ofte over-heffen.*

Riverſa. *Dit is, in een drie-hoeck, over, ofte onder den arm, buyten, ofte binnen te ſtooten.*

Ligéren. *Dit heet ſoo veel als u Parthije ſijn lemmer met een halve Circkel aen te taſten, het zy buyten ofte binnen het Lichaem, daer mede worden de onder-ſteecken meeſt gepareert.*

Rumpéren. *Dit is, u Parthije ſijn lemmer met de Second van u ſcheuren, binnen ofte buyten.*

Chiamata, Chyamatéren, ofte Appeléren.	*Dit is, wanneer men de Parthije port, ofte lockt, ende hem een bedriegende openinge geeft tot ſchade van uwen Adverſarium.*
Volta, ofte Voltéren.	*Dit is ſoo veel als de Quart ſtooten, met een draeyinge des Lichaems rughlings.*
Deſarméren.	*Dit is te ſeggen, yemant ſijn Geweer afhandig te maken.*
Reſolvéren.	*Dit is, wanneer u een Tempo gegeven wert, dat ghy ſnel daer op wercken derft.*
Paſſada, ofte Paſſéren.	*Dit is, wanneer men onder Parthije ſijn Rapier met de ſlincker-voet voor-by loopende, in de ſelve tijdt uwen Adverſarium raeckt, ofte bleſſeert.*
Demi Paſſade.	*Dit is, wanneer ghy met eenen ſtap beſchadight, ende terſtont weder achter-waerts gaet.*

Contra Passade. *Dit is, wanneer uwen Vyant op u toe-loopt, ofte passeert, dat ghy te gelijck voor-by loopt, doch met u avantagie.*

Circuléren. *Dit is, de Lemmer van uwen Adversarium, altijdt draeyende houdende.*

Caminéren. *Dat is, sonder stil te staen, uwen Adversarium te overwinnen.*

Graduéren. *Dit is, wanneer ghy van u Parthije aengetast zijt, ende niet sonder perijckel, onder sijn lemmer door kond gaen, hoe ghy u selver verlossen sult.*

Nu volgen de Leſſen, van d'een tegen den ander, ende hoe de ſelve gebruyckt moeten werden, onder den Naem van *Nicolaes* ende *Jacob* beſchreven.

Eerſt, Op wat manier, ofte geſtalte, door verſcheyde beweginge, de *Quarta* moet werden geſtooten.

De Eerſte Leſſe.

JAcob ſet, ofte ſtelt hem in Poſtuer, met een uytgereckten arm, ende laet ſijn Punt, na ſijn rechter zijde, uyt-ſien: *als ghy ſiet op het bladt* B. *fig*. 9. *Nicolaes* ſtrengeert hem van binnen, geſwind avanceert hy, ende ſtoot onverhoets de *Quart* na het binnenſte van ſijn lichaem: *als ghy ſiet op het bladt* C. *fig*. 10.

Een

Een Ander. 2.

Jacob ſtelt hem wederom in de ſelve poſtuer, met een uytgereckten arm, ende laet ſijn punt, na de ſlincker-zijde, wat uyt ſien: *als ghy ſiet op het bladt* C. *fig.* 12. *Nicolaes* dit ſiende, ſtrengeert hem van buyten met de *Quart*, ende avanceert met ſijn Rapier, tot in de ſwackte van ſijn Tegen-parthijes lemmer: *ſiet fig.* 13. *op het bladt* C. ende mitsdien hy avanceert, ſoo heeft *Jacob* onder den lemmer, door gecaveert, om ſijn avantagie te ſoecken, ſoo heeft *Nicolaes* de Tijt, ofte het Tempo waer-genomen, ende heeft in het Tempo ingeſtooten, ende heeft hem met de *Quart* van binnen gebleſſeert: *als u de Poſtuer op het bladt* D. *fig.* 15. *aenwijſt.*

Een Ander. 3.

Jacob om ſijn avantagie te hervatten, leght hem wederom in de boven-genoemde poſtuer, *Nicolaes* avanceert met bedacht op hem in, ende ſtrengeert

ſtrengeert hem wederom van buyten met de *Quart: als ghy ſiet fig.* 13.*op het bladt* C. *Jacob* hem de tijdt niet gevende om de Menſuer te krijgen, heeft gecaveert, met intentie, hem, in het cavéren, met de *Quart* te ſtooten; *Nicolaes* op ſijn hoede zijnde, caveert met hem, ende avanceert; *Jacob* meenende wederom te cavéren, maer *Nicolaes* heeft het Tempo waer-genomen, ende heeft hem met de *Quart* in ſijne Cavade ingeſtooten: *als ghy ſiet op het blad* D. *fig.* 15.

Een Ander. 4.

Nicolaes ſtelt hem in poſtuer, alſoo dat ſijn punt, na ſijn ſlincker-zijde, wat uyt ſiet: *gelijck ghy ſien ſult op het blad* C. *fig.* 12. *Jacob* ſtrengeert hem van buyten met de *Quart*; *Nicolaes* ſoo haeſt hy ſiet dat hem de ſwackte van ſijn lemmer gedwongen is, ſoo heeft hy dadelijck geretireert: *als ghy ſiet op het blad* F. *fig.* 25. *Jacob* avanceert, ende ſoeckt hem verder van buyten te attaquéren: *ſiet op het blad* C. *fig.* 13. *Nicolaes* de tijdt waernemende,

nemende, mits *Jacob* avanceert om hem ſijn lemmer aen te taſten, heeft dadelijck gecaveert, ende hem met de *Quart* na het binnenſte deel van ſijn Lichaem in-geſtooten, ende hem alſoo gebleſſeert: *gelijck ghy ſiet op het blad* C. *fig.* 10.

Een Ander. 5.

Nicolaes ſtelt het wederom in de ſelfde Poſtuer, ende geeft hem ſelver bloot, dat is, hy opent hem over ſijnen rechten arm; *Jacob* ſoeckt hem niet te ſtrengéren, maer leght hem recht onder Adverſarius ſijnen lemmer, om hem de Menſuer af te winnen: *ſiet op het bladt* S. *fig.*72. maer *Nicolaes* dit wel merckende, heeft hem dadelijck ſelfs van buyten geattaqueërt: *als ghy ſiet fig.*26.*op het bladt* F.. *Jacob* dit niet konnende lijden, Caveert; *Nicolaes* het Tempo waer-nemende, heeft in de Cavade met de *Quart* in-geſtooten: *als ghy ſiet op het bladt* C. *fig.* 10.

Een Ander. 6.

Nicolaes ſoeckt het te hervatten, ſtelt hem in Poſtuer in een rechte linie, met ſijn punt na de rechter-zijde uyt-ſiende: *ſiet fig.* 9. *op het bladt* B. *Jacob* dit ſiende, ſtrengeert hem dadelijck van binnen: *ſiet fig.* 8. met de baſtert *Tertia*; *Nicolaes* ſijn Parthije verleydende, laet ſijn lemmer na ſijn rechter-zijde wegh ſacken, om hem met willens van binnen te openen: *gelijck ghy ſiet fig.* 75. *op het bladt* S. *Jacob* meenende hier mede avantagie te hebben, ſtoot met de *Quart* toe, maer *Nicolaes* op ſijn hoede zijnde, heeft in de ſelve tijdt ſijn Rapier opgeheven, ende heeft *Jacob* met de *Quarta* contra Tempo gebleſſeert, mits hy de ſwackte met het opheven verwon: *als ghy ſiet fig.* 15. *op het bladt* D.

Een Ander. 7.

Nicolaes ſijn avantagie vervolgende, heeft hem wederom in de bovengenoemde Poſtuer geſtelt; *Jacob* hem ſtrengérende, als boven geſeght is;

Nico-

Nicolaes laet ſijn Geweer wederom na de rechter-zijde wegh ſacken: *als ghy ſiet op het bladt* S. *fig.75.* maer *Jacob* niet luſtende wederom te ſtooten, maer blijft ſtil in ſijn poſtuer leggen: *als ghy ſiet fig.74.op het bladt* S. *Nicolaes* dit ſiende, treedt met beyde ſijn voeten na ſijn ſlincker-zijde, ende ſtrengeert *Jacob* van buyten met de *Quart*: *ſiet fig.* 13. *op het bladt* C. ſoo haeſt *Jacob* daer op caveerde, ſoo heeft *Nicolaes* in het ſelve Tempo met de *Quart* van binnen geſtooten: *als ghy ſiet op het bladt* D. *fig.* 15.

Een Ander. 8.

Nicolaes hem wederom in poſtuer ſtellende, laet ſijn punt na ſijn ſlincker-zijde uyt-ſien; *Jacob* gaet couragieuſſelijck op hem aen, ende ſtrengeert hem van buyten; ſoo dat *Nicolaes* genootſaeckt was te cavéren, ende te retiréren: *ſiet op het bladt* F. *fig.* 25. *Jacob* hem daer aen niet ſtoorende, maer vervolght hem, ende caveert contra Tempo te gelijck weder met hem, ſoo dat hy daer mede weder in de Menſuer quam, ende alſoo van

buyten attaqueerde ; *Nicolaes* caveert weder onder den lemmer door, maer *Jacob* de tijdt waer-nemende, heeft in de Cavade geavanceert, ende van binnen met de *Quart* geblesseert : *als ghy siet op het bladt* D. *fig.* 15.

Een Ander, 9.

Nicolaes hem wederom in postuer stellende, laet sijn punt na sijn rechter-zijde uyt-sien ; *Jacob* dit siende, strengeert hem van binnen : *als ghy siet fig.* 8. *op het bladt* B. *Nicolaes* past op sijn avantagie, ende laet hem doen ; *Jacob* meenende hem wel te hebben, stoot van binnen met de *Quart* ; *Nicolaes* sijn tijdt waer-nemende, licht sijn handt op, ende stoot met hem Contra *Quart* : *Want hy heeft hem sijn swackte wel geobserveert, anders waer het hem swaer om te doen geweest:*

NB. *Dit stuck sal niet licht yemant doen, of hy moet sijn Geweer, ende het Gevoel, al wel geexerceert hebben.*

Een

Een Ander. 10.

Jacob niet denckende dat hy ſoo over-haeſt ſoude werden, ſiende dat *Nicolaes* hem gereet maeckt,om hem wederom in de ſelve poſtuer te leggen, ſtrengeert hem wederom van binnen: *ſiet de figuer* 8. *op het bladt* B. ende obſerveert de ſwackte wel, ende ſchroeft ſijn Lichaem dicht in malkanderen; *Nicolaes* niet wetende wat hy daer mede ſeggen wilde, bevindt dat *Jacob* begint aen ſijn lemmer te drucken, eer hem *Nicolaes* verſiet,ſoo avanceert *Jacob* met ſijn ſlincker-voet,ende ſet hem de *Quart*, met de halve Paſſaden op ſijn borſt, ende met ſijn ſlincker-handt pareert hy *Nicolaes* ſijn Geweer, na ſijn ſlincker-zijde toe: *gelijck ghy ſiet fig.*16. *op het bladt* D.

Een Ander. 11.

Nicolaes denckt ick moet van poſtuer veranderen, ſtelt hem dan alſoo

dat hy in de middelſte *Tertia* komt te leggen, ende laet ſijn punt voor ſijnen Adverſarium neder ſacken: *ſiet op het bladt* E. *fig.* 18. *Jacob* niet leuy, maeckt ſijn Contra Poſtuer, ende keert ſijn handt in de Second, ende met ſijn punt komt hy *Nicolaes* tegen ſijn Geveſt: *gelijck ghy ſiet fig.* 19. *op het bladt* E. *Nicolaes* heft ſijn lemmer op, ende ſtrengeert *Jacob* van buyten, maer *Jacob* neemt het Tempo waer, mits *Nicolaes* ſijn lemmer opheft, om van buyten te attaquéren, ſoo caveert *Jacob*, ende keert ſijn handt weder in de *Quarta*, ende ſtoot hem de *Quarta* op de rechterborſt, met avancering van den rechten voet: *ſiet op het Bladt* D. *fig.* 15.

Een Ander. 12.

Nicolaes ſtelt hem wederom in poſtuer, doch met wat hooger punt, *Jacob* attaqueert hem van buyten: *ſiet fig.* 22. *op het Bladt* E. ende vermits *Nicolaes* geattaqueert wert, ſoo treckt hy ſijn Lemmer na hem, na de ſlincker-zijde: *ſiet op het Bladt* S. *fig.* 72. *Jacob* treedt met ſijn voeten

na

na ſijn rechter-zijde, om hem verder te vervolgen, maer mits *Jacob* in't vervolgen is, ſoo caveert, ende ſtoot *Nicolaes* van binnen met de *Quart*: *ſiet op het bladt* C. *Fig.* 10.

Een Ander. 13.

Nicolaes ſtelt hem wederom in ſijn poſtuer, maer *Jacob* laet ſijn punt voor hem neder ſacken: *ſiet fig.* 18. *op het bladt* E. *Nicolaes* dit ſiende, ligeert hem ſijn Lemmer: *gelijck ghy ſiet op het bladt* E. *fig.* 20. *Jacob* doende als woude hy met de *Tertia* over ſijnen arm ſtooten; *Nicolaes* vervaert voor den ſtoot, pareert hem uyt na ſijn rechter-zijde toe, maer *Jacob* ſijn ſteeck niet volbracht hebbende, caveert in ſijn Tempo, ende ſtoot de *Quart* na het binnenſte deel van ſijn Lichaem toe: *gelijck ghy ſiet fig.* 10. *bladt* C.

Een

Een Ander. 14.

Jacob eerst gereet zijnde, stelt hem ras in postuer, ende laet sijn punt na sijn rechter-zijde wat uyt-sien; *Nicolaes* attaqueert hem van binnen; *Jacob* avanceert soetjens met sijn voeten, ende verkort sijnen arm, ende avanceert met beyde sijn voeten, ende stoot met de *Quart* van binnen, eer hem *Nicolaes* versiet: *als ghy sien kondt op het bladt* C. *fig*.10.

Een Ander. 15.

Nicolaes, nadien sijn Adversarium hem in de boven-genoemde postuer gestelt heeft, attaqueert hem van binnen: *siet op het bladt* B. *fig*. 8. *Jacob* avanceert, ende verkort sijnen arm wederom; *Nicolaes* dit siende, avanceert met sijn slincker-voet, ende strengeert hem van buyten: *gelijck ghy sien sult op het bladt* G. *fig*. 29. *Nicolaes*, mits hy van buyten geattaqueert wert, caveert; *Jacob* de Tijdt waer-nemende, mits *Nicolaes* caveert, stoot in de Cavade met de *Quart*: *siet fig*. 15. *op het bladt* D.

Een

Een Ander. 16.

Nicolaes ſtelt hem in poſtuer, met ſijn punt na ſijn rechter-zijde uytſiende; *Jacob* ſtrengeert hem van binnen, ende treckt ſijn bovenſte Lichaem heel achter-waerts: *gelijck ghy ſien ſult op het bladt* F. *fig.* 25. ras eer hem *Nicolaes* verſiet, ſoo caveert hy, ende ſtrengeert ſijn Adverſarium van buyten, met avancering van het bovenſte Lichaem: *ſiet op het bladt* F. *fig.* 26. *Nicolaes* daer voor verſchrickt zijnde, caveert; *Jacob* de tijdt waer-nemende, avanceert geſwindt met ſijn ſlincker-voet, ende maeckt hem een Demi-paſſada van binnen, met de *Quart: als u de figuer* 16. *op het bladt* D. *aenwijſt.*

Volgt nu, hoe de *Lange-Stockada* van buyten over den Rechten-arm moeten gedaen worden, op verſcheyde manieren.

17.

Eerſt; ſoo ſtelt hem *Jacob* in Poſtuer met een uytgereckten arm, en ſijn punt laet hy tot ſijn rechter-zijde uyt-ſien; *Nicolaes* ſijn Contra-poſtura makende, ſtrengeert hem van binnen: *ſiet op het bladt* B. *beyde de figueren* 8. *ende* 9. *Jacob* caveert onder den lemmer door, meenende ſijnen Adverſarium onder den arm te ſtooten; maer *Nicolaes* hem voor-komende, ſtoot met de *Tertia* van buyten over ſijnen rechten arm: *ſiet op het bladt* Q. *fig.* 64.

Een Ander. 18.

Jacob hervat het, ende ſtelt hem in de ſelve poſtuer; *Nicolaes* ſijnen Adver-

Adverſarium wederom van binnen ſtrengérende: *gelijck ghy ſiet fig.* 8. *op het blad* B. *Jacob* caveert, ende retireert hem wat, maer *Nicolaes* vervolght, ende avanceert met beyde voeten, caveert ende attaqueert hem wederom van binnen; *Jacob* gaet weder onder den Lemmer door, maer *Nicolaes* neemt de tijdt waer, (mits hy ſiet dat hy in de *Menſuer* is) ende ſtoot in de Cavation in, met de *Tertia*, over ſijnen rechten arm, met een toe-tredt van ſijn rechter-voet: *ſiet op het bladt* Q. *fig.* 64.

Een Ander. 19.

Jacob laet hem wederom van binnen ſtrengéren, ende mits hy geattaqueert werdt, ſoo laet hy ſijn Geweer na ſijn ſlincker-zijde toe gaen, ende retireert ſijn Lichaem, ende opent hem over ſijnen rechten arm: *ſiet op het bladt* S. *fig.* 72. *Nicolaes* dit ſiende, meenende hem geſwindt in de ſelve opening te ſtooten; maer *Jacob*, mits hy ſiet den ſtoot komen, keert ſijn handt in de hooge *Secunda*, ende ſtoot alſoo Contra-Tempo

met hem over ſijnen rechten arm, met avancering van den rechten voet: *ſiet op het bladt* R. *fig.* 69.

Een Ander. 20.

Nadien hem *Jacob* in poſtuer geſtelt heeft, ende wederom van *Nicolaes* van binnen geſtrengeert werdt, retireert hem, ende laet ſijn degen na ſijn rechter-zijde wegh gàen: *ſiet op het bladt* S. *fig.* 75. *Nicolaes* vervolght hem met ſijn Rapier, ende mits hy na ſijn Adverſarius ſijn lemmer taſt, ſoo caveert *Jacob* in het ſelve Tempo, ende ſtoot met de *Tertia* over ſijnen rechten arm: *ſiet op het bladt* Q. *fig.* 64.

Een Ander. 21.

Maer als *Nicolaes* niet wil attáquéren, ſonder blef ſtil ſtaen; *gelijck ghy ſiet op het bladt* S. *aen beyde de figueren* 74. *ende* 75. ſoo moeſte *Jacob* maer

maer met ſijn voeten na ſijn ſlincker-zijde toe-treden, avancéren ende cavéren; *gelijck ghy ſiet op het bladt* C. *fig.* 13. ende in het ſelve Tempo met de *Tertia* over den rechten arm ſtooten; *ſiet op het bladt* Q. *fig.* 64.

Een Ander. 22.

Jacob ſtelt hem in de *Tertia Guardia*, ende laet ſijn punt om laeg ſacken; *ſiet op het bladt* G. *fig.* 30. *Nicolaes* attaqueert hem van binnen, met de verhangene *Quarta*: *ſiet fig.* 31. *Jacob* caveert, ende retireert hem, ende blijft in de ſelve poſtuer; maer *Nicolaes* vervolgt, ende ſtrengeert hem wederom, als vooren; maer *Jacob* caveert wederom; *Nicolaes* de ſelve tijdt waer-nemende, heeft met de *Tertia*, over ſijnen rechten-arm in-geſtooten: *ſiet Fig.* 64.

Een Ander. 23.

Jacob hem in poſtuer ſtellende, latende ſijn punt na de ſlincker-zijde

toe uyt-ſien; *Nicolaes* attaqueert hem van buyten; maer *Jacob* laet ſijn Geweer ſacken, ende opent hem van binnen: *ſiet de twee figueren* 30. *ende* 31. *Nicolaes* vervolght hem aen ſijn lemmer; *Iacob* het ſelve Tempo waer-nemende, ſtoot met de *Tertia* over ſijnen rechten arm; *ſiet op het bladt* Q.

Een Ander. 24.

Nicolaes verandert van poſtuer, ende draeyt ſijn Lichaem om, ende treckt ſijn Lemmer na hem, ende opent hem van binnen; *Iacob* vervolgt ende ſoeckt hem van binnen te attaquéren; maer *Nicolaes*, mits hy van binnen geſtrengeert wert, caveert, ende ſtoot met de *Tertia*, over den rechten arm van ſijnen Adverſarium: *ſiet Fig.* 64.

Een Ander. 25.

Jacob ſtelt hem in poſtuer, ende ſijn ſelver in een rechte linie leggende;

gende; maer *Nicolaes* ſtelt hem met ſijnen ſlincker-voet voor, ende ſtrengeert hem van binnen; *Iacob* gaet ras onder den Lemmer door; *Nicolaes* ſtoot (mits *Iacob* onder den Lemmer door gaet) met de *Tertia*, over den arm in: *ſiet op het bladt* Q.

Volght nu, hoe men de *Finta* Practicéren ſal, op veelderhande Manier, Enckel ende Dubbelt.

26.

Jacob ſtelt hem in poſtuer, met ſijn arm in een rechte linie; *Nicolaes* ſtrengeert hem van binnen, ende Batteert met ſijn rechter-voet, ende maeckt hem een *Finta* van binnen, met de *Quarta*: *ſiet op het blad* P. *fig.* 61. *Jacob* niet anders denckende, of het is een ſtoot, pareert de ſelve *Finta*: *Nicolaes* de Tijt waer-nemende, caveert, ende ſtoot met de *Tertia* over ſijnen

ſijnen arm, met avancering van den rechten voet: *gelijck ghy ſiet op het bladt* Q. *fig.* 64.

Nota. *In alle* Finta, *moet wel op gelet werden, dat den rechten voet, niet avanceert in het Battament.*

Een Ander. 27.

Nicolaes ſtelt hem in Poſtuer, ende opent ſijn Lichaem van binnen; *Jacob* de ſelve opening ſiende, attaqueert hem van binnen, ende ſoo ras hy aen ſijn lemmer raeckt, maeckt hy hem een *Finta* van buyten, met de Baſtert *Tertia*: *ſiet op het bladt* P. *fig.* 63. ende ſoo ras *Nicolaes* daer na taſt, ofte de *Finta* pareert, ſoo caveert *Jacob* ras weder onder de Lemmer door, ende ſtoot de *Quart* na de rechter borſt toe: *gelijck ghy ſiet op het bladt* C. *fig.* 10.

Een

Een Ander. 28.

Jacob gereedt zijnde, leght hem eerſt in Poſtuer; maer *Nicolaes* attaqueert hem van buyten, ende maeckt hem een *Finta* van buyten, onder ſijnen Lemmer, met de *Quart*, dicht onder het hecht van den Degen: *gelijck ghy ſiet fig.* 62. *op het bladt* P. *Jacob* daer na grijpende, ſoo caveert *Nicolaes* ras weder door, ende ſtoot met de *Tertia*, over Adverſarium, ſijnen arm in: *ſiet op het bladt* Q. *fig.* 64.

Een Ander. 29.

Jacob preſenteert hem in ſijn Poſtuer, maer *Nicolaes* ſtrengeert hem van binnen, ende batteert met ſijn rechter-voet, ende maeckt hem een *Finta* van buyten, onder ſijnen arm; ſoo ras *Jacob* daer na taſtet, ſoo caveert hy ſnel wederom, ende maeckt hem noch een *Finta* van binnen; (*gelijck ghy ſiet aen de dubbelde beweginge van de fig.* 61. *op het bladt* P.) met

kleyne beweginge; ſoo ras *Iacob* wederom daer na taſt, ſoo caveert *Nicolaes* ras onder ſijnen lemmer door, ende ſtoot met de *Tertia* over ſijnen rechten arm: *ſiet fig.* 64.

Een Ander. 30.

Ofte, ſoo *Jacob* hem in ſulcke boven-genoemde Poſtuer ſtelt, ſoo kan *Nicolaes* met een t'ſamen-gedrongen Lichaem, hem van binnen attaqué-ren, ende hem een *Finta*, met de *Quart* van binnen, dicht by het kruys van ſijn Degen maken; ſoo haeſt dan *Jacob* daer na taſt, ſoo kan *Nicolaes* het Tempo waer-nemen, cavéren, ende ſtooten met de *Tertia* over ſijnen rechten arm: *ſiet op het bladt* Q. *fig.* 64.

Een Ander. 31.

Jacob ſoo veel mael van ſijnen Adverſarium verraſt zijnde, ſoeckt hem

hem te revangéren, ſtelt hem wederom in de ſelve Poſtuer: *Nicolaes* hem van buyten ſtrengérende; *Jacob* ſoeckt geen tijt te verlieſen, om ſijnen Adverſarium in het net te brengen, retraheert ſijn Lichaem met ſijn Degen, ende laet ſijn punt na ſijn ſlincker-zijde wegh gaen: *gelijck ghy ſien kondt op het bladt* S. *fig.* 72. *Nicolaes* denckt hem te vervolgen, ende dan ſijn avantagie te ſoecken; maer *Jacob* het Tempo waer-nemende, (mits *Nicolaes* hem van buyten vervolght) caveert ſnel, ende maeckt hem een *Finta* met de *Quarta* van binnen: *ſiet fig.* 61. *op het bladt* P. *Nicolaes* verſchrickt, pareert de ſelve *Finta*; maer *Jacob* in de voor-baet zijnde, caveert, ende ſtoot met de *Tertia*, over Adverſarium, ſijnen rechten arm: *ſiet op het bladt* Q. *fig.* 64.

Een Ander. 32.

Nicolaes denckende, ick ſal hem een ander Poſtuer maken, ende ſtelt hem in de hooge *Quarta* met hooge punt voor ſijnen Adverſarium; maer

Jacob verandert oock, ende ſtrengeert hem met de *Secund* van buyten: *ſiet op het bladt* V. *fig.* 80. geſwindt maeckt hy hem een *Finta* van binnen onder ſijnen Lemmer: *ſiet fig.* 62. *Nicolaes* daer na grijpende, ſoo heeft *Jacob* gecaveert, ende met de *Secund* over ſijnen arm in-geſtooten: *ſiet op het bladt* R. *fig.* 69. doch alſoo, dat hy ſijn ſlincker-handt daer by heeft, om het gevaer van onderen te bevryden; *als u de boven-genoemde figuer aenwijst.*

Een Ander. 33.

Nicolaes hem wederom alſoo in Poſtuer leggende, maer *Jacob* ſtrengeert hem wederom alſoo van buyten met de *Secunda*, ende maeckt hem de *Finta* weder van onderen; ſoo haeſt *Nicolaes* daer na grijpt, ſoo maeckt hy de tweede *Finta* van buyten om hoogh: *ſiet op het bladt* P. *fig.* 62. *Nicolaes* vervaert voor ſijn oogen, pareert om hoogh; *Jacob* op de be-

weginge

weginge lettende, ſtoot met de *Secunda* onder ſijn Lemmer in, met avancering van ſijn rechter voet: *gelijck ghy ſien ſult op het bladt* Q. *fig.* 66.

Een Ander. 34.

Nicolaes hem wederom in Poſtuer leggende, doch met ſijn punt na ſijn rechter zijde uyt-ſiende; *Jacob* ſtrengeert hem van binnen; *Nicolaes*, mits hy geſtrengeert wert, gaet van den Lemmer af, ende gaet om leegh, in de onder *Tertia*: *ſiet op het bladt* E. *fig.* 21. *Jacob* ligeert hem ſijn Degen; maer *Nicolaes* doet of hy onder ſijnen Lemmer in-ſtooten wilde; *Jacob* verder grijpende, ſoo heeft *Nicolaes* gecaveert, ende met de *Tertia* over ſijnen rechten arm in-geſtooten: *ſiet op het bladt* Q. *fig.* 64.

Een Ander. 35.

Jacob (nadien ſijn Adverſarium hem wederom in de laage *Tertia* ver-

 toont)

toont) ligeert hem; maer *Nicolaes* licht ſijn Rapier op, ende *Finteert* om hoogh: *gelijck gby ſiet fig.* 62. *Jacob* verſchrickt, pareert om hoogh; maer *Nicolaes* ſijn Tempo waer-nemende, paſſeert met de *Secunda*, onder Adverſarium, ſijnen Lemmer in: *gelijck gby ſiet op het bladt* H. *fig.* 35.

Een Ander. 36.

Nicolaes ſtelt hem wederom in ſijn Poſtuer, ende laet ſijn punt na ſijn rechter zijde uyt-ſien; *Jacob* attaqueert hem van binnen, met de Baſtaert *Tertia*; *Nicolaes* caveert ende retraheert achterwaerts; *Jacob* vervolght, ende caveert met hem; maer *Nicolaes* caveert wederom, ende mits hy caveert, ſoo maeckt hem *Jacob* een *Finta* met de *Quarta* van binnen: *gelijck ghy ſiet fig.* 61. *Nicolaes* daer na taſtende, ſoo paſſeert *Jacob* (nadien hy in de diepſte *Menſuer* was) met de *Secunda* van binnen, op hem in, met avancering van den ſlincker voet: *ſiet fig.* 40. *op het bladt* K.

Een

Een Ander. 37.

Jacob leght hem in de middelſte *Tertia*; *Nicolaes* ſijn contra Poſtuer makende, leght hem met ſijn punt onder de ſterckſte van Adverſarius ſijn Rapier, ende dat in de *Secunda: gelijck ghy ſiet op het bladt* S. *fig.* 72. geſwindt maeckt hy hem een *Finta* van binnen, met de *Quarta: ſiet fig.* 61. ſoo haeſt *Jacob* na de ſelve *Finta* getaſt heeft, ſoo heeft *Nicolaes* gecaveert, ende met de *Tertia* over den rechten arm in-geſtooten: *ſiet fig.* 64. *op het bladt* Q.

Een Ander. 38.

Alſoo *Jacob* hem wederom in ſijn Poſtuer geſtelt heeft, gelijck boven geſeght is, ſoo verſoeckt *Nicolaes* met de *Quart* hem de ſelve Leſſe aen te brengen, ende leght hem dan met de *Secunda* onder de ſterckte van Adverſarium ſijn Lemmer: *ſiet fig.* 72. ras maeckt hy hem de ſelve *Finta*

met de *Quart*, ende ſtoot met de *Tertia*, over Adverſarium, ſijnen rechten arm: *gelijck ghy ſien ſult op het bladt* Q. *fig.* 64.

Een Ander. 39.

Nicolaes maeckt ſijn poſtuer, ende leght hem in de middelſte *Secunda*, met de punt na ſijn ſlincker zijde uyt-ſiende: *ſiet fig.* 19. *op het bladt* E. *Jacob* leght hem met ſijn punt in de *Quarta* onder ſijn Lemmer, ſnel maeckt hy hem een *Finta* van buyten, met de *Tertia*; *Nicolaes* caveert in de ſelve tijdt onder de *Finta* door, ende mits hy caveert, ſoo heeft *Jacob* de tijt waer-genomen, ende heeft met de *Quarta* van binnen gebleſſeert, met avancering van ſijn ſlincker voet: *gelijck u de Poſtuer op het bladt* D. *fig.* 16. *aenwijſt.*

Een

Een Ander. 40.

Nadien hem *Nicolaes* in ſijn gewoonlijcke Poſtuer geſtelt heeft, ende van *Jacob*, van binnen, met de Baſtaert *Tertia* geſtrengeert werdt; ſoo heeft *Nicolaes* ſijn Lijff, met ſijn Rapier, achterwaerts getrocken: *gelijck ghy ſiet op het bladt* S. *Fig.* 75. maer ſiende dat *Jacob* hem niet vervolght, blijft plat ſtil leggen; ſoo doet *Nicolaes* of hy van onderen in-ſtooten wilde; *Jacob* het ſelve ras parérende; ſoo heeft *Nicolaes* gecaveert onder den Lemmer door, ende heeft met de *Tertia*, over Adverſarium, ſijnen rechter-arm in-geſtooten: *gelijck ghy ſiet op het bladt* Q. *fig.* 64.

Een Ander. 19.

Nicolaes ſtelt hem in Poſtuer, met een rechten uyt-gereckten arm, ende leght hem in de Onder-*Tertia*, onder Adverſarium, ſijn Geweer;

Nicolaes verandert, ende Ligeert hem met de *Secunda* : *ſiet fig*. 20. *ende* 21. ende mits hy alſoo Ligeert, ſoo heeft *Jacob* een *Finta* van buyten gemaeckt; *Nicolaes* met ſijn Rapier daer na getaſt hebbende; ſoo heeft *Jacob* gecaveert, ende met de *Quarta* van binnen geſtooten, met avancering van den rechten voet: *ſiet op het bladt* C. *fig*. 10.

Een Ander. 42.

Nicolaes ſtelt hem in Poſtuer, ende wert van ſijn Adverſarium van buyten met de *Quarta* geſtrengeert, ſnel Batteert hy, ende maeckt hem een *Finta* met de *Quarta*; *Jacob* onder de ſelve *Finta* door-gaende, om ſijn Avantagie te ſoecken; maer *Nicolaes* Caveert met hem, ende in de ſelve beweginge, Volteert hy geſwindt met de *Quarta*, na het binnenſte van ſijn Lichaem toe: *gelijck ghy ſiet op het bladt* M. *fig*. 50.

Een

Een Ander. 43.

Nadien *Nicolaes* noch een-mael alſoo geattaqueert werdt, ſoo maeckt hy de *Finta* wederom, gelijck boven geſeght is; *Jacob* caveert wederom onder de *Finta* door, ende wil met de *Tertia*, over Adverſarium, ſijnen rechten arm ſtooten; maer *Nicolaes* het *Tempo* wel waer-nemende, ſtoot *Contra-Tempo*, met de *Secunda*, over ſijnen arm in: *gelijck ghy ſiet fig.* 69. *op het bladt* R.

NB. Nicolaes *heeft wel geobſerveert, dat hy ſijnen Adverſarium in de ſwackte is gekomen, anders ſoude hy in groot gevaer geweeſt hebben.*

Volght van de halve Paſſaden van binnen.

44.

Nadien *Jacob* ſijn Adverſarium van binnen geſtrengeert heeft, ende wel in de *Menſuer* is, ſoo ſtoot hy geſwindt met de *Quarta* van binnen;

Nicolaes pareert den ſelven ſtoot na ſijn ſlincker-zijde af; maer *Jacob* gereedt zijnde, avanceert met de ſlincker-voet, ende maeckt hem een *Halve Paſſada* van binnen op ſijn Borſt, ende met de ſlincker-handt valt hy op Adverſarium ſijn Geveſt; *gelijck ghy ſiet op het bladt* H. *fig.* 32. als dat ſoo gedaen is, kondt ghy uwe handt wederom in de *Quarta* laten af-loopen, ende u Lichaem achterwaerts ſetten, ende in de ſelve tijdt uwen Adverſarium ſijnen Lemmer battéren, ende de Punt wederom op ſijn Borſt aenwijſen: *gelijck u de Poſtuer* 37. *op het bladt* I. *volkomelijck ſal aenwijſinge doen.*

NB. *Obſerveert dat deſe* Demi-Paſſada *konnen altijdt gedaen werdén, ſoo ghy in de diepſte Diſtantie zijt, het zy dat ghy ſtoot om de* Menſuer *te bekomen, ofte alreede de* Menſuer *heeſt, ofte ſoo u Tegen-parthije met een laage handt, ende een hooge punt, na ſijn ſlincker-zijde uyt pareert:* gelijck de Figueren (boven genoemt) aengeweſen hebben.

Volght

Volght nu van de heele *Passada*, hoe dat men van binnen het Lichaem, onder den Lemmer, sal wegh passeren.

45.

Nicolaes stelt hem in Postuer, ende opent sijn selver, ende laet sijn punt na sijn rechter-zijde wat uyt-sien; maer *Jacob* attaqueert sijn Adversarium van binnen, met de halve *Tertia*; *Nicolaes* retireert, ende caveert onder den Degen door; maer *Jacob* caveert te gelijck met hem, ende in de selve tijdt, stoot hy met de *Quarta* van binnen sijn Lichaem; *Nicolaes* pareert hem de selve stoot, na sijn slincker-zijde wegh; maer *Jacob* in de diepste *Mensuer* zijnde, passeert snel met de *Secunda*, van binnen, onder Adversarium, sijn Rapier door, met avancering van de slincker voet: *als ghy siet op het bladt* K. *fig*. 40.

NB. Observeert dat ghy in alle *Passaden*, na volbrachten stoot, uwe

handt gefwindt in de *Quarta* laet afloopen: *gelijck u de figuer* 42. *op het bladt* K. *aenwijsinge doet:* ende dat in den tweeden tredt, met de rechter voet; den derden tredt, met de flincker voet, is de beweging met het flaen op de Lemmer, ofte na het Hooft: *siet de figuer* 124. *op het bladt* Hh. ende als dan voort loopende, ende u achter uwen Adverfarium wederom in een goede defenfie ftelt.

Een Ander. 46.

Nicolaes ftelt hem in fijn gewoonlijcke Poftuer; *Jacob*, met ernft, hem van binnen in fijn heele fwackte ftrengérende; *Nicolaes* caveert metter haeft, ende retireert, ende taft hem van buyten in fijn fwackte aen, met avancering van fijn Lichaem: *gelijck ghy siet fig.* 26. *op het bladt* F. maer *Jacob* caveert dadelijck daer op, foo dat *Nicolaes* de tijdt waer-genomen heeft, met fijn flincker-voet geavanceert, ende van binnen, met de *Quart* gepaffeert, ende heeft met fijn flincker-handt, Adverfarium fijn Rapier afgekeert: *gelijck ghy siet fig.* 16. *op het bladt* D.

Een Ander. 47.

Jacob ſtelt hem in Poſtuer, ende ſijn handt, met ſijn Degen, keert hy in de *Tertia*, ende laet ſijn Punt na de rechter-zijde uyt-ſien; *Nicolaes* avanceert, ende taſt hem met ſijn Rapier ſterck van binnen aen: *ſiet op het bladt* B. *fig.* 8. *Jacob* de *Menſuer* hebbende, paſſeert onverwacht met de *Secunda* van binnen, onder de Lemmer door: *ſiet op het bladt* K. *fig.* 40.

Een Ander. 48.

Nicolaes ſijn Revangie ſoeckende, ſtelt hem in Poſtuer, ende laet hem van ſijnen Adverſarium van buyten attaquéren, ende ſoo ras hy geſtrengeert is, ſoo retireert, ende caveert hy, ende opent hem verder van buyten: *gelijck ghy ſiet op het bladt* S. *fig.* 72. *Jacob* caveert Contra, ende vervolght hem, ende in de ſelve tijdt als *Nicolaes* vervolght werdt, ſoo heeft

heeft hy het *Tempo* wel waer-genomen, ende heeft ſnel een *Finta* van binnen met de *Quarta* gemaeckt; *Jacob* daer na taſtende, ſoo heeft *Nicolaes* met de *Secunda* onder den Lemmer door gepaſſeert, ende ſijn Hooft heeft hy wel onder ſijn Geveſt bewaert: *ſiet fig.* 40. *op het bladt* K.

Een Ander. 49.

Jacob laet hem van binnen attaquéren, geſtrengeert zijnde, ſoo laet hy ſijn Punt na ſijn rechter-zijde wegh gaen, doch met ſtil-ſtaende hands; *Nicolaes* vervolght hem met ſijn Lemmer, ende in het ſelve *Tempo*, als *Jacob* ſijn Lemmer geroert werdt, ſoo heeft hy met de *Secunda*, onder den Lemmer wegh gepaſſeert: *als u de figuer* 40. *aenwijſt.*

Een Ander. 50.

Nicolaes hem in Poſtuer ſtellende, met ſijn Punt na ſijn ſlincker-zijde uyt-ſiende; *Jacob* ſtrengeert hem van buyten, ende in de ſelve tijdt als

Nicolaes

Nicolaes geattaqueert werdt, ſoo heeft hy gecaveert, ende van binnen een *Finta*, met de *Quarta* gemaeckt; ende mitſdien *Jacob* de ſelve *Finta* pareërt; ſoo heeft *Nicolaes* met de *Tertia* over den rechten arm in-geſtooten; maer *Jacob* caveert onder den ſtoot door, ende pareert hem ſterck van binnen; *Nicolaes* ſijn ſelver verſtooten hebbende, reſolveert oogenblicklijck, ende paſſeert in het ſelve *Tempo*, met de *Secunda* van binnen, onder den Lemmer door: *ſiet fig.* 40. *op het bladt* K.

NB. *Soo haeſt hy de ſteeck volbracht heeft*, als ghy ſiet fig. 40. *ſoo heeft hy geſwindt ſijn Lemmer wederom uytgetrocken, ende met den rechter-voet geavanceert:* gelijck ghy ſiet fig. 42. op het bladt K. *ende in het loopen heeft hy hem voor ſijn aengeſicht geſlagen:* als u de figuer 124. op het bladt Hh. aenwijſinge doen ſal.

Een Ander. 51.

Jacob ſtelt hem in Poſtuer, ende keert ſijn Handt in de middelſte

Secunda, ende laet ſijn Punt na de ſlincker-zijde uyt-ſien; *Nicolaes* ſtrengeert hem van buyten met de volle *Quarta: gelijck ghy ſiet op het bladt* W. *fig.* 85. *Jacob* verandert van Poſtuer, ende laet ſijn Rapier ſacken in de *Tertia: ſiet fig.* 4. *op het bladt* A. *Nicolaes* vervolght hem, ende attaqueert hem met de Baſtaert *Tertia* van binnen, ſnel maeckt hy hem een *Finta* van binnen, na Adverſarius ſijn oogen toe: *gelijck ghy ſiet op het bladt* Z. *fig.* 93. *Jacob* een ſchrick krijgende, pareert in de hooghte, na ſijn ſlincker-zijde toe; *Nicolaes* dat ſelve *Tempo* obſerverende, paſſeert met de *Secunda* van binnen Adverſarius ſijn Rapier wegh: *als u de figuer* 40. *op het bladt* K. *aenwijſt.*

Volght nu, hoe datmen van buyten, onder ſijn Adverſariums Lemmer, ſal wegh paſſeren.

52.

Beyde ſtrijdende Parthijen hervatten hare Konſte, nadien ſy haer

verpooſt

verpooſt hebben; *Nicolaes* den eerſten gereedt zijnde, ſtelt hem dan in ſijn Poſtuer, doch met ſijn punt na ſijn rechter-zijde uyt-ſiende; *Jacob* ſtrengeert hem van binnen; maer *Nicolaes* caveert, ende maeckt hem een halven Stoot, met de Baſtaert *Secunda*, tegen Adverſarium ſijn Lemmer, over den rechten arm: *als ghy ſiet fig.* 26. *op het bladt* F. *Jacob* ſchrickt voor ſijn oogen, pareert om hoogh; *Nicolaes* ſnel ſijn handt in de *Secunda* keerende, paſſeert geſwindt onder ſijn Rapier, in de gemaeckte opening: *als ghy ſiet op het bladt* H. *fig.* 35.

Een Ander. 53.

Nicolaes hervat het, ende ſtelt hem in Poſtuer, ende laet hem van binnen ſtrengéren; *Jacob* geſtrengeert hebbende, maeckt een dubbelde *Finta*, eerſt van buyten, ende dan van binnen: *ſiet fig.* 61. *op het bladt* P. *Nicolaes* na beyde de *Finta* grijpende, ſoo heeft *Jacob* gecaveert, ende met de *Tertia* over ſijnen arm ingeſtooten; *Nicolaes* pareert de ſelve *Tertia* om

 hoogh:

hoogh: *ſiet fig.77. op het bladt* T. *Jacob* avanceert met ſijn ſlincker-voet, ende paſſeert met de *Secunda* onder ſijnen rechten arm voor-by ſijn Lijff wegh: *ſiet op het bladt* H. *fig.* 35.

Een Ander. 54.

Jacob leght hem met een uytgereckten arm in poſtuer; *Nicolaes* attaqueert hem van binnen, met de Baſtert *Tertia*, ende maeckt hem een *Finta* van binnen, met de *Quarta*; ſoo haeſt *Jacob* daer na grijpt, ſoo caveert *Nicolaes*, ende maeckt hem van buyten een *Demi-Stoccada*, met de Baſtert *Secunda*, ende met de punt na Adverſarium ſijn oogen toe: *ſiet fig.* 77. ende *Nicolaes* paſſeert daer op, met de *Secunda*, onder den Lemmer in: *ſiet fig.* 35. *op het bladt* H.

Een Ander. 55.

Jacob ſtelt hem in Poſtuer, ende leght hem in de Onder-*Secunda*; *Nicolaes*

Nicolaes ligeert hem oock met de *Secunda* van buyten : *als ghy ſiet aen beyde de figueren* 20. *ende* 21. ras licht hy ſijn Rapier om hoogh, ende maeckt hem een *Finta* na Adverſarium ſijn aengeſicht toe : *ſiet fig.* 62. *Jacob* pareert de ſelve *Finta* in de hooghte ; ſoo heeft *Nicolaes* ras met de *Secunda* onder de Lemmer wegh gepaſſeert : *als u de fig.* 35. *aenwijſt.*

Een Ander. 56.

Jacob ſtelt hem met een t'ſamen-gedrongen Lichaem in Poſtuer, ende ſtrengeert ſijn Adverſarium van binnen : *ſiet fig.*22. *op het bladt* E. *Nicolaes* caveert onder den Lemmer door, in een hooge Poſtuer ; maer *Jacob* vervolght, ende caveert *Contra*, ende ſtrengeert hem wederom van binnen, doch alſoo dat hy in de diepſte *Menſuer* komt ; *Nicolaes* caveert wederom , ſoo heeft *Jacob* in de ſelve tijdt, met de *Secunda*, onder Adverſarium, ſijnen Lemmer wegh gepaſſeert : *ſiet fig.* 35.

Een Ander. 57.

Nicolaes ſijnen Adverſarium voor-komende, leght hem in Poſtuer, ende opent hem over ſijnen rechten arm; *Jacob* ſtrengeert hem van buyten; *Nicolaes* retraheert hem, ende treckt ſijn Lichaem ende Rapier na hem, ende opent hem van buyten: *ſiet fig. 25. op het bladt* F. *Jacob* blijft ſtil leggen, ende wil hem niet vervolgen; *Nicolaes* dit ſiende, avanceert ſnel, ende licht Adverſarium ſijn Rapier om hoogh: *als ghy ſiet op het bladt* V. *fig.* 80. ende paſſeert met de *Secunda*, onder Adverſarium, ſijnen Lemmer door: *ſiet op het bladt* H. *fig.* 35.

Een Ander. 58.

Nicolaes vervolght ſijn avantagie, ende laet hem van *Jacob* van buyten attaquéren, ſoo ras hy alſoo geattaqueert werdt, ſoo gaet *Nicolaes* af in de Onder-*Tertia*, geſwindt gaet hy wederom om hoogh, ende ſtrengeert

geert ſijn Adverſarium van binnen, ende dringht ſijn Lichaem in malkanderen; *Jacob* caveert hier op; maer *Nicolaes* avanceert met beyde ſijn voeten, ende pareert Adverſarium ſijn Rapier in de hooghte, ende paſſeert, met de *Secunda*, onder ſijn Lemmer wegh: *ſiet op het bladt* H.

Een Ander. 59.

Nicolaes hervat het, ende laet hem wederom van binnen ſtrengéren, ende mits *Jacob* geſtrengeert heeft, ſoo caveert hy, ende maeckt Adverſarium, een *Demi-Stoccada* over ſijnen rechten arm; *Nicolaes* het *Tempo* waer-nemende, valt ende paſſeert (mits den halven Stoot geſchiedt) Contra-*Tempo*, met de *Secunda*, onder den Lemmer van ſijn Parthije door: *ſiet fig.* 35.

Een Ander. 60.

De ſelve beweginge kan oock van binnen gedaen werden, als volght;

Jacob

Jacob van buyten geſtrengeert zijnde, caveert ras, ende maeckt ſijn Parthije een *Demi-Stoccada*, met de *Quarta* van binnen, na Adverſarium ſijn oogen toe: *als ghy ſiet op het bladt* Z. *fig.* 93. *Nicolaes* paſt op de ſelve beweginge, valt ende paſſeert in het ſelve *Tempo* onder Adverſarium ſijnen halven Stoot door: *ſiet fig.* 35.

Een Ander. 61.

Jacob herſtelt hem, ende leght hem in een hooge Poſtuer; *Nicolaes* dringende ſijn Lichaem in malkander, ende ſtrengeert ſijn Parthije van binnen, haeſt in het middel van ſijn Rapier; *Jacob* caveert onder den Degen door, (ende mits *Jacob* caveert) ſoo heeft *Nicolaes* de tijdt waergenomen, ende heeft met de *Secunda* Contra *Tempo*, onder Adverſarium, ſijn Geweer door gepaſſeert: *ſiet fig.* 35.

Een

Een Ander. 62.

Jacob ſtelt hem wederom in Poſtuer; *Nicolaes* ſtrengeert hem van binnen; maer *Jacob* gaet onder den Lemmer door, ende maeckt een *Chyamata* van buyten, ende opent hem over ſijnen rechten arm: *ſiet op het bladt* L. *fig.* 47. *Nicolaes* ſiende ſulcke opening, valt daer op in, ende ſtoot met de *Tertia*, over Adverſarium, ſijnen Lemmer; maer *Jacob* pareert de ſelve ſtoot in de hooghte; *ſiet fig.* 77. ende paſſeert te gelijck met de *Secunda*, onder ſijnen rechten arm door: *ſiet fig.* 35. *op het bladt* H.

Volght, hoe ghy u Parthije, over den rechten arm, paſſéren ſult.

63.

Nicolaes hervattende, ende ſijn Adverſarium wederom van binnen ſtrengérende, gaet hem diep in de *Menſuer*; *Jacob* caveert op de ſelve

beweginge, maer mits *Nicolaes* in de kortſte *Menſuer* was, ſoo heeft hy het *Tempo* waer-genomen, ende heeft hem met de *Secunda*, over ſijnen rechten arm gepaſſeert: *ſiet fig.* 71. *op het bladt* R.

Een Ander. 64.

Jacob hem herſtellende, maer *Nicolaes* gaet met ſijn Lemmer onder Adverſarium ſijn Rapier: *ſiet fig.* 72. geſwindt maeckt hy hem een halve Stoot over ſijnen rechten arm; *ſiet fig.* 62. *op het bladt* P. *Jacob* pareert om hoogh, mits hy meent dat het ſijn oogen gelden ſoude; maer *Nicolaes* caveert ſnel, ende maeckt hem een *Finta* onder ſijn Rapier in: *als u de figuer* 62. *aenwijſt.* *Jacob* in confuſie zijnde, pareert weder om laeg, geſwindt heeft *Nicolaes* over ſijnen rechten arm gepaſſeert: *als u de figuer* 71. *op het bladt* R. *aenwijſt.*

Volght,

Volght, hoe ghy uwen Adverſarium het Cavéren verhinderen ſult, ofte wanneer hy hem niet wil ſtrengéren laten, hoe ghy u dragen ſult.

65.

Jacob ſtelt hem in Poſtuer; maer *Nicolaes* Caveert continueerlijck onder ſijnen Lemmer, ſoo dat *Jacob* hem niet ſtrengéren kan, doch *Jacob* voorſichtig, laet ſijn Punt recht in de *Quart* om laeg ſacken: *ſiet fig.* 31. *op het bladt* G. ras licht hy ſijn Lemmer om hoogh, ſoo dat hy hem van buyten te ſtrengéren komt, geſwindt, ſonder verpooſen, ſoo ſtoot hy hem de *Secunda* over ſijnen rechten arm: *ſiet fig.* 69. *op het bladt* R.

Een Ander. 66.

Nicolaes wederom alſoo onder de Lemmer van *Jacob* cavérende, ofte mutérende; *Jacob* wederom ſijn Punt latende ſacken, ſoo dat hy buy-

ten aen ſijnen Lemmer quam, geſwindt heeft hy ſijn Lemmer opgeheven, en hem van binnen geſtrengeert, ende alſoo, ſonder ſtil-ſtaen, van binnen, met de *Quarta* gebleſſeert, met een toe-tredt van den ſlincker-voet: *ſiet fig.* 16. *op het bladt* D.

Volght, hoe ghy u ſelven van het ſtrengéren verloſſen ſult, alwaer die *Graduationes* inſonderheyt te nut komen; die een yeder van ſijn Leer-meeſter ſal konnen geinformeert werden, om dat het ſulcke ſubtijle beweginge is, die niet wel met Figueren konnen uytgebeeldt werden.

67.

Jacob ſtelt hem in Poſtuer, ende laet ſijn Punt na ſijn ſlincker-zijde uyt-ſien; *Nicolaes* ſtrengeert hem van buyten; maer *Jacob* retraheert hem, ende keert ſijn handt in de *Secunda*, ende opent hem over ſijnen rechten

rechten arm: *ſiet fig. 25. op het bladt* F. *Nicolaes* avanceert, ende ſtrengeert hem wederom van buyten; maer *Jacob* avanceert, ende licht Adverſarium ſijn Degen op: *ſiet fig. 76. ende 77. op het bladt* T. geſwindt paſſeert hy, ende ſtoot met de *Secunda*, onder Adverſarium ſijnen rechten arm: *ſiet fig. 35. op het bladt* H.

Een Ander. 68.

Nadien *Jacob* hem wederom in Poſtuer geſtelt heeft, ende van ſijnen Adverſarium van binnen geſtrengeert werdt, ſoo keert *Jacob* ſijn handt in de *Secunda*, alſoo dat *Nicolaes* opening heeft om de *Quarta* van binnen te ſtooten, (ende midts hy oock ſtoot) ſoo heeft *Jacob* het *Tempo* waergenomen, ende heeft de *Quarta* contra *Tempo* met hem geſtooten, midts hy hem de ſwackte verwon: *ſiet op het bladt* D. *fig. 15.*

Een Ander. 69.

Jacob herſtelt hem wederom in de ſelve Poſtuer; maer *Nicolaes* ligeert hem: *ſiet fig.* 20. *ende* 21. maer *Jacob* gaeuw zijnde, caveert ras in de ligéring, ende paſſeert met de *Secünda* over ſijnen rechten arm: *gelijck ghy ſiet fig.* 71. *op het bladt* R.

Een Ander. 70.

Jacob verandert van Poſtuer, ende leght hem in de middelſte *Secunda*; maer *Nicolaes* ſtrengeert hem van buyten met de *Quarta*; *Jacob* ras cavérende, ende van onderen een *Finta* makende; ſoo haeſt *Nicolaes* daer na grijpt, ſoo heeft *Jacob* geſwindt gecaveert, ende met de *Secunda* over Adverſarium ſijnen arm in-geſtooten, met avancéring van den rechten voet: *ſiet op het bladt* R. *fig.* 71.

Een

Een Ander. 71.

Nicolaes attaqueert ſijnen Adverſarium wederom van buyten, geſwindt laet *Jacob* ſijn Punt ſacken, ras gaet hy wederom om hoogh, ende attaqueert Adverſarium ſijn Rapier van binnen; *Nicolaes* altereert, ende pareert op een zijde; maer *Nicolaes* ſijn Degen in de *Secunda* keerende, heeft ſnel met de *Secunda* wegh gepaſſeert: *ſiet fig.* 40. *op het bladt* K.

Een Ander. 72.

Nicolaes gaet nu ſijn Tegen-parthije van binnen ſtrengéren, ſnel laet *Jacob* ſijn Punt vallen, geſwindt gaet hy wederom om hoogh, ende licht Adverſarium ſijn Rapier om hoogh, ras ſoo paſſeert hy met de *Secunda* onder ſijnen Lemmer door: *ſiet fig.* 35. *op het bladt* H.

Een

Een Ander. 73.

Nicolaes ſoeckt het te hervatten, ende attaqueert ſijnen Adverſarium van binnen; *Jacob* op ſijn hoede, laet ſijn Punt weder om laeg ſacken, ſnel gaet hy wederom van buyten om hoogh; maer *Nicolaes* caveert ras om van binnen met de *Quarta* te ſtooten; *Jacob* de tijdt waer-nemende, paſſeert geſwindt met de *Quarta* contra *Tempo* van binnen: *als ghy ſiet fig.* 16. *op het bladt* D.

Een Ander. 74.

Jacob herſtelt hem wederom in Poſtuer, ſijnen Adverſarium te verwachten, de welcke oock komt, ende hem van buyten attaqueert; maer *Jacob* laet ſijn Punt ras ſacken, ſnel gaet hy wederom om hoogh, ende ſtrengeert hem van binnen; *Nicolaes* caveert, ende licht Adverſarium ſijn Rapier om hoogh met de *Secunda*; maer *Jacob* de tijdt waer-nemende,

paſſeert

passeert geswindt met de *Secunda* onder sijn Lemmer in : *gelijck ghy siet fig. 35.*

NB. Dat seeckerste, ende het minste gevaer, sijn selven van het strengéren te ontlasten, is de beweging van het *Graduéren*, welcke subtijle beweginge, met het gevoel, (sonder het welcke het niet kan gepracticeert werden) kan een yeder van sijn Meester hem selven apart laten informéren.

Volgen nu eenige Lessen, waer in ghy de *Demi-Stockada* gebruycken kondt.

75.

Jacob stelt hem in Postuer, ende *Nicolaes* strengeert hem van buyten; maer *Jacob* retireert ende caveert; *Nicolaes* caveert ende avanceert *Contra*, ende in de selve tijdt als hy caveert, soo maeckt hy een *Demi-Stockada*,

met de Baſtert *Secunda: gelijck ghy ſiet fig. 76. op het bladt* T. ſoo haeſt *Jacob* daer na om hoogh taſt, ſoo heeft *Nicolaes* geſwindt onder ſijnen Lemmer weg gepaſſeert: *ſiet fig. 35. op het bladt* H.

Een Ander. 76.

Als ghy uwen Adverſarium van binnen geſtrengeert hebt, ende hy onder uwen Lemmer door caveert; ſoo caveert te gelijck met hem, ſoo dat ghy hem wederom ſijnen Lemmer van binnen attaqueert, ende in de *Cavade*, ſoo avanceert een weynigh, ſoo haeſt hy dan weder onder u Rapier door caveert, ſoo neemt het *Tempo* waer, ende maeckt hem geſwindt een halven ſtoot: *ſiet fig. 76. op het bladt* T. ſoo haeſt hy dan om hoogh gaet, ſoo ſtoot de *Secunda* onder ſijnen rechten arm in, met avancéring van den rechten voet: *ſiet fig. 66. op het bladt* Q.

Een Ander. 77.

Nicolaes leght hem met uytgereckten arm voor ſijnen Vyant; maer *Jacob* gaet hem met de Punt tegen ſijn Geveſt: *ſiet de fig.* 27. ras maeckt hy hem een *Finta* van binnen, geſwindt gaet hy weder door, ofte caveert, ende maeckt hem een *Demi-Stoekada*: *ſiet fig.* 80. *op het bladt* V. ſoo ras *Nicolaes* om hoogh pareert, ſoo paſſeert *Jacob* met de *Secunda* onder Adverſarium ſijnen Lemmer in: *ſiet op het bladt* H. *ſig.* 35.

Een Ander. 78.

Nicolaes ſtelt hem in Poſtuer, maer ſijn Adverſarium ſtrengeert hem van buyten; maer *Nicolaes* caveert onder den Lemmer door; *Jacob* caveert Contra; maer *Nicolaes* caveert oock weder; ſoo heeft *Jacob* de tijdt waer-genomen, ende heeft een halven Stoot van binnen tegen ſijn Lemmer gemaeckt: *ſiet op het bladt* Z. *fig.* 93. ſoo dat *Nicolaes* gedwongen

was in de hooghte te paréren; gefwindt heeft *Jacob* met de *Secunda* van binnen gepafleert: *als ghy fiet fig.* 40.

Een Ander. 79.

Maer als *Nicolaes* niet om hoogh hadde gepareert, maer na fijn flincker-zijde toe om laeg, foo hadde *Jacob* ras moeten Cavéren, ende ftooten met de *Tertia* over Adverfarium fijnen rechten arm in: *foo ghy fiet op het bladt* Q. *fig.* 64.

Een Ander. 80.

Jacob herftelt hem in Poftuer, maer *Nicolaes* ftrengeert hem van binnen; *Jacob* retireert hem,ende opent fijn Lichaem van binnen: *fiet fig.*65. foo haeft dan *Nicolaes* avanceert, ende meendt hem van binnen verder te ftrengéren; foo heeft *Jacob* fnel gecaveert, ende heeft hem een *Demi-*

Stockada,

Stockada, over ſijnen arm, na ſijn aengeſicht gemaeckt: *ſiet fig.* 76. ſoo haeſt Adverſarius de ſelve Stoot om hoogh pareert, ſoo heeft *Jacob* geſwindt onder ſijnen arm wegh gepaſſeert: *als ghy ſiet fig.* 35.

Een Ander. 81.

Jacob hem wederom herſtellende, ende leght hem in de *Tertia*; *Nicolaes* maeckt ſijn Contra Poſtuer, ende ſtrengeert hem van binnen; maer *Jacob* Caveert ras onder ſijnen Lemmer door, ende maeckt hem een Halve-ſtoot buyten, met avancéring van beyde ſijn voeten: *ſiet op het bladt* F. *fig.* 26. *Nicolaes* pareert niet, maer caveert; *Jacob* op ſijn hoede, caveert met hem, ende ſtoot met de *Secunda* contra *Tempo* over ſijnen rechten arm: *ſiet fig.* 69. *op het bladt* R.

Een Ander. 82.

Nicolaes ſiende dat hem *Jacob* wederom in de ſelve Poſtuer herſtelt,

 ſoo

ſoo ſtrengeert hy hem van binnen; maer *Jacob* caveert, ende maeckt hem wederom den Halven-ſtoot, als boven: *ſiet fig.* 26. *Nicolaes* caveert wederom; maer *Jacob* geſwindt weder onder ſijnen Lemmer door-gaende, Coperérende ende Retirérende ſijn ſelver oogenblicklijck, ende lichtende hem ſijn Lemmer om hoogh: *als u de fig.* 123. *op het bladt* Gg. *onderrechten ſal.* ras paſſeert hy onder Adverſarium ſijnen Lemmer door, met avancéring van den ſlincker-voet: *ſiet op het bladt* H. *fig.* 35.

Volght nu, hoe ghy uwen Adverſarium ſijn Rapier dwingen ende verſwacken ſult.

83.

Nicolaes ſtelt hem met uytgereckten arm in ſijne Poſtuer; *Jacob* atta-queert hem van binnen; *Nicolaes* caveert, ende ſtoot met de *Tertia* (ende mits hy caveert) ſoo heeft *Jacob* geapprocheert met beyde ſijne voeten, ende

ende heeft hem ſijnen Stoot met de *Quarta* gepareert, ende alſoo hem ten hooghſten verſwackt; ſoo dat *Nicolaes* geen ander uytkomſte, als de Cavade ende Retirade wiſte, cavérende alſoo; ſoo heeft nochtans *Jacob* ſijn *Tempo* waer-genomen, ende heeft hem de *Paſſada* van binnen met de *Quarta* op ſijn Borſt geſtelt: *ſoo ghy ſien ſult op het bladt* D. *fig.* 16.

Een Ander. 84.

Nicolaes hem wederom alſoo in een rechte linie voor ſijnen Adverſarium ſtellende, ende van den ſelven van buyten geſtrengeert werdende, ſoo Caveert *Nicolaes*, om met de *Tertia*, over Adverſarium ſijnen rechten-arm te ſtóoten; maer *Jacob* avanceert met beyde ſijne voeten op hem in, ende ſtrengeert hem van binnen, ende neemt hem alſoo in ſijn gewelt; ſoo dat *Nicolaes* gedwongen is te Retiréren, ende te Cavéren; ende midts hy dan Caveert, ſoo heeft *Jacob* de Tijdt waer-genomen,

ende

ende heeft met de *Secunda* over ſijnen rechten-arm in gepaſſeert: *ſiet fig. 71. op het bladt* R.

Een Ander. 85.

Jacob leght hem in een gelijcke *Tertia* voor ſijnen Adverſarium; *Nicolaes* opent ſijn Lichaem heel ende al, ende gaet met ſijn Punt na ſijn rechter-zijde wegh, ende met ſijn rechter-voet avanceert hy ſoo veel hy kan: *ſiet fig. 75.* ſoo haeſt hy dan ſiet dat hy de *Menſuer* hebben kan, ſoo avanceert hy ſchielijck, ende taſt ſijnen Adverſarium van buyten, met de *Quarta*, in ſijn volle ſwackte: *ſiet fig. 85. op het bladt* W. geſwindt gaet hy als dan voort, ende paſſeert met de *Secunda* over ſijnen rechten arm in: *gelijck ghy ſiet op het bladt* R. *fig. 71.*

Wan-

Wanneer uwen Adverſarium u over uwen rechten-arm wilde ſtooten, hoe ghy u dragen ſult.

86.

Jacob herſtelt hem met het t'ſamen-gedrongen Lichaem, ende attaqueert ſijnen Adverſarium van binnen, ſoo dat hy hem van buyten, over ſijnen rechten arm, heel ende al opent; *Nicolaes* caveert hier op; maer *Jacob* concaveert te gelijck met hem; *Nicolaes* wederom cavérende, in meeninge over Adverſarium ſijnen rechten-arm in te ſtooten; maer *Jacob* pareert, ende avanceert op hem in, met verkorting van ſijn rechten arm: *ſiet fig.* 85. geſwindt heeft hy alſoo ſnel met de *Secunda* over ſijnen rechten arm in gepaſſeert: *ſiet op het bladt* R. *fig.* 71.

Een Ander. 87.

Nicolaes leght hem met een uytgeſtreckten arm in ſijn Poſtuer; maer

Jacob ſtrengeert hem van binnen met de Baſtert *Tertia*, ſchielijck druckt hy hem van binnen aen ſijnen Lemmer, ende opent hem alſoo over ſijnen rechten arm; *Nicolaes* ſoeckende hem van buyten in de opening in te ſtooten; ende mits hy ſtoot, ſoo heeft *Jacob* gecaveert, ende hem ſelver geſwindt omgedraeyt, ende met de *Quarta* van binnen gevolteert: *ſoo ghy ſiet fig.* 50. *op het bladt* M.

Een Ander. 88.

Nicolaes hem wederom herſtellende in de voorgaende Poſtuer; maer *Jacob* ſtrengeert hem van binnen, met een neder-geboogen Lichaem; *Nicolaes* opening ſiende, caveert, ende ſtoot met de *Secunda* na Adverſarium ſijn oogen; maer *Jacob* op ſijn hoede, ende de tijdt waer-nemende, ſtoot Contra *Tempo* met de *Secunda* onder ſijnen Lemmer in: *gelijck ghy ſiet fig.* 66. *op het bladt* Q.

Een

Een Ander. 89.

Jacob ſoeckende verandering , leggende ſijn ſelven in de Onder-*Tertia*; maer *Nicolaes* ſtrengeert hem, met de leege *Quarta* : *gelijck ghy ſiet fig.* 30. *ende* 31. *Jacob* retireert, ende caveert, ende blijvende in de voorgaende Poſtuer ; *Nicolaes* concaveert, avanceert, ende attaqueert, als te vooren ; maer *Jacob* caveert wederom, in meeninge Adverſarium over ſijnen rechten arm in te ſtooten; *Nicolaes* dit ſiende, reſolveert ras, ende ſtoot Contra *Tempo*, met de *Quarta*, na ſijn binnenſte Lichaem toe: *gelijck ghy ſiet fig.* 15. *op het bladt* D.

Een Ander. 90.

Jacob herſtelt hem in ſijn ordinaris Poſtuer ; maer *Nicolaes* ſtrengeert hem van binnen in ſijne ſwackte; maer *Jacob* caveert, in meeninge, om over den arm van ſijnen Adverſarium in te ſtooten ; maer *Nicolaes* pa-

reert hem den ſelven ſtoot met de *Secunda*, ende keert ſijn Lichaem na ſijn rechter-zijde toe: *als ghy ſiet fig.* 77. ras gaet hy alsdan voort, ende paſſeert hem met de *Secunda* over ſijnen rechten arm in: *gelijck ghy ſiet fig.* 71. *op het bladt* R.

Een Ander. 91.

Nicolaes attaqueert ſijnen Adverſarium van binnen, ende opent ſijn ſelver van buyten over ſijnen rechten arm: *Jacob* onder ſijnen Lemmer door cavérende, in meeninge over den Arm van ſijnen Adverſarium te ſtooten; maer *Nicolaes* pareert, ende avanceert met de *Quarta*, ende verkort ſijnen rechten arm: *als ghy ſiet fig.* 85. geſwindt heeft hy geavanceert, ende van buyten onder Adverſarium ſijnen rechten arm in gepaſſeert: *gelijck ghy ſiet fig.* 35. *op het bladt* H.

Volght,

Volght, wanneer Adverſarius u van binnen met de *Quarta* bleſſéren wilde, hoe ghy u daer tegen defendéren ſult.

92.

Jacob ſtelt hem in Poſtuer, ende laet hem van ſijnen Adverſarium van buyten attaquéren, geſwindt caveert hy, ende wil hem met de *Quarta* van binnen paſſéren: *als u de fig.* 122. *ende* 123. *op het bladt* Gg. *aenwijſt.* maer *Nicolaes* de tijt waer-nemende, caveert, ende retireert ſijn Lichaem, ende pareert met de *Secunda* in de hooghte: *ſiet fig.* 123. geſwindt paſſeert hy met de *Secunda* onder Adverſarius ſijnen Lemmer in: *gelijck ghy ſiet fig.* 35. *op het bladt* H.

Een Ander. 93.

Nicolaes attaqueert ſijnen Adverſarium (midts hy hem in de ſelve Poſtuer herſtelt ſiet) van buyten; ſoo haeſt dan *Jacob* onder den Lemmer

mer door caveert om te ſtooten; ſoo heeft *Nicolaes* de tijdt waergenomen, ende heeft met hem gecaveert, ende Contra-*Tempo* te gelijck met de *Secunda* over Adverſarium ſijnen rechten arm in geſtooten, met avancéring van den rechten voet: *ſiet fig.* 69. *op het bladt* R.

Een Ander. 94.

Nicolaes laet hem (alſoo hy ſijn ſelver in goede Poſtuer geſtelt heeft) van binnen attaquéren, midts hy dan alſoo geſtrengeert is, ſoo treckt hy ſijn Lemmer na hem, ende opent hem heel ende al van binnen: *ſiet fig.*75. *Jacob* de ſchoone gelegentheyt ſiende, met de opening van binnen, valt daer op in, ende ſtoot met de *Quarta*; maer *Nicolaes* op ſijn hoede, caveert Contra *Tempo* onder de Stoot door, ende ſtoot met de *Secunda* over ſijnen rechten arm: *ſiet fig.*69. *op het bladt* R.

Een

Een Ander. 95.

Nicolaes herſtelt hem wederom in de ſelve Poſtuer, ende laet hem van binnen attaquéren, ende opent hem wederom, als boven geſeght is; ſoo haeſt *Jacob* dan van binnen in de opening ſtooten wil, ſoo heeft *Nicolaes* ſnel gecaveert, ende ſijne rechter-handt geſwindt in de *Secunda* gekeert, ende heeft hem met de Rumperingh (*ſiet fig.* 94. *op het bladt* Z.) de *Quarta* van binnen gebleſſeert: *ſiet fig.* 15. *op het bladt* D.

Volght, hoe ghy de Ligéringe wel maken ſult.

96.

Jacob ſtelt hem met een uytgereckten arm voor ſijnen Adverſarium, ſoo dat ſijn Punt met het Geveſt in gelijcke linie ſtaen; *Nicolaes* ſiende de ſchoone opening onder Adverſarius ſijn Lichaem, ſtoot met de

Secunda

Secunda van onderen in; maer *Jacob* op ſijn hoede, ligeert hem den ſelven ſtoot met de *Tertia* over ſijnen rechten arm: *ſiet fig.* 64.

Een Ander. 97.

Jacob herſtelt hem dan wederom in de ſelve Poſtuer, in meeninge ſijnen Adverſarium wederom te attrappéren; maer *Nicolaes* attaqueert hem met groote voorſichtigheyt van binnen, geſwindt keert hy ſijn handt in de *Secunda*, ende ligeert hem, ſnel ſtoot hy met de *Secunda*, in eene ende de ſelve beweginge, onder ſijnen Lemmer in: *ſiet fig.* 66.

Een Ander. 98.

Nadien *Jacob* hier mede bedrogen is, ſoo verandert hy van Poſtuer, ende opent hem over ſijnen rechten arm; maer *Nicolaes* leght hem onder ſijnen Lemmer, geſwindt gaet hy wederom om hoogh, ende ſtoot in de ope-

de opening, met de *Secunda*; maer *Jacob* de tijdt waer-nemende, caveert ende retireert, snel avanceert hy wederom, ende ligeert in een *Tempo*: *als ghy siet op het bladt* Aa. *fig.* 99. geswindt caveert hy wederom, ende passeert met de *Secunda* over Adversarium sijnen rechten arm: *siet fig.* 71. *op het bladt* R.

NB. *Observeert dat alle Onder-steecken, ende alle binnenste ende buytenste Steecken, konnen* geligeert *werden, het magh te vooren voor een beweginge geschiedt zijn, die wil, als maer de tijdt ende gelegentheydt van den Stoot verwacht werdt, soo dat door dese eene beweginge, soo men de selve wel verstaet, (naest Godt) sijn selven alleen defendéren kan; doch segge ick, die de selve wel onderwesen is, door verscheyde beweginge van den rechten ende den slincker arm; niet de gene die de selve altemets qualijck onderrecht zijn, soo als veel geschiedt, soo dat de* Ligéringe *seer noodigh is. De gene dan die daer lust toe hebben, konnen de selve, met alle neerstigheyt, van haren Leer-meester haer laten informéren; daerom ick oock niet veel daer van schrijven wil, om dat niemant meenen soude*

datſe hier volkomentlijck beſchreven is, maer overvloedigh genoegh voor de onderrechters.

Volght nu, hoe ghy met de Punt ontrent uwes Adverſariums ſijn Geveſt gaen ſult.

99.

Nicolaes leght hem in de middelſte *Tertia*, ende opent hem ſelver van binnen; *Jacob* buyght hem tamelijck, ende houdt ſijn Punt recht van binnen, met de *Secunda*, tegen Adverſarium ſijn Geveſt: *ſiet fig.* 19. maer *Nicolaes* de opening ſiende, ſoeckt hem van binnen in te ſtooten; maer *Jacob* dat *Tempo* waer-nemende, keert ſijn handt uyt de *Secunda* in de *Quarta*, ende ſtoot met de *Quarta* Contra-*Tempo* met hem: *ſiet fig.* 15. *op het bladt* D. *Want hy heeft hem de ſwackte wel geobſerveert, anders was het hem moeyelijck om doen geweeſt.*

Een

Een Ander. 100.

Jacob ſiende ſijnen Adverſarium wederom in de ſelve Poſtuer, ſoo dat hy hem ſelver wederom met de Punt tegen ſijn Geveſt leght, geſwindt verandert hy van Poſtuer, ende maeckt hem een *Finta* van binnen met de *Quarta*; *Nicolaes* vervaert, pareert de ſelve *Finta*; *Jacob* ſijn Les al in gedachten hebbende, paſſeert in het ſelve *Tempo*, met de *Secunda*, onder ſijnen Lemmer door, met avancéring van den ſlincker-voet: *ſiet fig.* 40. *op het bladt* K.

Een Ander. 101.

Jacob hem eerſt in Poſtuer ſtellende, leght ſijn ſelven in de Onder-*Tertia*; maer *Nicolaes* leght hem met ſijn Punt recht boven ſijn Geveſt, ende opent hem van binnen: *ſiet fig.* 19. maer *Jacob* licht ſijn Lemmer op, ende ſtoot na de opening van binnen; maer *Nicolaes* de tijdt waer-

 nemende,

nemende, ſtoot Contra-*Quarta* met hem na ſijn binnenſte Lichaem toe: *ſiet op het bladt* C. *fig.* 10.

Een Ander. 102.

Nicolaes in een rechte linie voor ſijnen Adverſarium leggende; *Jacob* leght hem met ſijn Punt, onder de ſterckte, tegen Adverſarium ſijn Geveſt: *ſiet fig.* 72. geſwindt gaet hy onder door, ende maeckt hem een *Finta* buyten; *Nicolaes* meenende dat hy ſtooten wilde, pareert na de ſlincker-zijde; maer *Jacob* caveert ras wederom onder ſijn Rapier door, ende ſtoot met de *Quarta* van binnen, met een toe-tredt van den rechten voet: *ſiet fig.* 10. *op het bladt* C.

Een Ander. 103.

Nicolaes ſtelt hem wederom in Poſtuer, doch in de *Tertia*, ende laet ſijn Punt yetwes om hoogh ſien; maer *Jacob* leght hem wederom met

ſijn

ſijn Punt tegen ſijn Geveſt, ende avanceert langſaem met ſijn voorſte voet; *Nicolaes* vreeſende dat hy hem te na komen ſoude, ſtoot van buyten in de opening; maer *Jacob* de tijdt waer-nemende, caveert Contra-*Tempo*, ende ſtoot te gelijck met de *Quarta* na het binnenſte van ſijn Lichaem toe: *ſiet fig.* 15. *op het bladt* D.

Volgen nu eenige Leſſen, hoe ghy uwen Lemmer van buyten ſult ſacken laten.

104.

Jacob leght hem in Poſtuer, ende laet ſijn Punt na ſijn rechter-zijde uyt-ſtaen; *Nicolaes* gaet hem met ſijn Punt buyten tegen ſijn Geveſt, ende laet dan ſijn Punt om laegh ſacken: *ſiet fig.* 72. ſoo haeſt *Jacob* dat ſiet, ſtoot van buyten in de opening; maer *Nicolaes* op ſijn hoede, caveert, ende volteert geſwindt met de *Quarta*, na het binnenſte van ſijn Lichaem in: *ſiet fig.* 50. *op het bladt* M.

Een Ander. 105.

Nicolaes laet ſijn Punt wederom alſoo ſacken, als boven geſeght is; maer *Jacob* ſoeckt hem van buyten te ſtrengéren, (ende mits hy ſtrengeert) ſoo heeft *Nicolaes* een *Finta*, met de *Secunda* van binnen, onder ſijn Lemmer gemaeckt; *Jacob* de ſelve *Finta* parérende, ſoo heeft *Nicolaes* geſwindt met de *Secunda* van binnen gepaſſeert: *ſiet fig.* 40. *op het bladt* K.

Een Ander. 106.

Nicolaes laet ſijn Punt wederom van buyten ſacken: *ſiet fig.* 72. *Jacob* laet hem gewerden, ende blijft ſtil leggen, om te ſien wat hy verder doen ſal; *Nicolaes* ſiende dat den arbeydt aen hem was, gaet wederom om hoogh, ende attaqueert hem ſterck van buyten in ſijne ſwackte: *ſiet fig.* 26. *Jacob* gealtereert zijnde, caveert op deſe beweginge; maer

Nicolaes

Nicolaes het *Tempo* obſervérende, avanceert geſwindt met den ſlincker-voet, ende maeckt hem een *Paſſade*, met de *Quarta* van binnen: *ſiet fig.* 16. *op het bladt* D.

Een Ander. 107.

Nadien *Nicolaes* hem ſelven wederom in Poſtuer (als boven geſeght) geſtelt heeft, ende ſijnen Adverſarium van buyten in de ſwackte geſtrengeert heeft, ſoo dat *Jacob* occaſie hebbende om de voltéringe te maken, gaet dan alſoo voort, ende volteert met de *Quarta*; maer *Nicolaes* heeft de ſelve beweginge met de ſlincker-handt na ſijn rechter-zijde wegh gepareert, ende met de *Secunda* Contra-*Tempo* na het bovenſte van ſijn Lichaem toe geſtooten: *ſiet fig.* 91. *op het bladt* Y.

Volght

Volght nu hoe ghy uwen Lemmer van binnen ſult ſacken laten.

108.

Jacob herſtelt hem in een rechte linie voor ſijnen Adverſarium; *Nicolaes* gaet hem met de ſwackte van binnen in de ſterckte van Adverſarius ſijnen Lemmer, ende daer laet hy ſijn Punt na ſijn rechter-zijde toe wegh ſacken, ſoo dat hy hem van binnen opent: *ſiet fig. 75.* *Jacob* dat ſiende, ſtoot dadelijck in de ſelve opening; maer *Nicolaes* den tijdt waernemende, (midts *Jacob* ſtoot) avanceert hy met ſijn ſlincker-voet, ende paſſeert met de *Quarta* Contra-*Tempo* op hem in: *ſiet fig. 16. op het bladt* D.

Een Ander. 109.

Jacob niet luſtende daer wederom in te ſtooten (mits *Nicolaes* hem de ſelve

ſelve opening maeckt) maer blijft ſtil ſtaen; *Nicolaes* dan avanceert, ende attaqueert hem van binnen in de volle ſwackte, ende dringht ſijn Lichaem dicht by malkanderen, geſwindt gaet hy alſoo voort, ende ſtoot met de *Quarta*: *ſiet fig.* 15. *op het bladt* D.

Een Ander. 110.

Nicolaes wederom ſijnen Adverſarium van binnen alſoo aengrijpende (midts het boven-genoemde voor-gegaen is) ende *Jacob* ras onder den Lemmer door caveerde; ſoo heeft *Nicolaes* de tijdt wederom waer-genomen, ende heeft de handt ſchielijck in de *Secunda* gekeert, ende is met de *Secunda* over Adverſarium ſijnen rechten arm in gepaſſeert: *ſiet fig.* 71. *op het bladt* R.

Een Ander. 111.

Nicolaes wederom (als boven) van binnen attaquérende; *Jacob* de tijdt waer-nemende, wilde in de ſelve tijdt van binnen door paſſéren; maer *Nicolaes* geſwindt parad zijnde, Volteert Contra-*Tempo*, met de *Quarta* in ſijne *Paſſaden*: *ſiet fig.* 45. *op het bladt* L.

Een Ander. 112.

Jacob wederom (nadien hy van *Nicolaes* alſoo van binnen geſtrengeert werdt) willende van binnen door paſſéren; maer *Nicolaes* retireert geſwindt met ſijn voorſte voet achterwaerts, ende *Ligeert* hem ſijn Lemmer: *ſiet op het bladt* Gg. *fig.* 120. geſwindt gaet hy dan wederom om hoogh, ende paſſeert met de *Secunda* over ſijnen rechten arm in: *ſiet fig.* 71. *op het bladt* R.

Volght

Volght nu hoe ghy de *Quarta* Voltéren ſult.

113.

Jacob herſtelt hem in Poſtuer, met een uytgereckten arm; *Nicolaes* maeckt ſijn Contra-Poſtuer, ende ſtrengeert hem van binnen, ende opent ſijn ſelven over den rechten arm; *Jacob* de opening ſiende, ſtoot met de *Tertia* in de ſelve opening; maer *Nicolaes* ſijn tijdt waer-nemende, caveert ende volteert in het ſelve *Tempo*, met de *Quarta*, na het binnenſte van ſijn Lichaem toe: *ſiet fig.* 50. *op het bladt* M.

Een Ander. 114.

Nicolaes attaqueert ſijn Adverſarium wederom van binnen, ras maeckt hy hem een *Finta* van binnen met de *Quarta*; *Jacob* deſe *Finta* parérende; ſoo heeft *Nicolaes* in de ſelve tijdt gecaveert, ende heeft hem

een *Halve-Stoot* over ſijnen rechten arm in gemaeckt; maer *Jacob* caveert wederom op de ſelve beweginge; maer *Nicolaes* het *Tempo* waer-nemende (midts hy caveert) heeft met de *Quarta* van binnen in gevolteert: *ſiet fig.* 50.

Een Ander. 115.

Nicolaes leght hem in de Onder-*Tertia*: *ſiet fig.* 21. maer *Jacob* avanceert op hem in, ende *Ligeert* hem ſijn Lemmer van buyten: *ſiet fig.* 20. maer *Nicolaes* caveert, ende ſtoot met de *Tertia* over ſijnen rechten arm; *Jacob* op ſijn hoede, caveert geſwindt Contra-*Tempo*, ende Volteert met de *Quarta*, na het binnenſte van ſijn Lichaem: *ſiet op het bladt* M.

Een Ander. 116.

Jacob ſijnen Adverſarium wederom alſoo van buyten *Ligérende*, ſoo heeft

heeft *Nicolaes* ras gecaveert, ende hem geretireert; maer *Jacob* concaveert, ende avanceert op hem in, ende attaqueert hem als boven; *Nicolaes* caveert wederom, ende ſtoot van buyten, over ſijnen rechten arm; maer *Jacob* de tijdt waer-nemende, caveert onder ſijnen Stoot door, ende Volteert van binnen met de *Quarta*: *ſiet fig.* 50.

Een Ander. 117.

Jacob verandert van Poſtuer, ende leght hem in de middelſte *Secunda*, ende ſijn Punt laet hy na ſijn ſlincker-zijde uyt-ſien; *Nicolaes* attaqueert hem van buyten; *Jacob* caveert ras, ende ſtoot van binnen met de *Quarta* in; *Nicolaes* op het *Tempo* lettende, caveert ende Volteert met de *Quarta* Contra-*Tempo* met hem: *ſiet op het bladt* M.

Een Ander. 118.

Jacob herſtelt hem in Poſtuer met een uytgereckten arm, ende opent

 het

het binnenste van sijn Lichaem; maer *Nicolaes* strengeert hem van binnen; *Jacob* caveert onder den Lemmer door; maer *Nicolaes* concaveert, ende tast hem van binnen sterck aen; doch alsoo dat hy sijnen Adversarium opening tot de Passade van onderen geeft; *Jacob* willende dan van binnen in passéren; maer *Nicolaes* het *Tempo* waer-nemende, Volteert in het selve *Tempo*, ende stoot met de *Quarta*, na het binnenste van sijn Lichaem toe: *siet fig.* 45. *op het bladt* L.

Een Ander. 119.

Nicolaes herstelt hem in Postuer; maer *Jacob* attaqueert hem van buyten; *Nicolaes* retireert hem, ende maeckt hem een *Finta*, met battéringe van den rechten voet, van binnen met de *Quarta*; *Jacob* dese *Finta* parérende; soo heeft *Nicolaes* gecaveert, ende met de *Tertia*, over den rechten arm van sijnen Adversarium in-gestooten; maer *Jacob* caveert in de selve beweginge; soo dat *Nicolaes* gedwongen was oogenblijcklijck te Voltéren: *siet fig.* 50.

Een Ander. 120.

Nicolaes (als boven) in Poſtuer ſtaende; ſoo heeft *Jacob* hem van binnen geſtrengeert, geſwindt druckt hy hem aen ſijnen Lemmer; maer *Nicolaes* caveert op het drucken, ende ſtoot met de *Tertia*, over den rechten arm; maer *Jacob* op ſijn hoede, caveert ende Volteert Contra-*Tempo* met hem, ende ſtoot met de *Quarta* na het binnenſte Lichaem: *ſiet op het bladt* M.

Een Ander. 121.

Nicolaes hem wederom in Poſtuer ſtellende, keert ſijn handt in de middelſte *Tertia*, ende opent ſijn binnenſte Lichaem; maer *Jacob* buyght hem om laegh, ende houdt ſijn Punt tegen ſijn Geveſt; *Nicolaes* meenende avantagie te hebben, ſtoot daer op in; maer *Jacob* caveert, ende Volteert geſwindt de *Quarta* Contra-*Tempo*: *ſiet fig.* 50.

Een

Een Ander. 122.

Jacob ſtelt hem in Poſtuer in een rechte linie ; *Nicolaes* maeckt ſijn Contra-Poſtuer, ende leght hem van binnen met de Punt tegen het Geveſt van ſijn Contra-Parthije, geſwindt batteert hy met ſijn rechter-voet, ende maeckt hem een *Finta* van binnen, ende opent ſijn binnenſte Lichaem ; maer *Jacob* ſtoot in de ſelve *Finta* in ; maer *Nicolaes* het *Tempo* waer-nemende, Volteert, ende ſtoot geſwindt de *Quarta* : *ſiet op het bladt* M. *fig.* 50.

Een Ander. 123.

Jacob verandert van Poſtuer, ende leght hem in een Hooge *Secunda*; *Nicolaes* ſtrengeert hem van binnen met de *Quarta*, ende dat met de ſterckte in ſijne ſwackte : *als ghy ſiet fig.* 79. *op het bladt* T. maer *Jacob* buckende, ende willende van onderen wegh paſſéren; ſoo heeft *Nicolaes* het

het *Tempo* waer-genomen, ende heeft in de ſelve tijdt met de *Quarta* Contra-*Tempo* van binnen gevolteert: *ſiet fig.* 45.

Een Ander. 124.

Nicolaes ſijnen Adverſarium wederom alſoo van binnen attaquérende; ſoo heeft *Jacob* gecaveert, ende ſoeckende met de *Secunda* over den rechten arm te paſſéren; maer *Nicolaes* de tijdt waer-genomen hebbende, heeft geſwindt Contra-*Tempo* gecaveert, ende gevolteert: *ſiet fig.* 45.

Een Ander. 125.

Nicolaes attaqueert ſijnen Adverſarium (als boven); maer *Jacob* retireert hem met ſijn achterſten voet, ende caveert met een; maer *Nicolaes* concaveert, ende avanceert te gelijck met hem, ende ſtrengeert hem wederom ſterck in ſijn ſwackte; maer *Jacob* caveert wederom, ende ſtoot

met de *Secunda*, buyten over den Degen van ſijn Adverſarium; maer *Nicolaes* obſerveert den Tijdt, Caveert ende Volteert de *Quarta* na het Lichaem toe: *ſiet fig.* 50.

Een Ander. 126.

Jacob ſtelt hem met een uytgereckten arm voor ſijnen Adverſarium; maer *Nicolaes* gaet met ſijn Lemmer recht onder de ſijne; *Jacob* keerende ras ſijn Rapier in de *Prima* van buyten; ſoo ras als *Nicolaes* dan door gecaveert heeft om van binnen in te ſtooten, ſoo heeft *Jacob* geſwindt uyt de *Prima* in de *Quarta* geſchangeert, ende in de ſelve tijdt Contra gevolteert: *ſiet op het bladt* M.

Een Ander. 127.

Jacob verandert van Poſtuer, ende leght hem in de middelſte *Secunda*; maer *Nicolaes* ſtrengeert hem ſijnen Lemmer van buyten met de *Quarta*,

ende

ende met beyde ſijn voeten treedt hy na ſijn rechter-zijde toe, ſoo dat hy van buyten heel ende al bevrijdt is; ſoo haeſt dan *Jacob* onder den Lemmer door caveert, om van binnen in te ſtooten, ſoo heeft *Nicolaes* mede gecaveert, ende heeft de *Quarta* van binnen gevolteert: *ſiet fig.* 50.

Een Ander. 128.

Jacob herſtelt hem in Poſtuer, ende houdt ſijn Geweer in een gelijcke *Tertia*; maer *Nicolaes* leght hem met de *Secunda* onder Adverſarius ſijn Lemmer, ende Muteert met een vliegende Lemmer, ende avanceert om de *Menſuer* te winnen, ende ſiende dat *Jacob* ſtil is, ende *Nicolaes* de *Menſuer* gewonnen hebbende, ſoo heeft hy ras met de *Quarta* van binnen gevolteert: *ſiet fig.* 45. *op het bladt* L.

Volght nu, hoe ghy uwen Adverſarium dat Voltéren beletten ſult.

129.

Nicolaes herſtelt hem in Poſtuer in een gelijcke *Tertia*; *Jacob* ſoeckende hem de *Menſuer* af te winnen, gaet met ſijn Lemmer onder de ſijne, ende Volteert van binnen; maer *Nicolaes* op ſijn hoede, retireert met ſijn rechter-voet achterwaerts, ende Ligeert hem de Volte: *gelijck ghy ſiet fig.* 118. *op het bladt* Ff. ſoo is de Volte ſeer belet, geſwindt gaet hy dan wederom om hoogh, ende paſſeert alſoo over ſijnen rechten arm: *ſiet figuer* 91. *op het bladt* Y.

Een Ander. 130.

Nicolaes deſe avantagie wel gevallende, herſtelt hem wederom (als boven); *Jacob* ſtrengeert hem ſijnen Lemmer van buyten, ende avanceert

om

om ſijnen Adverſarium het *Tempo* tot de Volte te geven; *Nicolaes* de opening ende de gelegentheyt ſchoon ſiende, reſolveert, ende Volteert van binnen met de *Quarta*; maer *Jacob* ſijn Punt ras vallen latende, ende ſtoot Contra-*Tempo* met de *Quarta*, met avancéring van den ſlinckervoet.

Een Ander. 131.

Wanneer *Jacob* hem ſelver alſoo opent tot de Volte (als boven geſeght is); ende *Nicolaes* de ſelve Volte wederom maken wilde; ſoo heeft *Jacob* geretireert, ende de Volte gepareert, ende met de Riverſa, na Adverſarium ſijnen Rugge toe in-geſtooten, ende heeft hem alſoo de Voltéringe belettet: *ſiet fig.* 107. *op het bladt* Cc.

Volght, hoe ghy uwen Adverſarium het Paſſéren beletten ſult.

132.

Nicolaes herſtelt hem met een uytgereckten arm voor ſijnen Adverſarium; *Jacob* attaqueert hem van binnen; *Nicolaes* ras cavérende; ſoo heeft *Jacob* geconcaveert, ende wederom van binnen aen ſijn Lemmer gegaen, ende heeft hem de opening tot de binnenſte Paſſade gegeven; ſoo haeſt dan *Nicolaes* van binnen paſſeerde, ſoo heeft *Jacob* hem ſelver geſwindt gekeert, ende heeft hem van binnen met de *Quarta* gevolteert: *ſiet fig. 45. op het bladt* L.

Een Ander. 133.

Jacob ſijnen Adverſarium wederom alſoo aentaſtende, ende *Nicolaes* caveerde,

caveerde, ende wilde met de *Secunda* over den arm passéren, soo heeft *Jacob* de tijdt waer-genomen, ende heeft Contra-*Tempo* gecaveert, ende met de *Quarta* gevolteert: *siet op het bladt* L.

Een Ander. 134.

Nicolaes herstelt hem in Postuer, ende laet hem van sijnen Adversarium van buyten attaquéren, geswindt keert hy sijn handt in de *Secunda*, ende opent hem alsoo van onderen; *Jacob* dit siende, resolveert ende passeert onder door; maer *Nicolaes* op sijn hoede, pareert snel met de slincker-handt, ende passeert Contra-*Tempo* met hem over sijnen rechten arm in: *gelijck ghy siet fig.* 48. *op het bladt* M.

Een Ander. 135.

Nadien *Jacob* sijnen Adversarium (als boven) attaqueert, ende de geseyde opening siende, wederom van onderen in passeerde, soo heeft

Nicolaes

Nicolaes ſijn *Tempo* waer-genomen, ende heeft in de ſelve tijdt met ſijn rechter-voet achter-waerts getreden, ende heeft de Paſſade van ſijnen Adverſarium met de ſlincker-handt gepareert, ende alſoo hem de Paſſade belettet, ende heeft hem met de *Secunda* Contra gebleſſeert: *als ghy ſiet fig.* 48. *op het bladt* M.

Een Ander. 136.

Jacob herſtelt hem in Poſtuer met een uytgereckten arm; *Nicolaes* ſtrengeert hem met de *Secunda* van buyten, ende dringht ſijn Lichaem by malkanderen: *ſiet fig.* 76. ende geeft ſijnen Adverſarium gelegentheyt om van onderen te paſſéren; ende midts *Jacob* paſſeert, ſoo heeft *Nicolaes* de ſelve Paſſade met de ſlincker-handt na ſijn rechter-zijde gepareert, ende heeft met de *Secunda* Contra-*Tempo* te gelijck na ſijn bovenſte Lichaem toe geſtooten: *ſiet fig.* 88. *op het bladt* Y.

Volght,

Volght, hoe ghy uwen Adverſarium het Mutéren beletten ſult.

137.

Nicolaes ſtelt hem in Poſtuer; *Jacob* Muteert continueerlijck onder ſijnen Lemmer; maer *Nicolaes* om dit voor te komen, laet ſijn Punt van buyten met de laege *Quarta*, ofte *Prima*, tegen Adverſarium ſijnen Lemmer ſacken, ende verhindert hem alſoo de Mutéringe: *ſiet fig.* 31. *op het bladt* G. *Jacob* gevangen zijnde, gaet om hoogh; maer *Nicolaes* het avantagie hebbende, volght ende ſtoot met de *Secunda* over ſijnen rechten arm: *ſiet fig.* 69. *op het bladt* R.

Een Ander. 138.

Nicolaes herſtelt hem in Poſtuer (als boven); *Jacob* komt van verre met de Mutéringe op hem in; dadelijck verandert *Nicolaes* van Poſtuer,

 ende

ende leght hem in de *Secunda*; *Jacob* evenwel avancérende met de ſelve beweging, ſoo laet *Nicolaes* ſijn Punt om laegh ſacken, ende Ligeert hem alſoo; *ſiet fig.* 20. *op het bladt* E. geſwindt gaet hy als-dan voort, ende paſſeert van buyten, over ſijnen rechten arm, met avancéring van de ſlincker-voet: *ſiet fig.* 71. *op het bladt* R.

Volght, hoe ghy uwe ſlincker-handt met avantagie tot uwen voor-deel gebruycken ſult.

139.

Jacob (den Eerſten) in Poſtuer zijnde, ſtelt hem met de *Tertia* recht voor ſijnen Adverſarium; maer *Nicolaes* ſtrengeert hem van binnen, geſwindt maeckt hy hem een *Chyamata*, met de *Secunda*: *ſiet fig.* 47. ende de ſlincker-handt houdt hy in de Parad; *Jacob* de opening ſiende, ſtoot van buyten in de ſelve opening, over den rechten arm; maer *Nicolaes* pareert

pareert hem den ſelven ſtoot, met de ſlincker-handt, na de rechter-zijde wegh; ras ſoo ſtoot hy Contra-*Tempo*, met de *Secunda*, na het bovenſte van ſijn Lichaem toe: *ſiet fig.* 109. *op het bladt* Dd.

Een Ander. 140.

Nicolaes attaqueert hem wederom alſoo; maer *Jacob* retireert ſijn Lichaem achterwaerts; *Nicolaes* vervolght, ende ſtrengeert hem (als boven); maer *Jacob* laet hem ſtrengéren, ende geeft hem occaſie van binnen te ſtooten; *Nicolaes* de opening ſiende, ſtoot daer op in; maer *Jacob* op ſijn hoede, keert ras ſijn Rapier in de *Secunda*, ende pareert den ſelven ſtoot, met de ſlincker-handt na de rechter-zijde wegh, ende ſtoot Contra-*Tempo*, na het bovenſte van ſijn Lichaem toe: *ſiet fig.* 109.

Een Ander. 141.

Nicolaes ſtrengeert wederom (als boven), ende ſtoot in de ſelve ope-

ning de *Quarta* van binnen; *Jacob* pareert den ſelven ſtoot met ſijn Lemmer na ſijn ſlincker-zijde wegh, ende geeft ſijnen Adverſarium gelegentheyt tot de Paſſade; *Nicolaes* dan paſſeert oock daer op in; maer *Jacob* pareert den ſelven ſtoot met de ſlincker-handt na ſijn rechter-zijde toe, ende houdt hem met de *Secunda* voor, ende laet hem alſoo in de Punt in-loopen: *ſiet fig.* 126. *op het bladt* Hh.

Een Ander. 142.

Jacob (den Eerſten) in Poſtuer zijnde, opent ſijn Lichaem van buyten; *Nicolaes* leght hem onder den Lemmer, geſwindt gaet hy weder om hoogh, ende ſtoot met de *Secunda* over den arm; maer *Jacob* keert ſijn handt mede ras in de *Secunda*, ende pareert met de ſlincker-hand na de rechter-zijde wegh, ende ſtoot met de *Secunda* Contra-*Tempo*, na het bovenſte van ſijn Lichaem, met een toe-tredt van ſijn rechter-voet: *ſiet fig.* 109. *op het bladt* Dd.

Een

Een Ander. 143.

Jacob de ſelve Poſtuer makende, ende *Nicolaes* wederom alſoo onder ſijn Lemmer leght, ſoo heeft hy ras gecaveert, ende willens alſoo over Adverſarium ſijnen rechten arm in te paſſéren; maer *Jacob* geſwindt met den rechten voet achterwaerts tredende, pareert met de ſlincker-handt, ende paſſeert Contra-*Tempo* met hem over ſijnen rechten-arm: *ſiet fig.* 48. *op het bladt* M.

Een Ander. 144.

Nicolaes herſtelt hem in een rechte *Tertia*, ende opent ſijn ſelver van binnen het Lichaem; *Jacob* ſtrengeert hem van binnen, ende avanceert om in de *Menſuer* te komen, ende ſoo ras hy in de *Menſuer* is, ſoo heeft hy geſwindt met de *Quarta* gevolteert; maer *Nicolaes* de tijdt waernemende, pareert de ſelve Voltéringe met de ſlincker-handt na de rech-

ter-zijde toe wegh, ende ſtoot met de *Secunda* Contra-*Tempo* na ſijn bovenſte Lichaem toe: *ſiet fig.* 91. *op het bladt* Y.

Een Ander. 145.

Nicolaes herſtelt hem in een hooge *Quarta*; maer *Jacob* ſtrengeert hem van buyten met de *Secunda*: *ſiet fig.* 80. *op het bladt* V. geſwindt ſoo paſſeert hy van buyten onder ſijnen Lemmer in; maer *Nicolaes* op ſijn hoede, pareert de ſelve Paſſade met de ſlincker-handt na de rechter-zijde toe wegh, ende ſtoot met de *Secunda* Contra-*Tempo*, na het bovenſte van ſijn Lichaem toe: *ſiet fig.* 88. *op het bladt* Y.

Een Ander. 146.

Nicolaes al wederom in de ſelve Poſtuer ſich herſtellende, doch hem ſelver meer van binnen als buyten openende; *Jacob* attaqueert hem van

van binnen, (ende midts hy den Degen aengrijpt, ſoo heeft *Nicolaes* gecaveert, ende over den rechten arm in geſtooten; *Jacob* pareert den ſelven ſtoot, na ſijn rechter-zijde toe wegh, ende paſſeert met de *Quarta*, na het binnenſte Lichaem toe, met avancéring van den ſlincker-voet: *ſiet fig.* 16. *op het bladt* D.

Een Ander. 147.

Jacob in de middelſte *Secunda* hem herſtellende, ende ſijn ſelver, over den rechten arm openende; *Nicolaes* ſtrengeert hem van buyten, ende ſtoot met de *Tertia*, over den rechten arm in; maer *Jacob*, midts den ſtoot komt, *Rumpeert* den Lemmer na de ſlincker-zijde wegh: *ſiet fig.* 94. *op het bladt* Z. ras ſoo pareert hy met de ſlincker-handt na de ſlincker-zijde wegh, ende ſtoot met de *Quarta* na het binnenſte van de Borſt, met avancéring van den rechten voet: *ſiet fig.* 104.

Een

Een Ander. 148.

Jacob ſtelt hem in een rechte Linie, ende opent hem ſelven van binnen; *Nicolaes* ſtrengeert hem van binnen met de Baſtert *Tertia*, (ende midts hy ſtrengeert) ſoo heeft *Jacob* gecaveert, ende den Halven ſtoot over den rechten arm gemaeckt: *ſiet fig.* 80. (ende midts dat geſchiedt) ſoo heeft *Jacob* van onderen doorgepaſſeert; maer *Jacob* het *Tempo* waernemende, pareert de ſelve Paſſade met de ſlincker-handt, ende ſtoot Contra-*Tempo*, met de *Secunda*, na het bovenſte van ſijn Lichaem toe, met avancéring van den rechten voet: *ſiet fig.* 88.

Een Ander. 149.

Nicolaes practizérende, attaqueert ſijnen Adverſarium wederom (als boven), maer hy vertoeft niet, caveert ras, ende gaet met ſijn Lemmer van buyten Adverſarius ſijn Rapier, doch alſoo dat hy hem van buyten

buyten over den rechten arm opent; *Jacob* de ſchoone gelegentheyt ſiende, ſtoot in de opening met de *Tertia* over den rechten arm; maer *Nicolaes* op ſijn hoede, pareert met de ſlincker-handt na de rechter-zijde toe wegh, ende ſtoot Contra-*Tempo* met de *Secunda*, na het bovenſte Lijff toe, met avancéring van den rechten voet: *ſiet fig.* 86. *op het bladt* W.

Volght nu, wanneer uwen Adverſarium ſijnen Lemmer achter-waerts treckt, wanneer hy ſtooten wil, hoe ghy u ſelven dragen ſult.

150.

Nicolaes (den Eerſten) hem in Poſtuer herſtellende, ende van ſijnen Adverſarium van binnen geſtrengeert zijnde, treckt ſijn Lemmer achter-waerts, om van binnen te ſtooten; maer *Jacob* den Tijdt waer-nemende,

mende, ſtoot in de ſelve beweginge, met de *Quarta*, Contra-*Tempo*: *ſiet fig. 15. op het bladt* D.

Een Ander. 151.

Nicolaes wederom alſoo ſijn Lemmer achterwaerts treckende, om van binnen in te ſtooten; maer *Jacob* wachtende op ſijn ſtoot, (ende mits den ſtoot komt) ſoo treedt hy, met beyde ſijn voeten, na de rechter-zijde wegh, ende in het ſelve *Tempo*, ſlaet hy hem op den Lemmer, dat hy op het minſte (ſoo hy niet en valt) ſeer verſwackt werdt, geſwindt ſtoot hy dan voort met de *Quarta* na het binnenſte van ſijn rechter-borſt toe: *ſiet fig. 15.*

Een Ander. 152.

Jacob (midts ſijn Adverſarium ſijn Lemmer wederom alſoo achterwaerts treckt, ende van binnen ſtooten wil) Caveert ras, ende valt hem

ſterck

ſterck van buyten op ſijn Lemmer: *ſiet fig.* 26. ende paſſeert geſwindt met de *Secunda* over Adverſarium ſijnen rechten arm: *ſiet fig.* 71.

Volght, hoe ghy de *Chyamata* maken ſult.

153.

Jacob (den Eerſten) in Poſtuer zijnde, herſtelt hem in een rechte Linie voor ſijnen Adverſarium, de welcke avanceert, ende ſtrengeert hem van binnen, geſwindt batteert hy dan met ſijn rechter-voet, ende maeckt hem een *Chyamata*, met de *Secunda*, onder ſijnen Lemmer, ende opent ſijn ſelver heel ende al over ſijnen rechten arm: *ſiet fig.* 25. ſoo haeſt *Jacob* in de ſelve opening in-ſtootet; ſoo heeft *Nicolaes* de Tijdt waergenomen, ende heeft Contra-*Tempo* ingeſtooten, (midts Cavérende ende keerende hem in de Volta: *ſiet fig.* 50. *op het bladt* M.

Een Ander. 154.

Nicolaes de *Chyamata* wederom alſoo makende, ende ſijn ſelver over den rechten arm openende; ende *Jacob* niet in de opening ſtooten wilde; ſoo heeft *Nicolaes* ras wederom gecaveert, ende de *Quarta* van binnen in-geſtooten, met avancéring van den rechten voet: *ſiet fig.* 15.

Een Ander. 155.

Nicolaes de *Chyamata* wederom alſoo makende, ende ſijn Adverſarium niet ſtooten wilde, ſoo gaet hy ſnel om hoogh, ende taſt hem van buyten ſtarck aen: *ſiet fig.* 26. *Jacob* hier op geſwindt cavérende; maer *Nicolaes* den Tijdt waer-nemende, avanceert, ende paſſeert met de *Quarta* na het binnenſte van ſijn Lichaem in, met een toe-tredt van den ſlincker-voet: *ſiet fig.* 16. *op het bladt* D.

Een Ander. 156.

Maer ſoo *Jacob* niet gecaveert hadde, (nadien het bovenſte voor-gegaen is) ſoo hadde *Nicolaes* ſnel met de *Secunda* over den rechten-arm in gepaſſeert, met avancéring van den ſlincker-voet: *ſiet fig.* 71.

Een Ander. 157.

Jacob ſijnen Adverſarium ſiende in Poſtuer leggen, avanceert van buyten op hem in, ende ſtrengeert hem geſwindt, ende maeckt hem een *Chyamata*, ende opent hem over den rechten arm: *ſiet fig.* 47. *Nicolaes* ſtoot geſwindt in de opening; maer *Jacob* pareert den ſelven ſtoot in de hooghte, ende paſſeert met de *Secunda* van buyten onder ſijnen Lemmer in, met avancéring van den ſlincker-voet: *ſiet fig.* 35.

Volght, hoe ghy de overheffingen van binnen ende van buyten gebruycken ſult.

158.

Jacob herſtelt hem in Poſtuer, ende laet ſijn Punt na de rechter-zijde toe uyt-ſien; *Nicolaes* ſtrengeert hem van binnen, ras gaet hy van den Lemmer af, na de rechter-zijde; *Jacob* vervolght van binnen, ende taſt ſtarck na ſijn Lemmer; maer *Nicolaes* overheft ſijn Lemmer buyten over: *ſiet fig*. 112. ende ſtoot met de *Tertia*, over ſijnen rechten arm in, met avancéring van den rechten voet: *ſiet fig*. 64.

Een Ander. 159.

Nicolaes ſijnen Adverſarium van buyten ſtrengérende, geſwindt leght hy ſijn Lichaem achterwaerts, ende gaet met ſijn Lemmer wegh in de

middelſte

middelſte *Secunda*, na de ſlincker-zijde toe, ende opent hem over den rechten arm; *Jacob* na ſijn Lemmer met den ſijnen grijpende; ſoo heeft *Nicolaes* de Tijdt waer-genomen, ende heeft ſijnen Lemmer over-heft: *ſiet fig.* 114. ende heeft met de *Quarta* van binnen in-geſtooten, met avancéring van den rechten voet: *ſiet fig.* 15.

Een Ander. 160.

Nicolaes over-heft ſijnen Lemmer wederom (als boven), ende ſtrengeert Adverſarium van binnen; *Jacob* caveert hier op, om de *Tertia* te ſtooten; *Nicolaes* avanceert op hem in, ende pareert hem ſijnen ſtoot met de *Secunda* in de hooghte, geſwindt gaet hy als-dan voort, ſtoot, ende paſſeert met de *Secunda*, onder Adverſarium ſijnen Lemmer in, met avancéring van den ſlincker-voet: *ſiet fig.* 35.

Een

Een Ander. 161.

Nicolaes wederom ſijnen Lemmer alſoo over-heffende, geſwindt ſtoot hy als-dan met de *Quarta* van binnen; *Jacob* pareert den ſelven ſtoot na de ſlincker-zijde toe; maer *Nicolaes* paſt op het *Tempo*, ende paſſeert van binnen, met de *Secunda*, onder ſijn Lichaem wegh: *ſiet fig.* 40. *op het bladt* K.

Een Ander. 162.

Nicolaes, ſijnen Adverſarium vervolgende, over-heft hem wederom alſoo over ſijnen Lemmer; maer *Jacob* ſiende de beweginge komen, gaet om hoogh met de *Secunda*; ſoo dat *Nicolaes* ſijne over-heffinge niet volbrengen koſte; doch *Nicolaes* op ſijn Tijdt lettende, ende de opening ſiende, keert ſijn handt ras in de *Secunda*, ende paſſeert geſwindt met de *Secunda* van buyten onder ſijnen Lemmer in, met avancéring van den ſlincken-voet: *ſiet fig.* 35. *op het bladt* H.

Een Ander. 163.

Jacob herſtelt hem in Poſtuer met een uytgereckten arm; *Nicolaes* ſtrengeert hem van buyten; *Jacob* (midts hy geſtrengeert werdt) over-heft ſijnen Lemmer geſwindt met de *Secunda*, over Adverſarium ſijn Rapier: *ſiet fig.* 114. ende doet of hy met de *Quarta* van binnen wilde ſtooten; maer *Nicolaes* den ſelven ſtoot na ſijn ſlincker-zijde wegh parérende; *Jacob* niet in ſin gehadt hebbende de *Quarta* te ſtooten, maer te abuſéren, gaet in het ſelve *Tempo*, onder den Lemmer door, ende ſtoot met de *Tertia* over den rechten arm van ſijnen Adverſarium, met avancéring van den rechten voet: *ſiet fig.* 64.

Een Ander. 164.

Jacob hem wederom latende alſoo attaquéren, ſnel over-heft hy wederom, ende maeckt hem de boven-genoemde beweginge; *Nicolaes*

caveert ras onder den Lemmer door, ende pareert de ſelve beweginge met de *Secunda*, in de hooghte: *ſiet fig.* 81. maer *Jacob* Parad zijnde, caveert, ende keert ſijn handt in de *Secunda*, ende paſſeert geſwindt in de ſelve beweginge door, met avancéring van den ſlincker-voet: *ſiet fig.* 35.

Een Ander. 165.

Nicolaes hem in Poſtuer ſtellende, ende laet ſijn Punt na de rechter-zijde wat uyt-ſien; *Jacob* attaqueert van binnen; maer *Nicolaes* over-heft ſijnen Lemmer, ende ſtrengeert ſijnen Adverſarium van buyten; *Jacob* caveert in de ſelve Tijdt, als hy van buyten geattaqueert werdt; maer *Nicolaes* op ſijn hoede, avanceert geſwindt met den ſlincker-voet, ende maeckt hem een Paſſade van binnen, met de *Quarta*; *ſiet fig.* 16. *op het bladt* D.

Een

Een Ander. 166.

Nicolaes herſtelt hem wederom alſoo in Poſtuer, doch dat ſijn Punt na de ſlincker-zijde wat uyt-ſiet; *Jacob* avanceert in de *Menſuer*, ende attaqueert van buyten; maer *Nicolaes* over-heft ſijn Lemmer ras, ende attaqueert ſijnen Adverſarium van binnen ſtarck in ſijn Lemmer; *Jacob* dat niet konnende verdragen, caveert onder den Lemmer door; maer *Nicolaes* de Tijdt waer-nemende; midts *Jacob* caveert, keert ſijn handt geſwindt in de *Secunda*, ende paſſeert met de *Secunda*, over den arm, met avancéring van den ſlincker-voet: *ſiet fig.* 71. *op het bladt* R.

Een Ander. 167.

Jacob attaqueert ſijnen Adverſarium van binnen met de Baſtert *Tertia*; *Nicolaes* hem voelende aen ſijn Lemmer, over-heft ſijn Rapier, ende maeckt hem een Halve-ſtoot van buyten, na Adverſarium ſijn ſlincker-

ooge toe; *Jacob* dan vreeſende voor ſijn oogen, pareert in de hooghte, het welcke *Nicolaes* ſijn meeninge was, ſoo dat hy gereet hem met de *Secunda* onder ſijnen arm paſſéert; paſſérende hem alſoo, met avancéring van den ſlincker-voet: *ſiet fig.* 35.

Volght nu, hoe ghy uwen Adverſarium het over-heffen beletten ſult.

168.

Jacob leght hem in een rechte *Tertia* voor ſijnen Adverſarium, ende laet ſijn Punt na de rechter-zijde uyt-ſien; *Nicolaes* ſtrengeert hem van binnen; *Jacob* over-heft den ſijnen daer tegen om van buyten te ſtooten; maer *Nicolaes* caveert in de ſelve tijdt, ende attaqueert hem wederom van binnen; *Jacob* bedrogen zijnde, caveert wederom; maer *Nicolaes* op ſijn hoede, ſtoot in de ſelve Cavade, met de *Secunda*, over Adver-

ſarium

ſarium ſijnen rechten arm, met avancéring van den rechten voet: *ſiet fig.* 69.

Een Ander. 169.

Jacob herſtelt hem in Poſtuer (als boven), maer laet ſijn Punt na de ſlincker-zijde wat uyt-ſien; *Nicolaes* attaqueert hem van buyten, met de *Quarta*; *Jacob* over-heft ras ſijnen Lemmer achter over om ſijnen Adverſarium van binnen te ſtooten; maer *Nicolaes* caveert in de ſelve Tijdt, ende pareert wederom van buyten; *Jacob* geſwindt weder cavérende om de *Quarta* te ſtooten; maer *Nicolaes* obſervérende de Tijdt, paſſeert met de *Quarta* Contra-*Tempo* van binnen, met avancéring van den ſlincker-voet: *ſiet fig.* 16. *op het bladt* D.

Volght, hoe ghy met de *Quarta* over uwen Adversarium sijnen Rechten-arm stooten sult.

170.

Nicolaes hem in Postuer leggende, keerende sijn handt in de *Tertia*, ende verkort sijnen arm, ende stelt sijn Punt tamelijck hoogh; *Jacob* sijn Contra-Postuer makende, attaqueert hem met sijn Punt van binnen in sijn starckte, geswindt Caveert hy, ende stoot met de *Quarta* over Adversarium sijnen rechten arm, (midts hy sijn rechter-handt in de angel gekeert heeft,) ende houdt sijn slincker-handt boven tegen Adversarium sijnen Lemmer: *siet fig.* 116. *op het bladt* Ff.

Een Ander. 171.

Jacob sijnen Adversarium wederom in de selve Postuer vindende, attaqueert

attaqueert hem van buyten; *Nicolaes* druckt hem ſijnen Lemmer na de rechter-zijde; maer *Jacob* de opening over den arm ſiende, ſtoot met de *Quarta* over den rechten-arm, met avancéring van den rechten-voet, ende de ſlincker-handt houdt hy (als boven): *ſiet fig.* 116.

Volght, hoe ghy uwen Adverſarium over ſijnen Rechten-arm *Voltéren* ſult.

172.

Jacob leght hem met ſijn Lemmer in de laege *Tertia*, doch met een hooge Punt, ende de Punt laet hy eenighſins na de rechter-zijde uyt-ſien; *Nicolaes* deſe opening ſiende, leght hem recht van binnen onder ſijnen Lemmer, in de naeſte *Menſuer*, geſwindt gaet hy dan voort, ende *Volteert* met de *Quarta*, over Adverſarium ſijnen rechten-arm: *ſiet fig.* 129. *op het bladt* Ii.

Een

Een Ander. 173.

Jacob hem wederom alſoo in Poſtuer leggende; *Nicolaes* oock wederom onder ſijnen Lemmer gaende, ende batteert geſwindt met den rechter-voet, ende maeckt hem een *Finta* van binnen; *Jacob* pareert na de ſelve *Finta* om laegh, met een hooge Punt, ſoo dat *Nicolaes* occaſie heeft gevonden om over den arm te *Voltéren*; *Voltérende* dan alſoo met de *Quarta* over den rechten-arm: *ſiet fig.* 129.

Volght nu, hoe ghy uwen Adverſarius ſijnen Lemmer *Rumpéren* ſult.

174.

Nicolaes ſtelt hem in Poſtuer, ende keert ſijn handt in de laege *Secunda*, ende opent hem over ſijnen rechten-arm; *Jacob* deſe opening ſiende, avanceert

avanceert op hem in, ende ſtoot met de *Tertia* over Adverſarium ſijnen Lemmer in; maer *Nicolaes* anders niet ſoeckende, obſerveert ſijn *Tempo*, ende *Rumpeert* hem ſijnen Lemmer: *gelijck ghy ſiet fig.* 94. geſwindt ſtoot hy dan voort, met de *Quarta*, na het binnenſte van ſijn Lichaem toe: *ſiet fig.* 10. *op het bladt* C.

Een Ander. 175.

Nicolaes herſtelt hem in Poſtuer met een uytgereckten arm; *Jacob* attaqueert hem van buyten, ſnel batteert hy met ſijn rechter-voet, ende maeckt hem een *Finta*, met de *Quarta*, onder ſijnen Lemmer, ſnel Caveert hy dan wederom, ende maeckt hem een *Demi-Stoccada* van buyten, na Adverſarium ſijn geſicht; *Nicolaes* ſchrickt, pareert na de rechter-zijde toe; maer *Jacob Rumpeert* ſijn Lemmer, ende ſtoot met de *Quarta*, na het binnenſte van ſijn Lichaem toe: *ſiet fig.* 15.

Een Ander. 176.

Jacob ſijnen Adverſarium wederom in de voorgaende Poſtuer herſtelt ſiende, ende de opening over den rechten-arm hebbende, leght hem met ſijnen Lemmer, onder Adverſarius ſijn Rapier, ſnel gaet hy wederom om hoogh, ende ſtoot met de *Tertia*, naer ſijnen rechten arm; maer *Nicolaes* pareert den ſelven ſtoot na de rechter-zijde wegh; *Jacob* retireert, ende *Rumpeert* hem ſijnen Lemmer, ende ſtoot met de *Quarta* na binnen in: *ſiet fig.* 10.

Volght nu, wanneer ghy u in de Hooge *Secunda* herſtelt hebt, wat ghy voor Leſſen gebruycken ſult.

177.

Nicolaes herſtelt hem in Poſtuer, ende met een uytgereckten arm voor ſijnen Adverſarium leggende; *Jacob* maeckt ſijn Contra-Poſtuer, ende

ſtrengeert

ſtrengeert hem met de *Secunda* van buyten: *ſiet fig. 77.* ende avanceert in de *Menſuer*, ſnel batteert hy met ſijn rechter-voet, en maeckt hem een *Finta* met de *Secunda* na binnen, onder ſijnen Lemmer door; *Nicolaes* daer na taſtende, ſoo heeft *Jacob* ſnel gecaveert, ende met de *Secunda* over den rechten-arm in-geſtooten; *ſiet fig. 69. op het bladt* R.

Een Ander. 178.

Jacob wederom (als boven) de *Finta* onder Adverſarium ſijnen Lemmer makende, ende ſnel met de *Secunda* over ſijnen rechten-arm in-ſtoot; ſoo heeft *Nicolaes* den ſelven Stoot in de hooghte gepareert; maer *Jacob* op ſijn hoede, Caveert ſnel, ende paſſeert met de *Secunda*, onder den Lemmer door: *ſiet fig. 35. op het bladt* H.

Een Ander. 179.

Jacob herſtelt hem, ende keert ſijn handt in de *Secunda*; *Nicolaes* atta-

queert hem van binnen ; maer *Jacob* Batteert met ſijn rechter-voet, ende maeckt hem ſnel een *Finta* van binnen met de *Secunda*; *Nicolaes* daer na taſtende, ſoo heeft *Jacob* ſnel gecaveert, ende met de *Secunda*, over Adverſarium ſijnen rechten-arm in gepaſſeert: *ſiet fig.* 71.

Een Ander. 180.

Nicolaes ſijnen Adverſarium wederom ſiende in de Hooge-*Secunda* leggen, ſoeckt hem van binnen te ſtrengéren ; *Jacob* obſerveert de ſelve Tijdt als hy geattaqueert werdt, retireert, ende gaet af in de laege *Tertia*; *Nicolaes* vervolght, ende attaqueert hem verder van binnen ; maer *Jacob* neemt het *Tempo* waer, ende Caveert in de ſelve Tijdt, ende ſtoot met de *Tertia* over ſijnen rechten-arm: *ſiet fig.* 69.

Een Ander. 181.

Nicolaes herſtelt hem in een rechte Linie met ſijn Geweer ; *Jacob* keert

keert ſijn handt in de Hooge-*Secunda*, ende gaet hem van binnen tegen ſijnen Lemmer, ſnel gaet hy onder den Lemmer door, ende attaqueert ſijnen Vyant van buyten, ende keert ſijn Lichaem wel na de rechter-zijde; *Nicolaes* deſe opening ſiende, paſſeert van buyten onder den Lemmer wegh; maer *Jacob* loerende hier op, treedt ras met ſijn ſlincker-voet achterwaerts, ende Ligeert hem: *ſiet fig.* 100. ſnel gaet hy dan weder om hoogh, ende paſſeert Contra-*Tempo* over den rechten arm in: *ſiet fig.* 48. *op het bladt* M.

Een Ander. 182.

Wanneer *Nicolaes* wederom (als boven geſeght is) onder Adverſarium ſijnen Lemmer wegh paſſéren wilde, ſoo heeft *Jacob* ſnel met de ſlincker-handt gepareert, ende met de *Secunda* Contra-*Tempo* over ſijnen rechten-arm in-geſtooten: *ſiet fig.* 88. *op het bladt* Y.

Een Ander. 183.

Jacob herſtelt hem wederom in de Hooge-*Secunda* ; *Nicolaes* attaqueert van buyten ; *Jacob* Caveert ras , ende maeckt hem een *Finta* van onderen, geſwindt gaet hy wederom om hoogh, ende maeckt hem een *Demi-Stoccada* , na Adverſarius ſijn oogen toe ; ſoo haeſt *Nicolaes* in de hooghte pareert, ſoo heeft *Jacob* ſnel met de *Secunda* onder wegh gepaſſeert : *ſiet fig.* 35. *op het bladt* H.

Een Ander. 184.

Nicolaes herſtelt hem (met een uytgereckten arm) in Poſtuer , ende ſijn Punt yetwes om hoogh ; *Jacob* gaet van verren, ende ſtrengeert hem van buyten, met een ſwackte in de andere , ſnel avanceert hy , ende verkort ſijnen arm , ende attaqueert hem met de *Secunda* (ſoo dat hy hem ſeer verſwackt heeft) , ſnel paſſeert hy als-dan met de *Secunda* onder

ſijnen

ſijnen Lemmer in: *ſiet op het bladt* H. ſoo ras als *Jacob* alſoo met een verkorten arm, op ſijnen Adverſarium in-treedt; ſoo heeft *Nicolaes* ras gecaveert; maer *Jacob* Ligeert hem ſnel, ende ſtoot met de *Secunda*, over ſijnen rechten arm: *ſiet fig. 69. op het bladt* R.

Volght, hoe ghy de *Riverſa* binnen ende buyten ſtooten ſult.

185.

Nicolaes herſtelt hem in Poſtuer, ende laet ſijn Punt laeger als ſijn handt ſacken, alſoo dat hy hem onder den rechten-arm van buyten opent; *Jacob* de opening ſiende, avanceert, ende attaqueert van binnen, ſnel gaet hy voort, ende ſtoot met de *Riverſa* ende de *Quarta* van buyten, onder Adverſarium ſijn Rapier in, met avancéring van den rechten voet.

Een

Een Ander. 186.

Jacob ſtelt hem in Poſtuer , ende laet hem van ſijnen Adverſarium van binnen attaquéren , ende midts hy geſtrengeert werdt, ſoo opent hy hem noch meer van binnen , om Adverſarium tot ſtooten te locken; *Nicolaes* ſtoot dan alſoo met de Hooge-*Quarta* van binnen op hem in; maer *Jacob* op de gelegentheyt paſſende , pareert den ſelven ſtoot , ende ſtoot Contra-*Quarta* met de *Riverſa* van buyten , onder Adverſarius ſijnen Lemmer in : *gelijck ghy ſiet fig. 55. op het bladt* N.

Een Ander. 187.

Jacob hem wederom herſtellende , ende opent hem over ſijnen rechten arm ; *Nicolaes* attaqueert hem van buyten , ſnel ſtoot hy buyten in de opening ; maer *Jacob* het *Tempo* waer-nemende , pareert met de *Quarta*, ende draeyt ſijn handt na ſijn rechter-zijde om , ende maeckt hem alſoo de

de *Riverſa* na binnen toe, met avancéring van de rechter-voet, ende ſijn handt houdt hy tegen ſijn Lemmer: *gelijck ghy ſiet fig.* 104. *op het bladt* Cc. maer ſoo *Nicolaes* in de ſelve beweging waer om hoogh gepaſſeert, ſoo moſte *Jacob* met ſijn ſlincker-handt maer om hoogh gepareert hebben: *als ghy ſiet aen de figuer* 82. *op het bladt* V.

Een Ander. 188.

Nicolaes herſtelt in Poſtuer, ende opent hem over ſijnen rechter-arm, alſoo dat hy gedachten heeft te *Voltéren*; *Jacob* leght hem met ſijn Punt onder ſijn Rapier, ſnel gaet hy om hoogh, ende maeckt ſijnen Adverſarium een *Demi-Stoccada* over ſijnen rechten-arm; *Nicolaes* Caveert hier op ſnel, ende *Volteert*; maer *Jacob* pareert de ſelve *Volta*, ende ſtoot met de *Riverſa*, na Adverſarium ſijn rugge toe: *gelijck u de fig.* 107. *op het bladt* Cc. *aenwijſinge doen ſal.*

Volght nu, ſoo u Contra-Parthije in de Hooge-*Secunda* leyde, hoe ghy u ſelver daer tegen dragen ſult.

189.

Jacob herſtelt hem in de Hooge-*Secunda*; *Nicolaes* attaqueert hem van binnen; *Jacob* geattaqueert zijnde, Retireert, ende Caveert; maer *Nicolaes* Concaveert, ende Avanceert met hem, ende ſtrengeert hem (als vooren); *Jacob* Caveert wederom; *Nicolaes* avanceert met beyde ſijn voeten, ende attaqueert hem van buyten, ende *Gradueert* hem ſijn Rapier na de rechter-zijde wegh, ſnel paſſeert hy als-dan voort met de *Secunda* over den rechten-arm: *ſiet fig. 71. op het bladt* R.

Een Ander. 190.

Nicolaes ſtrengeert ſijnen Adverſarium wederom (als boven; *Jacob* Caveert hier op; *Nicolaes* Caveert mede, ende attaqueert hem wederom van

van binnen; *Jacob* dit niet konnende verdragen, pareert na ſijn ſlincker-zijde wegh; maer *Nicolaes* het *Tempo* waer-nemende, paſſeert van binnen in met de *Secunda*: *ſiet fig.* 40. *op het bladt* K.

NB. *Obſerveert alle inwendige* Paraden, *de welcke te verre na de ſlincker-zijde uyt gepareert werden, daer kan men met de* Secunda *niet paſſéren, maer men moet den Lemmer verlaten, ende met de* Quarta *onder den arm wegh paſſéren: het welcke een yeder van ſijn Meeſter onder-recht kan werden.*

Een Ander. 191.

Nicolaes attaqueert ſijnen Adverſarium (nadien hy hem in de Hooge-*Secunda* ſiet leggen) van buyten; *Jacob* Caveert hier op; *Nicolaes* Caveert met hem, ende avanceert ſterck op hem in: *ſiet fig.* 85. *Jacob* ſchrickt, ende pareert om hoogh; maer *Nicolaes* Caveert ſnel, ende paſſeert met de *Secunda* onder ſijnen Lemmer in: *ſiet fig.* 35.

Een Ander. 192.

Jacob herſtelt hem wederom in de Hooge-*Secunda*, ende opent hem van binnen; *Nicolaes* attaqueert hem van binnen; *Jacob* maeckt ras een *Finta* met de *Secunda* van binnen; *Nicolaes* het *Tempo* obſervérende, *Volteert* ſnel met de *Quarta* op hem in: *ſiet fig.* 50.

Een Ander. 193.

Jacob hem wederom alſoo herſtelt hebbende, werdt wederom van binnen geattaqueert, (ende midts hy geſtrengeert werdt) ſoo Caveert hy, ende ſtoot met de *Secunda* over Adverſarium ſijnen rechten-arm; maer *Nicolaes* het *Tempo* obſervérende, *Volteert* ſnel de *Quarta*: *ſiet op het bladt* M.

Een

Een Ander. 194.

Nicolaes ſijnen Adverſarium wederom in de Hooge-*Secunda* herſtelt ſiende, ende ſijn Punt na de rechter-zijde uyt-ſiende, ſoo heeft hy hem van binnen geattaqueert; maer *Jacob* retireert met ſijn ſlincker-voet, ende laet ſijn Punt om laeg na de ſlincker-zijde toe wegh ſacken, ende opent hem over ſijnen rechten-arm; *Nicolaes* ſtoot niet in de opening, maer avanceert, ende ſtrengeert hem ſijnen Lemmer van buyten; ſoo ras dan *Jacob* onder ſijnen Lemmer door-gaet; ſoo heeft *Nicolaes* ſnel met ſijn ſlincker-voet geavanceert, ende met de *Quarta* van binnen gebleſſeert: *ſiet fig.* 16. *op het bladt* D.

Een Ander. 195.

Nicolaes attaqueert ſijnen Adverſarium wederom (als boven); maer *Jacob* ſchangeert, ende gaet om laeg in de Onder-*Tertia*, ende retireert

 hem

hem in de ſelve Tijdt; *Nicolaes* avanceert, ende attaqueert hem van binnen; *Jacob* Caveert ras, ende ſtoot met de *Tertia* over Adverſarium ſijnen rechten-arm; maer *Nicolaes* het *Tempo* waer-nemende, (mits-dien ſijn Tegen-parthije ſtoot) ſoo *Volteert* hy ſnel de *Quarta*: *ſiet fig.* 50.

Een Ander. 196.

Jacob van ſijnen Adverſarium (als boven) geattaqueert werdende, gaet wederom om laeg in de Onder-*Tertia*; *Nicolaes* vervolght, ſtrengeert hem wederom (als boven); *Jacob* blijft ſtil leggen; maer *Nicolaes* in de *Menſuer* zijnde, avanceert, ende paſſeert met de *Quarta* na het binnenſte van ſijn Lichaem in, met avancéring van den ſlincker-voet: *ſiet fig.* 16. *op het bladt* D.

Een Ander. 197.

Jacob herſtelt hem wederom in de Hooge-*Secunda*; *Nicolaes* leght hem

hem van binnen onder ſijn Geveſt, ende opent hem onder den rechten-arm; *Jacob* avanceert, ende ſtoot in de ſelve opening met de *Tertia*; maer *Nicolaes* caveert ſnel op den ſtoot, ende *Volteert* geſwindt de *Quarta*: *ſiet op het bladt* M.

Een Ander. 198.

Nicolaes herſtelt hem ten eerſten, ende keert ſijn handt mede in de Hooge-*Secunda*; *Jacob* dringht ſijn Lichaem in malkanderen, ende leght hem met ſijn Punt onder ſijn Lemmer in de *Quarta*; *Nicolaes* blijft ſtil leggen; maer *Jacob* werpt ſnel de *Quarta* buyten over ſijnen rechten-arm. *Want hy heeft ſijn handt hoogh geworpen, ende is met de Punt laegh neder geſackt, anders waer het hem ſwaer om doen geweeſt.*

Een Ander. 199.

Nicolaes hem wederom herſtellende (als boven); ende *Jacob* hem wederom

wederom alſoo de *Quarta* over den arm werpende; *Nicolaes* verſchrickt, pareert ſnel om hoogh; maer *Jacob* het *Tempo* obſervérende, keert ſijn handt ſnel in de *Secunda*, ende paſſeert, ſonder vertoeven, onder Adverſarius ſijnen Lemmer wegh, met avancéring van den ſlincker-voet: *ſiet fig. 35. op het bladt* H.

Een Ander. 200.

Maer ſoo *Nicolaes* (na dien de boven-genoemde beweginge voorgegaen is) niet in de hooghte ging, maer Caveerde ras onder Adverſarium ſijnen Stoot door; ſoo heeft *Jacob* evenwel het *Tempo* geobſerveert, ende met de *Quarta* gevolteert: *ſiet op het bladt* M. *fig.* 50.

Volght, hoe ghy met u *ſlincker-voet* voor-ſtaen ſult.

201.

Nicolaes ſtelt hem in Poſtuer, ende leght hem in een rechte *Tertia*;

Nicolaes

Jacob avanceert met ſijn *ſlincker-voet* voor, ende attaqueert hem van binnen; *Nicolaes* caveert onder den Lemmer door; *Jacob* obſervérende het *Tempo*, ſtoot (midts hy Caveert) met de *Tertia* over ſijnen rechten arm; *Nicolaes* den ſelven ſtoot in de hooghte parérende, ſoo heeft *Jacob* ſnel met de *Secunda* onder den Lemmer wegh gepaſſeert: *ſiet fig.* 35.

Een Ander. 202.

Jacob ſijnen Adverſarium wederom alſoo met ſijn *ſlincker-voet* voor ſtrengérende, ende *Nicolaes* weder onder den Lemmer door ginge, ſoo heeft *Jacob* met ſijn rechter-voet geavanceert, ende heeft hem ſtarck van buyten geattaqueert: *ſiet fig.* 85. *op het bladt* W. ende midts *Jacob* alſoo in de *Menſuer* was, ſoo heeft hy ſnel, met de *Secunda*, over ſijnen rechten-arm in gepaſſeert: *ſiet fig.* 71.

Een Ander. 203.

Nicolaes herſtelt hem (als boven); *Jacob* avanceert met ſijn *ſlincker-voet* voor, ende attaqueert hem van buyten: *gelijck ghy ſiet fig.* 29. *op het bladt* G. *Nicolaes* hier op Cavérende, ſoo heeft *Jacob* ſnel met de *Quarta* van binnen gepaſſeert: *ſiet fig.* 16. *op het bladt* D.

Volght, hoe ghy de verdraeyinge van den Lemmer tot u voor-deel ſult gebruycken, ſonder van den Lemmer te gaen.

204.

Nicolaes ſtelt hem in Poſtuer, ende ſijn handt keerende in de Laege-*Tertia*; *Jacob* ſtrengeert hem van buyten; maer *Nicolaes* avanceert met ſijn rechter-voet yetwes na de rechter-zijde wegh, ende verdraeyt in het ſelve *Tempo* ſijnen Lemmer, ende komt ſijnen Adverſarium ſterck van binnen ſijnen Lemmer, ſnel gaet hy als-dan voort, ende paſſeert met de *Quarta* van binnen: *ſiet fig.* 16. *op het bladt* D.

Een

Een Ander. 205.

Nicolaes herſtelt hem wederom (als boven), ende leght hem in de *Quarta*; *Jacob* leght hem met de *Tertia* onder Adverſarium ſijnen Lemmer; *Nicolaes* gaet om laeg, ende Ligeert hem den Lemmer; *Jacob* blijft ſtil leggen, loerende op ſijn ſtoot; maer *Nicolaes* ſtoot niet, maer verdraeyt ſijnen Lemmer, ende komt ſijnen Adverſarium van binnen, ſonder van den Lemmer te gaen, ſnel paſſeert hy als-dan voort, ende ſtoot met de *Quarta* na het binnenſte van ſijn Lichaem toe: *ſiet fig.* 16.

NB. *Deſe boven-genoemde verdraeyinge konnen ſwaerlijck met Figueren uytgebeeldt werden: Daerom ick het ſelve een yeder aen ſijn Leer-meeſter wil gerecommandeert hebben, hem het ſelve te onderrechten.*

Volght nu van de *Des-armationes*, hoe ghy uwen Adverſarium ſijn Rapier uyt ſijn Handt ontweldigen ſult.

206.

Jacob ſtelt hem in Poſtuer, ende laet ſijn Punt na de rechter-zijde uyt-

 ſien;

ſien; *Nicolaes* attaqueert hem van binnen; maer *Jacob* ſtoot een langen Stoot met de *Tertia*, over Adverſarium ſijnen rechten arm; *Nicolaes* pareert den ſelven ſtoot, met de *Quarta*, na ſijn rechter-zijde wegh; maer *Jacob* avanceert ſnel met den *ſlincker-voet*, ende laet ſijn Punt achter om loopen: *ſiet fig.* 94. *op het bladt* Z. geſwindt taſt hy aen ſijn Degen, ende *Des-armeert* hem alſoo: *gelijck ghy ſiet op het bladt* I. *fig.* 38.

Een Ander. 207.

Nicolaes attaqueert ſijnen Adverſarium wederom van binnen; *Jacob* de opening van buyten ſiende, ſtoot daer op in; maer *Nicolaes* treedt met ſijn *ſlincker-voet* om na ſijn rechter-zijde, ende *Des-armeert* hem alſoo: *gelijck ghy ſiet fig.* 52. *op het bladt* N.

Een Ander. 208.

Nicolaes herſtelt hem in Poſtuer, ende opent hem ſeer van buyten;

Jacob

Jacob de opening ſiende, avanceert, ende ſtoot met de *Tertia* over Adverſarium ſijnen rechten arm; maer *Nicolaes* het *Tempo* waer-nemende, *Rumpeert* hem ſijn Lemmer na ſijn ſlincker-zijde wegh, ende avanceert met de *ſlincker-voet*, ende taſt hem na ſijn Geveſt, ende *Des-armeert* hem alſoo: *gelijck ghy ſiet fig.* 134. *op het bladt* Kk. *de eerſte beweginge; ende fig.* 38. *op het bladt* I. *de tweede beweginge.*

Een Ander. 209.

Nicolaes herſtelt hem wederom (als boven), ende opent hem heel ende al over ſijn rechten-arm; *Jacob* leght hem in de *Secunda*, ende ſiende dat *Nicolaes* niet werckt, maer ſtil ſtaet, avanceert ſnel, ende ſtoot met de *Secunda* in de opening; *Nicolaes* op dien ſtoot geloert hebbende, heeft het *Tempo* waer-genomen, ende de Stoot *gerumpeert* na de ſlincker-zijde wegh, ende heeft hem alſoo *Des-armeert*: *ſiet fig.* 136. *de eerſte beweginge, ende op het bladt* I. *fig.* 38. *de tweede beweginge.*

Een Ander. 210.

Jacob (den Eerſten) in Poſtuer zijnde, ende ſijn handt in de *Quarta* keerende, ende hem alſoo heel ende al van binnen opent: *ſiet fig.* 23. *Nicolaes* de ſchoone gelegentheyt ſiende, ſtoot met de *Quarta* in de opening in; maer *Jacob* pareert, avanceert met beyde ſijn voeten in een *Tempo* alſoo: *gelijck ghy ſiet fig.* 131. *op het bladt* Ii. *de eerſte beweginge, ende figuer* 132. *de tweede beweginge, ende fig.* 138. *de derde beweginge.*

Extraordinari Stucken.

112.

Hoe ghy uwen Adverſarium (nadien hy een vollen Stoot op u gedaen heeft) over uwe knije werpen ſult; *kondt ghy ſien aen de Figueren* 140. *ende* 141. ende dan vorder een yeder van ſijn Meeſter hem te laten daer in informéren.

Een

Een Ander. 113.

Wanneer het ongeluck u toe viel, dat ſonder vermoeden quam, dat uwen Adverſarium het Rapier u uyt de handt ſloege, hoe ghy u daer in dragen ſult, wanneer ghy alſoo in de uytterſte noot geraeckt was, wat ghy voor het beſte kieſen ſult: mijns oordeels, ſoo ſoude ick een ſprong achterwaerts doen, ende my alſoo in Poſtuer leggen: *als u de Poſtuer* 142. *aenwijſt: (Want te loopen, bevrijdt my voor een vergramden Vyant niet, want hy my van achteren door-loopen kan, het welcke ick alles in ervarentheyt geſien hebbe:*) ende dat ick my dan op mijn beyde handen verlate, het welcke den Vyant ſtutten ſal, ſoo het u aen Couragie niet manqueert: een yeder kan hem dan van ſijn Meeſter daer in laten oeffenen.

EYNDE.

Vaert wel, ende verwacht de reſtérende beloofde Stucken.

Ordre voor den Boeck-binder, hoe ende waer hy de Kopere-Platen in't Binden invoegen ſal.

Bladt A. tegen Folio 2. over.
Bladt B. tegen Folio 22. over.
Bladt C. tegen Folio 40. over.
Bladt D. tegen Folio 48. over.
Bladt E. tegen Folio 52. over.
Bladt F. tegen Folio 54. over.
Bladt G. tegen Folio 56. over.
Bladt H. tegen Folio 59. over.
Bladt I. tegen Folio 60. over.
Bladt K. tegen Folio 62. over.
Bladt L. tegen Folio 65. over.
Bladt M. tegen Folio 66. over.
Bladt N. tegen Folio 70. over.
Bladt O. tegen Folio 72. over.
Bladt P. tegen Folio 74. over.
Bladt Q. tegen Folio 88. over.
Bladt R. tegen Folio 98. over.
Bladt S. tegen Folio 108. over.
Bladt T. tegen Folio 112. over.
Bladt V. tegen Folio 114. over.
Bladt W. tegen Folio 116. over.
Bladt Y. tegen Folio 118. over.
Bladt Z. tegen Folio 120. over.
Bladt Aa. tegen Folio 122. over.
Bladt Bb. tegen Folio 126. over.
Bladt Cc. tegen Folio 128. over.
Bladt Dd. tegen Folio 130. over.
Bladt Ee. tegen Folio 132. over.
Bladt Ff. tegen Folio 136 over.
Bladt Gg. tegen Folio 138. over.
Bladt Hh. tegen Folio 144. over.
Bladt Ii. tegen Folio 148. over.
Bladt Kk. tegen Folio 155. over.
Bladt Ll. tegen Folio 156. over.
Bladt Mm. tegen Folio 158. over.

NB. Een Lieff-hebber kan oock, na ſijn eygen believen, de kopere Platen, achter het Werck, ofte tuſſchen het Werck ende de Eer-dichten, laten inbinden, want het alles naer het Alphabetha geannoteert is. Het Conterfeitſel van den Autheur moet ſtaen voor Pagina 1.


1


A
2


4


3

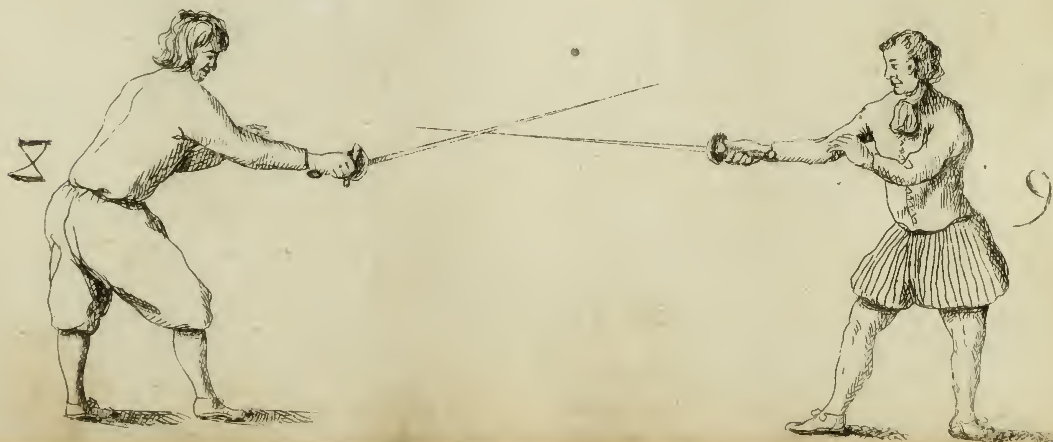
B

5

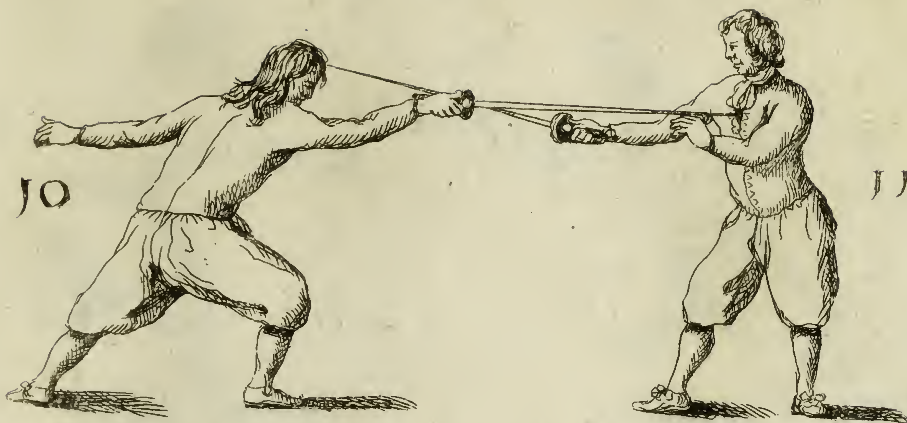
6

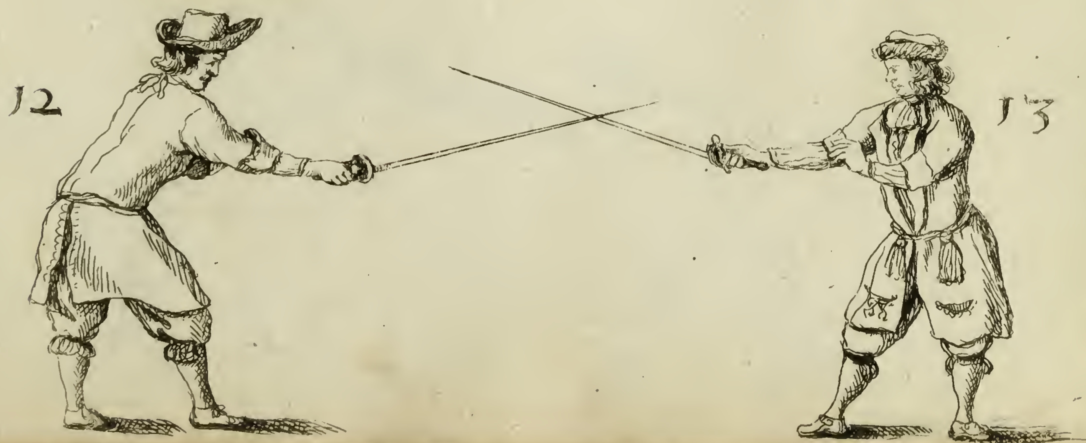
7

1 2 3 4



C





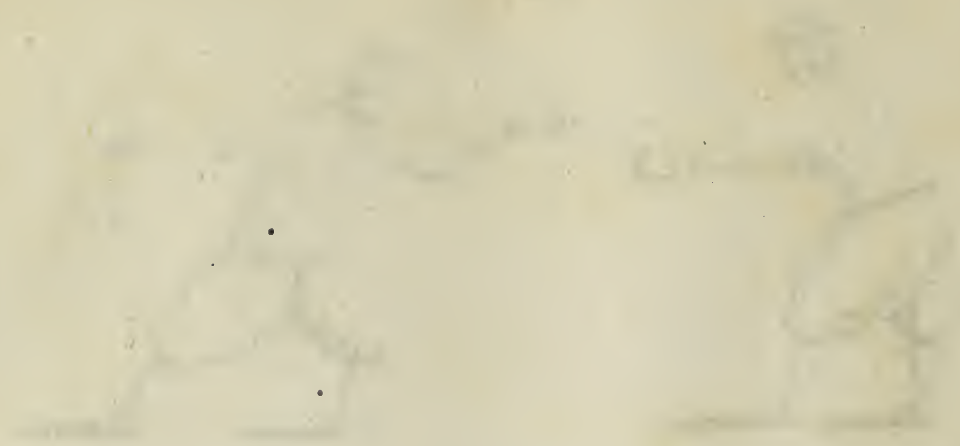
D

14



16







E

18





19

21



20



22



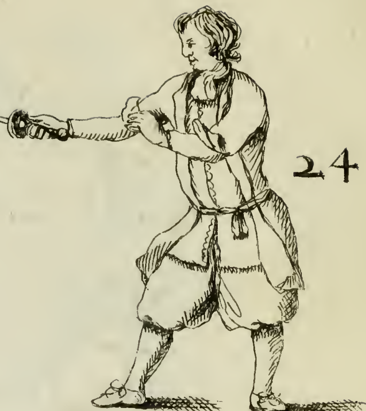


23

F

25





24

26





27

G

28





29

30





31

H

32





33

34





35

I





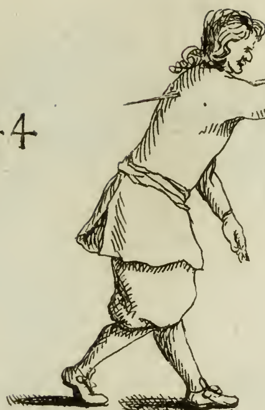
K

40   41

42   43

L

44





45

46





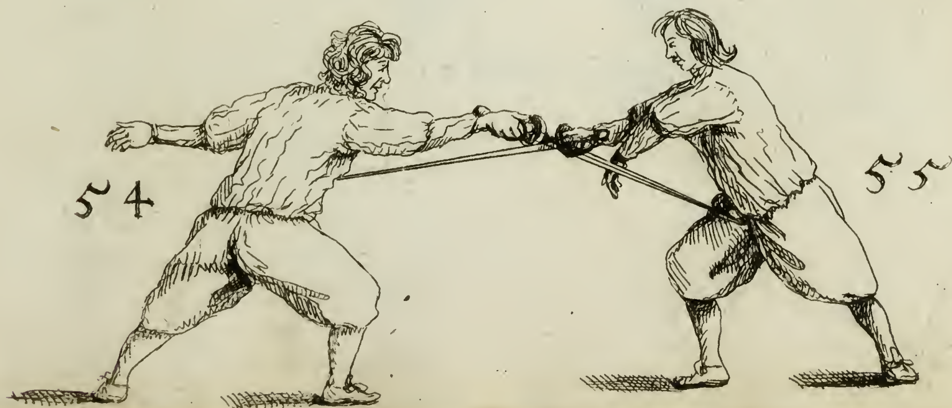
47

M






M
52
53


54
55


O
56
57


58
59

P

60



61



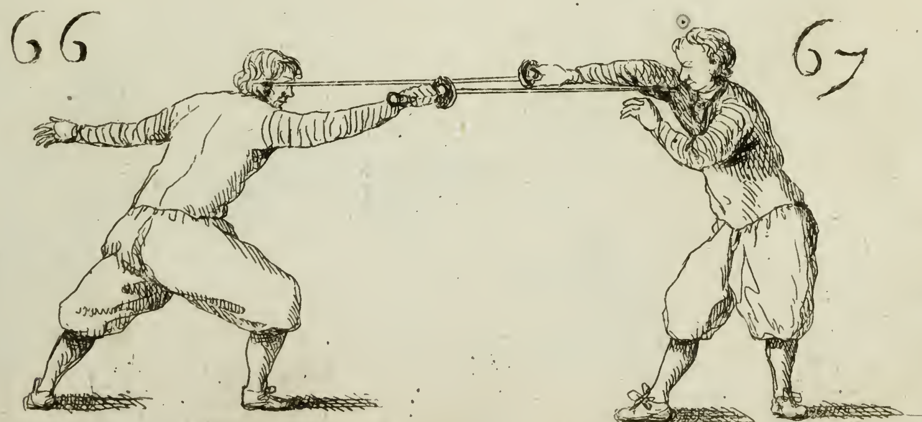
63



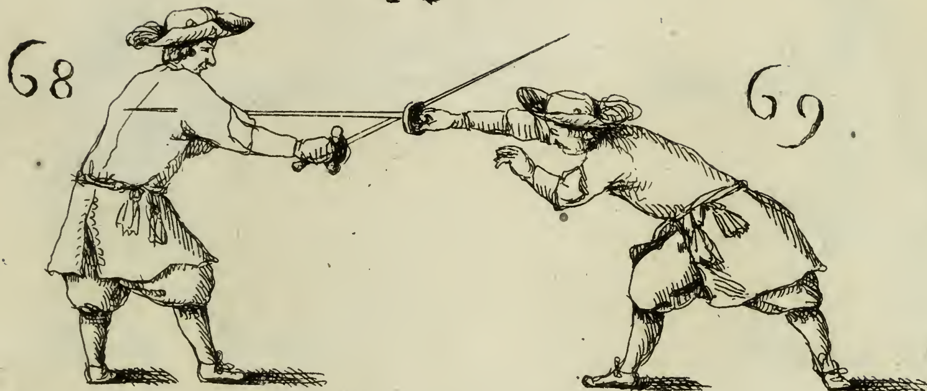
62



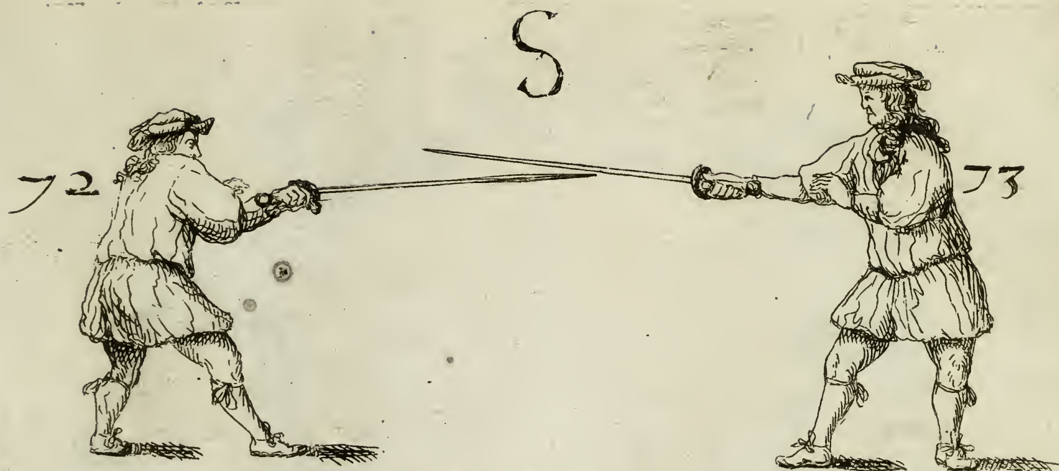

Q
64
65

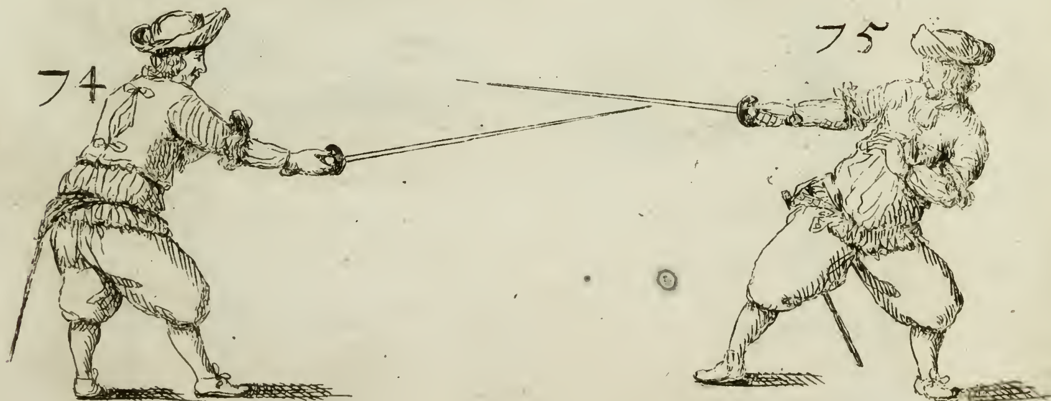

66
67

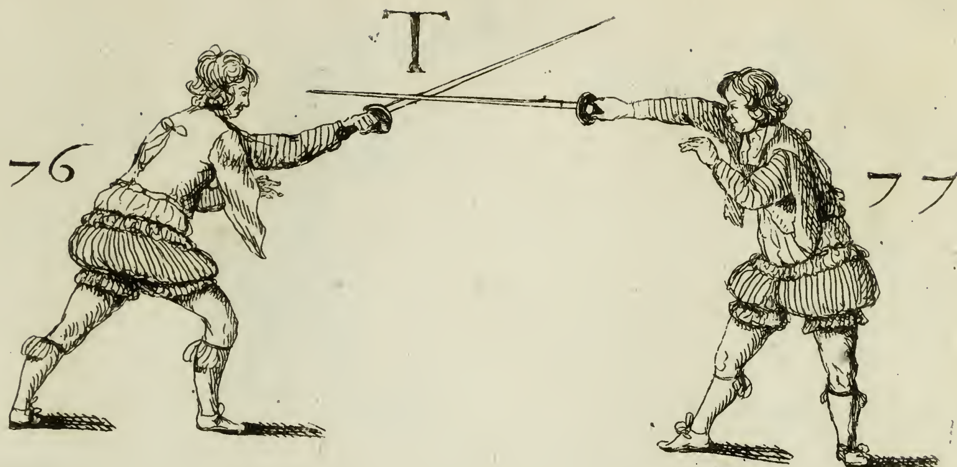
R

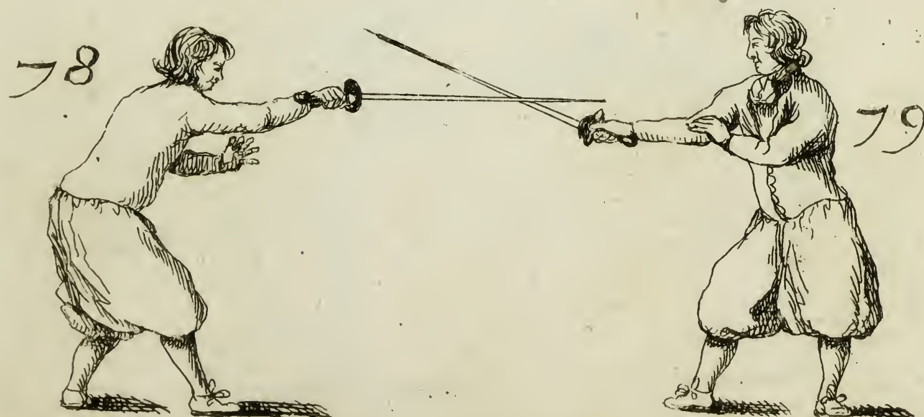


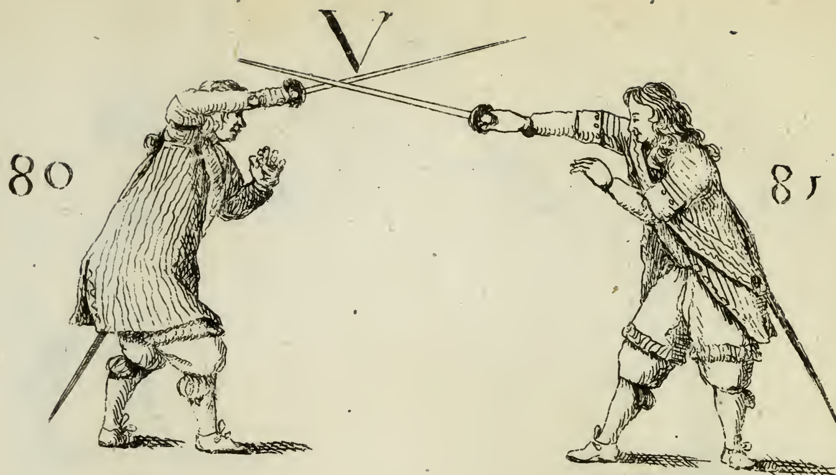


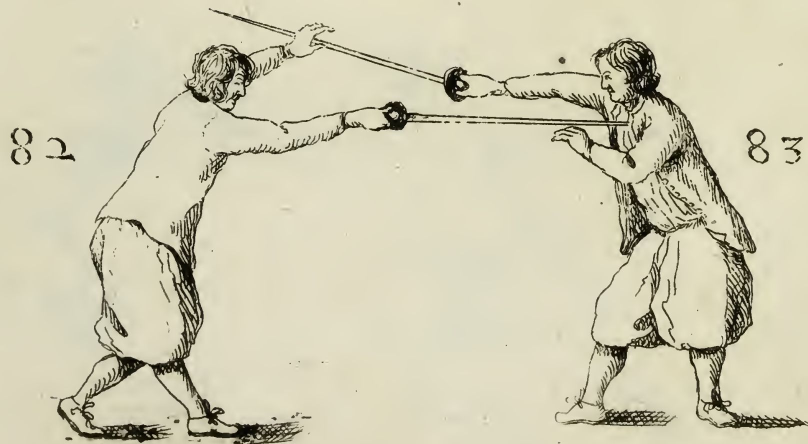

S
72
73

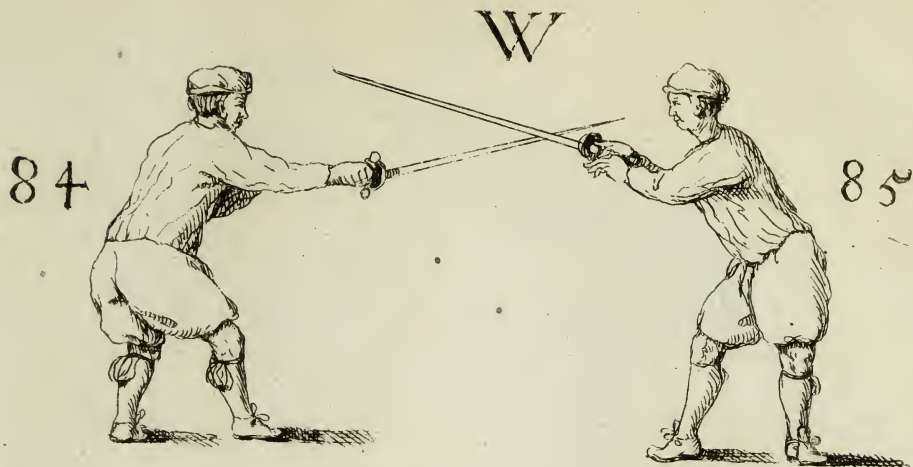

74
75


T
76
77


78
79


V
80
81


82
83


W
84
85


86
87

Y



88



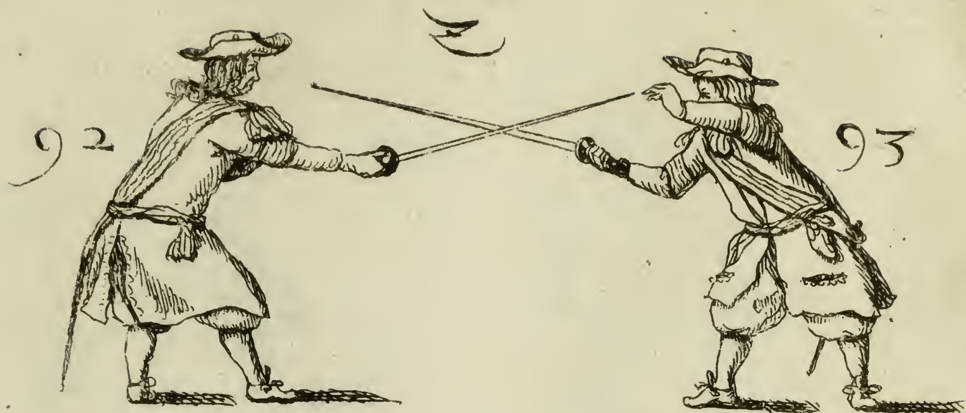
89

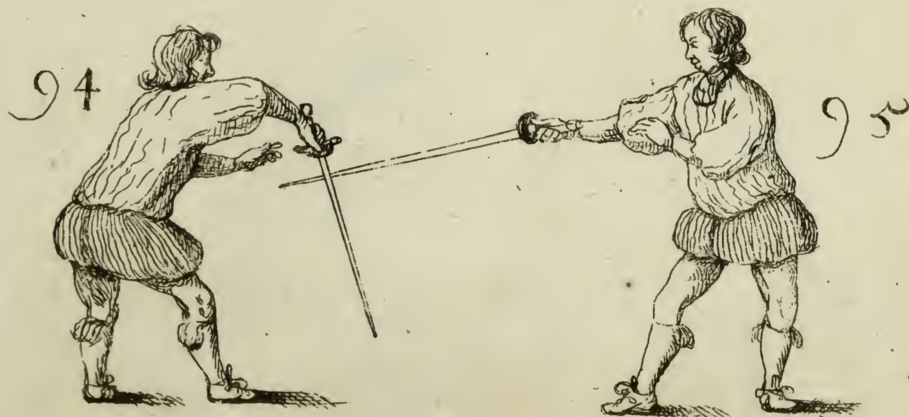


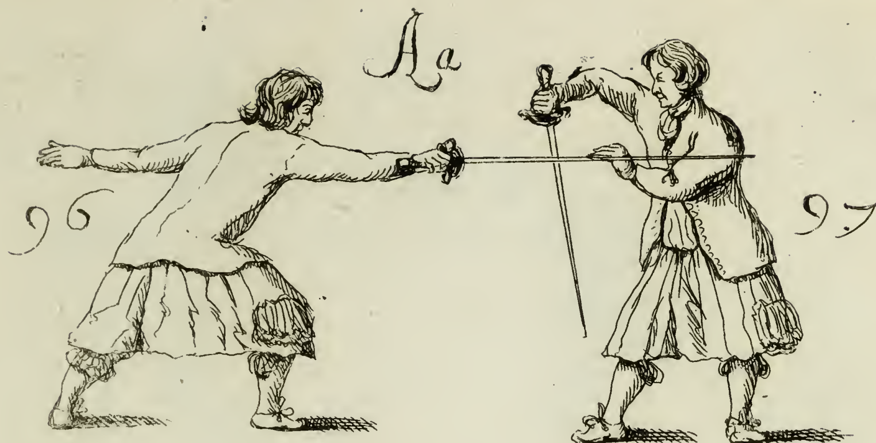
90

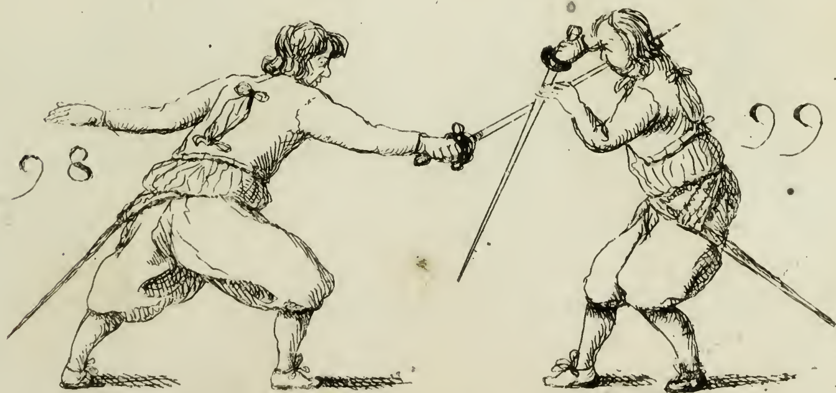


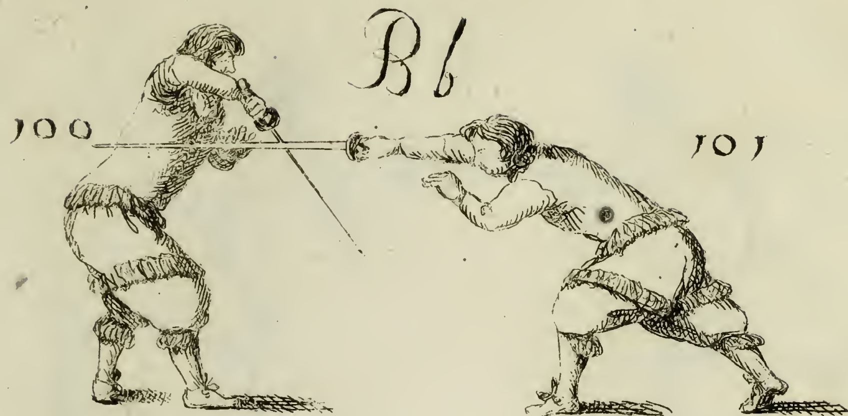
91


92
93


94
95


Aa
96
97

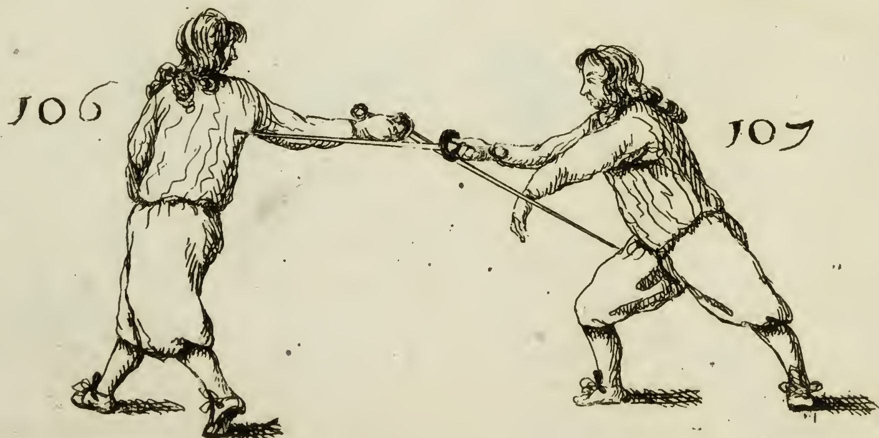

98
99


Bb
100
101

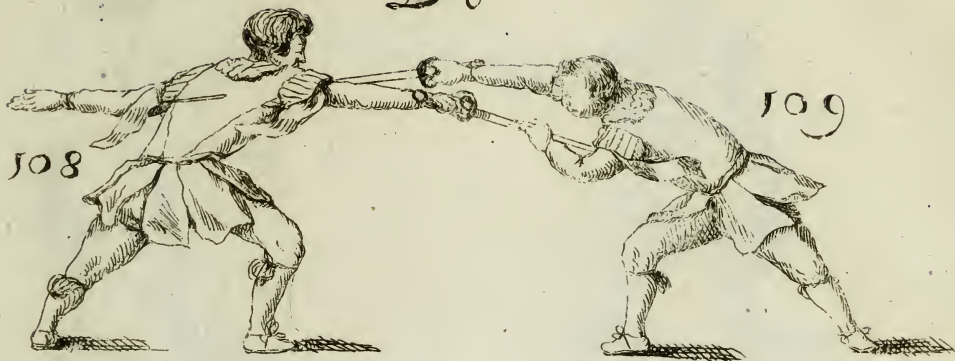

102
103

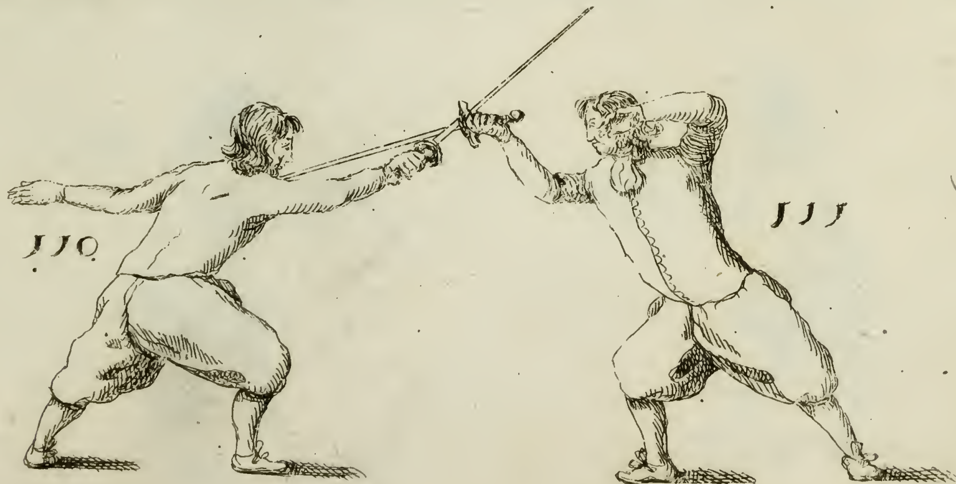
Cc

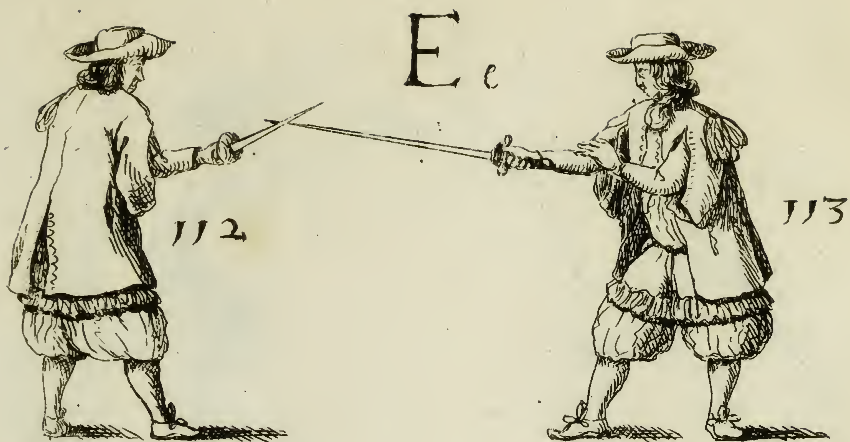


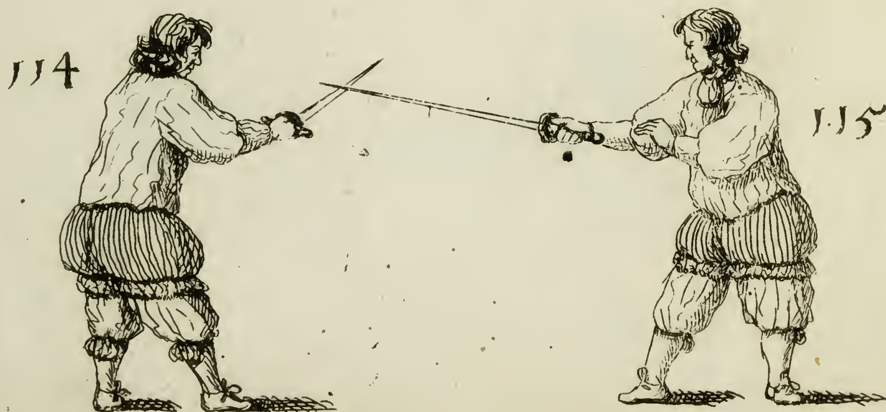


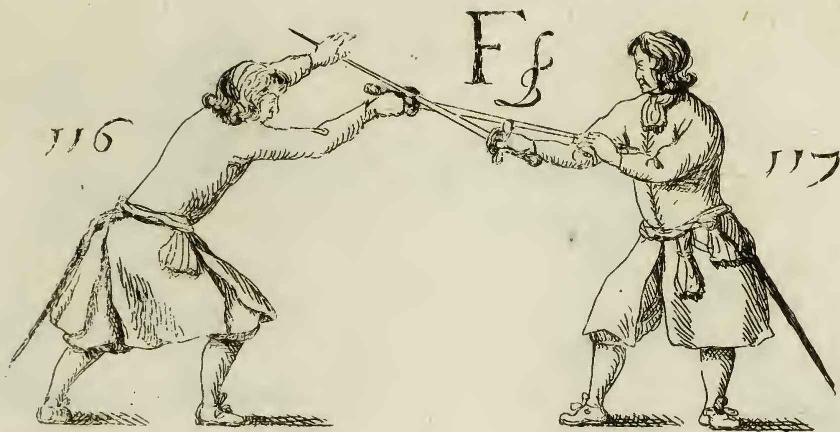
D

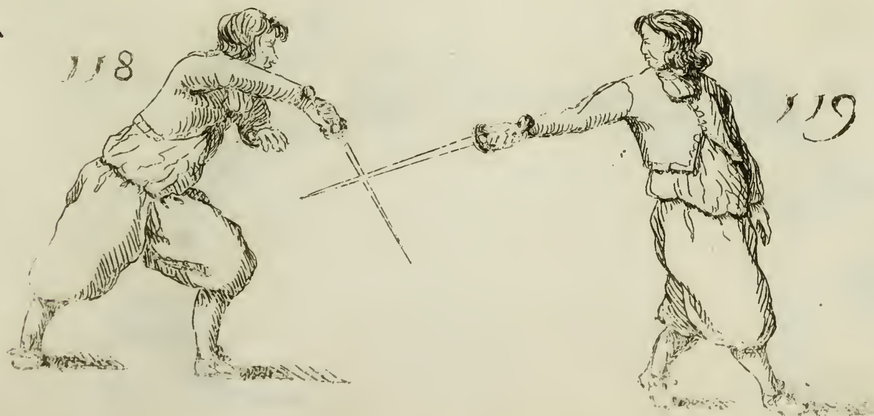





Ee
112
113

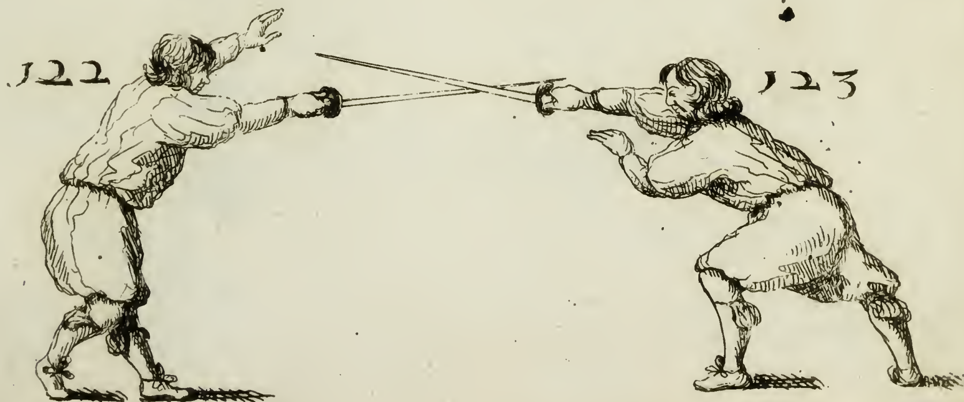

114
1.15


116
117


118
119

Gg





H h





Ii







Kk

132





133

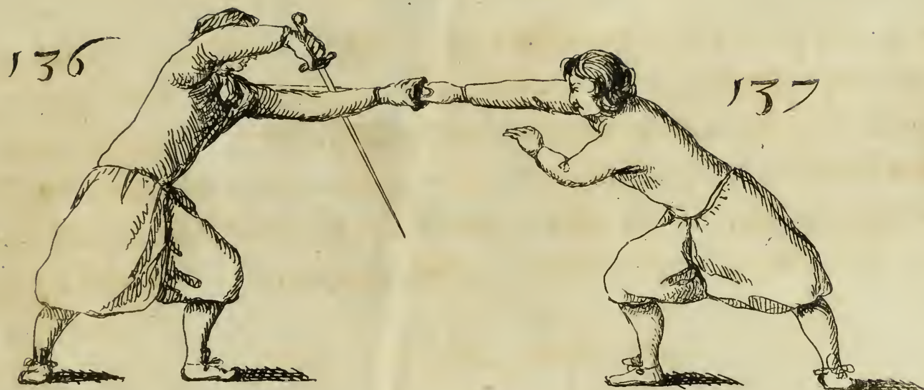
134





135

Ll






Mm
140
141


142
143

